

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Δ. ΜΠΑΤΣΗ: ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ!
ΔΗΜΟΥ ΜΕΞΗ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
Κ. ΣΑΚΑΝΤΑΝΗ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΗΣ
Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ: ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΥ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ
Σ. Π. ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ: Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
Γ. ΑΓΓΕΛΟΥ: ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΜΕΙΑ
ΣΤΙΓΜΕΣ: ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΧΕΛΩΟ - ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ -
Η ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ
Ε. Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ - "ΑΦΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΛΘΕΙΝ..." Κ.Λ.Π.
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ - ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'-ΤΕΥΧΟΣ **4** ΑΘΗΝΑ 8-7-1945

Α Ν Ο Ι Κ Ο Δ Ο Μ Η Σ Η

"ANTAEUS,"

FORTNIGHTLY REVIEW DEVOTED TO THE STUDY
OF THE PROBLEMS OF REHABILITATION
AND RECONSTRUCTION

CONTENTS

Fascism in Greek Economy	D. Batsis
The Problem of post-war Criminality and the Popular Reconstruction	D. Mexis Lawyer
The problem of Land and Productive Soil (III Part)	K. Sakantanis
The University which comes to Life	Pr. Ch. Theodoridis Salonika University
The Location of the Greek Village (II Part)	S. Kydoniatas Lecturer of Agricultural Architecture Univ. of Engineering Science
Taxation Policy, or Financial Alchemy?	J. Angelou
Points	
Book Review—Correspondence	

"ANTÉE,"

REVUE BIMENSUELLE POUR L'ETUDE
DES PROBLÈMES DE LA RECONSTRUCTION

SOMMAIRE

Le fascisme dans l'économie Grecque	D. Batsis
Le problème de la criminalité d'après guerre et la reconstruction populaire.	D. Mexis Avocat
Le problème du Sol productif	K. Sakantanis Ingén. Agronome
L'Université naissante.	Ch. Theodoridis Prof. d'Université
La situation du village grec	Sol. Kydoniatas Architecte
Politique fiscale ou alchimie financière?	J. Angelou
Mises au point	
Bulletin des livres	
Correspondence	

Συνδρομές:

Για έξη μήνες δραχ. 1.200 Για τρεις μήνες δραχ. 600

Διαφημίσεις:

Όλοκληρη σελίδα δραχ. 16.000 Μισή σελίδα δραχ. 9.000

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ *Αρχορά*

ΗΜΕΡΟΜ. *24-10-81*

ΑΡΙΘ. *30350*

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'.
ΑΡΙΘ. 4
8 ΙΟΥΛΙΟΥ
1945

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ: Δ. ΜΠΑΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΑ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3—ΤΗΛΕΦ. 21-066

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΔΡΑΧΜΕΣ 100

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ!

«Τη νύκτα της Πέμπτης 21ης Ιουνίου ο κ. Βαρβαρέσσος πρόεβη εις δηλώσεις επί των φορολογικών μέτρων, που ένεκρίθησαν, τη εισηγήσει του, από το 'Υπουργικόν Συμβούλιον.»

Οι δηλώσεις αυτές έγιναν δέκα πέντε μέρες μετά τις αρχικές δηλώσεις του και μπορεί να πει κανείς ότι μ' αυτές κλείνει ο κύκλος του οικονομικού προγράμματος, που αρχίζει από γενικά μέτρα ρύθμισης της παραγωγής και ελέγχου κόστους και τιμών για να καταλήξει και στ' αντίστοιχα δημοσιονομικά μέτρα, που πλαισιώνουν το όλο κυβερνητικό πρόγραμμα.

Τα νέα μέτρα δημοσιονομικής τακτοποίησης έχουν σκοπό να βοηθήσουν με δραστικό τρόπο την Κυβέρνηση στην πραγματοποίηση της Ισοσκελίσης του προϋπολογισμού. Είναι μία ειδική φορολογία που επιβάλλεται στους βιομηχάνους, εμπόρους, βιοτέχνες και επαγγελματίες γενικά με την μορφή έκτακτου έννεαμήνης εισφοράς.

Το ποσό της εισφοράς για τους επαγγελματίες είναι ένα πολλαπλάσιο του μισθώματος, που καταβάλλουν σύμφωνα με το ένοικιοστάσιο κάθε μήνα, για τους βιομηχάνους το τεκμαρτόν μίσθωμα καθορίζεται «δι' εφαρμογής ποσοστού επί της όλικης αξίας κτήσεως των εγκαταστάσεων και των ακινήτων των» και για τις Τράπεζες το 25% της συνολικής δαπάνης που κατέβαλαν για αποδοχές προσωπικού τον Ιούνιο του 1945.

Ο κ. Βαρβαρέσσος στις δηλώσεις του μας δίνει τις αιτιολογικές σκέψεις που οδήγησαν στην ψήφιση των παραπάνω φορολογικών μέτρων:

«Το βάρος της φορολογίας πρέπει να φέρουν, εκείνοι οι οποίοι δύνανται και να το βαρύνουν, ήτοι όσοι εν μέσω τώσης καταστροφής κατώρθωσαν να διατηρήσουν, εις τας πλείστας δέ των περιπτώσεων και να αυξήσουν τα εισοδήματά των.

»Η τάξις αυτή και δύναται και όφείλει να συνεισφέρει εις το Δημόσιον Ταμείον τα ποσά, τα όποια θα επιτρέψουν εις το Κράτος να συντη-

ρηση και ενισχύση εκείνους οι όποιοι είτε άμεσα είτε έμμέσως εξαρτώνται εξ αυτού».

ΠΛΗΡΩΝΕΙ Η ΤΑΞΙΣ ΠΟΥ "ΔΥΝΑΤΑΙ ΚΑΙ ΟΦΕΙΛΕΙ,"

Όπως με τα μέτρα του ελέγχου των τιμών ο κ. Βαρβαρέσσος υποσχέθηκε να συντρίψει το κερδοσκοπικό κεφάλαιο, έτσι και με τα νέα του μέτρα θεωρεί ότι εξαναγκάζει την τάξη των πλουσίων κερδοσκόπων να πληρώσει για την Ισοσκελίση του προϋπολογισμού. Η τάξη αυτή βέβαια περιμένει κανείς να είναι το μεγάλο τραπεζιτικό κεφάλαιο, τα μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα, οι κάτοχοι μεγάλων περιουσιών και όσοι, όπως λέει ο κ. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, «εις το μέσον της γενικής δυστυχίας κατώρθωσαν να διατηρήσουν, αλλά και ν' αυξήσουν τα εισοδήματά των». Αρκεί όμως να διαβάσει κανείς προσεκτικά το κείμενο του νόμου για να καταλάβει ότι δεν πρόκειται περί εισφοράς του μεγάλου κεφαλαίου που επιβάλλει η νέα ειδική φορολογία. Τα κύρια σημεία που πρέπει να προσέξουμε για να δο- με τί άκριβώς επιδιώκει η φορολογία είναι:

α) Κριτήριο για την έπιβολή της φορολογίας στους επαγγελματίες αποτελεί το μίσθωμα. Χωρίς να χρειάζεται να κάνουμε συγκρίσεις και λογαριασμούς μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ή έκταση ενός ακινήτου, ή τοποθεσία του και το νοίκι που πληρώνει γι' αυτό ο επαγγελματίας δέ μπορεί ούτε κατά προσέγγιση να μας δώσει άκριβη ιδέα της φοροδοτικής του ικανότητας. Οικονομική σημασία έχει το είδος της κάθε επιχείρησης και όχι ο τόπος της άσκησης του επαγγέλματος. Μία τεράστια επιχείρηση μπορεί να πληρώνει το ίδιο μίσθωμα μ' έναν μικρό ή μεσαίο επαγγελματία, που βγάζει και δέ βγάζει τα λεφτά του, αλλά που από το είδος της επιχείρησης που άσκει να πρέπει να πληρώνει σχετικά μεγάλο μίσθωμα. Έτσι οι επαγγελματίες κατατάσσονται σε τρεις πίνσκες άδικίας, άδικίας για τους μεσαίους και τους μι-

κρούς και συμβολικής μονάχα εισφορές για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

β) Κριτήριο για την επιβολή της φορολογίας για τις βιομηχανίες είναι η αξία των εγκαταστάσεων κλπ. Το ποσοστό όμως είναι μικρό για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις που απόκτησαν τις εγκαταστάσεις και τ' ακίνητά τους ανάμεσα στα έτη 1940—44 γιατί είναι γνωστό πως κατά τα έτη αυτά οι περιουσίες που απόκτησαν οι βιομηχανίες οφείλονται κατά κύριο λόγο στη συνεργασία με τον κατακτητή. Όσο για τις βιομηχανίες που απόκτησαν το πάγιο κεφάλαιό τους από το 1924-1939 τα ποσοστά όσο πηγαίνουμε προς τα πίσω είναι σχεδόν άστειρα αν σκεφτεί κανείς τη νομισματική διαφορά και πρό πάντων το ότι οι μεγαλύτερες μονοπωλιακές βιομηχανίες ιδρύθηκαν στο διάστημα αυτό. Σε σύγκριση με την επιβάρυνση των έμπόρων και των μικρών επαγγελματιών τα ποσοστά αυτά είναι χαριστικά για τους βιομηχάνους, που επί πλέον στο διάστημα της κατοχής πέτυχαν την απόσβεση του παγίου κεφαλαίου τους σε πληθωρικό νόμισμα. Άλλα και από άποψη ουσίας κρίνοντας τον τρόπο αυτό της φορολογίας βλέπει κανείς πως ο νομοθέτης αγνοεί τα τεράστια κέρδη που συσώρευσαν τα βιομηχανικά συγκροτήματα με τη δασμολογική προστασία τους, κέρδη που φτάνουν σε ύψη πολλαπλάσια του παγίου κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών.

Άλλως τε αν μεταχειριστούμε την ορολογία «σταθερό» (εγκαταστάσεις, πρώτη ύλη) και «μεταβλητό» (εργατική δύναμη) κεφάλαιο (που θεωρούμε και ορθότερη), αποδεικνύεται εύκολα ότι τα επιχειρηματικά κέρδη των βιομηχάνων βασίζονται στο μεταβλητό κεφάλαιο, που χρησιμοποιείται σε άφθονία στις επιχειρήσεις αυτές, ενώ για τους επαγγελματίες ο αριθμός των έρναζομένων είναι μικρός και παίζει ρόλο βασικό ή προσωπική εργασία του κάθε επαγγελματία.

Άλλα κι από την άποψη του μενέθους των κεφαλαίων (έκτός από τις εγκαταστάσεις) οι επιχειρήσεις γίναντες αποκοιίζουν κατά γεωμετρική πρόοδο πολλαπλάσια κέρδη από τις επιχειρήσεις «νάνους» των Ελλήνων επαγγελματιών και βιοτεχνών.

γ) Κριτήριο για τη φορολογία των Τραπεζών είναι το ποσόν της συνολικής δαπάνης που πληρώνουν σε μισθούς οι Τράπεζες κάθε μήνα.

Εδώ μπορεί να πει κανείς πως χωρίς προσχήματα ο νομοθέτης δίνει προνόμιο άσυνδράσης στο τραπεζικό κεφάλαιο. Γιατί με το κριτήριο αυτό δεν εξετάζονται τα κέρδη και η φοροδοτική ικανότητα των Τραπεζών και ιδιαίτερα των μεγάλων Τραπεζών. Για να βρεί ένα τρόπο φορολογίας συμβολικής ο κ. Βαρβαρέσσος καταφεύγει στη δαπάνη των μισθών, που όπως ξέρουμε σήμερα είναι περισσότερο από ποτέ άλλοτε (και με τον υψηλό τιμάρθμο και με τις άθροες απολύσεις, διαθεσιμότητες κλπ.) χαμηλή.

Αντί ο κ. Βαρβαρέσσος σάν «οικονομολόγος» τουλάχιστον, να προσπαθεί να βρεί το κριτήριο της φορολογίας στο μέγεθος του χαρτοφυλακίου των Τραπεζών και στα κέρδη τους, χρησιμοποιεί

ένα έξωοικονομικό δείκτη για τον προσδιορισμό της φοροδοτικής ικανότητας των Τραπεζών.

Από τα παραπάνω και από ειδικότερους αριθμητικούς υπολογισμούς, που μπορεί να κάνει κανείς, βγαίνει το συμπέρασμα πως το κύριο βάρος της φορολογίας, που υπολογίζεται να συγκεντρώσει 36 δισεκατομμύρια βαρύνει κατά πρώτο και κύριο λόγο τους μικρούς επαγγελματίες, έμπόρους και βιοτέχνες, τους μεσαίους άστους δηλαδή.

Ακόμα βγαίνει το συμπέρασμα πως οι Τράπεζες και οι Βιομηχανίες μένουν ουσιαστικά άφορολόγητες και τρίτο πως οι κάτοχοι του πλούτου σε χρυσό και παραστατικά έγγραφα, μετοχές, κρεώγραφα κλπ. είναι άγνωστοι από φορολογική άποψη για το νομοθέτη. Τα φορολογικά όμως αυτά κριτήρια θεσπίστηκαν μήπως «κατά λάθος», ή, από «άγνοια» των πραγμάτων στον νόμο του κ. Βαρβαρέσσου; Όχι. Η ειδική φορολογία που έφραμίζεται «τη εισηγήσει» το κ. Αντιπρόεδρου της Κυβέρνησης είναι μέτρο συνεπέστατο προς την όλη οικονομική πολιτική που ακολουθεί ο κ. Βαρβαρέσσος.

Όπως ο «έλεγχος τιμών», που είδαμε στο προηγούμενο τεύχος του «Ανταύου», άφνει άσύνδοτο το τραπεζικό και βιομηχανικό κεφάλαιο έτσι και η νέα ειδική φορολογία άφνει άνενόχλητη την όλιγαρχία του πλούτου. Μπορεί μάλιστα να πει κανείς πως στο σύνολο της αντιπληθωρικής τακτικής των τεχνητά χαμηλών τιμών και της έλλειψης κάθε προοπτικής για πλατιά παραγωγική δραστηριοποίηση της χώρας, η ειδική φορολογία του κ. Βαρβαρέσσου είναι το pendant των κατευθύνσεων αυτών στο δημοσιονομικό πεδίο. Μάλιστα με τη φορολογία αυτή ο κ. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης μετά την άτελή έφαρμονή και τα άσήμαντα άποτελέσματα του νόμου φορολογίας των πλουτησάντων, μπορούμε να ποίμε ότι έκανε ένα ακόμα «άποφασιστικό» βήμα για την έγκατάλειψη της άρχης της προοδευτικής φορολογίας του μεγάλου κεφαλαίου, άρχης που έφαυμόζεται και στην Άγγλία με συντελεστές που φτάνουν το 95% του εισοδήματος (πως το αγνοεί αυτό ο κ. Βαρβαρέσσος;).

Ο κ. Βαρβαρέσσος ακόμα ποσοποιείται πως αγνοεί ότι η φορολογία και η κατάσχεση των περιουσιών των δοσιλόγων μπορούσε να δώσει στη χώρα άρκετά έκατομμύρια λίρες και ένοστώσια και μετοχές και καταστήματα όποτε δε θα χρειάζότανε το Κράτος να μεταβληθεί σε «εισποάκτορ» «προσηυενημένων» ένοικίων υπεισεργόμενό έτσι «σκανδαλωδώς» στην άρμοδιότητα του κ. Προέδρου των Πρωτοδικών...

Ενώ λοιπόν υπόσχεται ο κ. Βαρβαρέσσος—όπως υποσέθηκε και για την έλγνχο της οικονομίας—ότι θα πληρώσει η τάξη που «δύνανται» και «οφείλει» πραγματοποιεί έντελώς το αντίθετο σε βάρος των μεσαίων στρωμάτων και του εργατικού πληθυσμού.

Μένει να έξετάσουμε, κι αυτό θα χρειάσσει ίσως λίγη άνάλυση, αν τα μέτρα της αντιπληθωρικής και υπερεφαλαιοκρατικής πολιτικής του κ.

Αντιπρόεδρου της Κυβέρνησης έξυπηρετούν τυχόν νομισματικούς, δημοσιονομικούς, ή γενικότερους οικονομικούς σκοπούς, που δε μπορεί κανείς να τους διακρίνει με μία πρώτη γενική θεώρηση των μέτρων αυτών.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΛΗΘΩΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΥ

Ο κ. Βαρβαρέσσος πλήττοντας με τα φορολογικά του μετρα τις τάξεις που ούτε «δύνανται» ούτε «οφείλουν» να πληρώσουν, προσπαθεί να δώσει μία θεωρητική δικαιολόγηση της δημοσιονομικής του πολιτικής.

Υποστηρίζει ότι τα φορολογικά αυτά μέτρα συντελούν ώστε η πλεονάζουσα άγοραστική δύναμη των στρωμάτων αυτών ν' άπορροφάται από το δημόσιον ταμείον και έτσι να μην άναγκάζεται το Κράτος να προβαίνει στην έκδοση χαρτονομίσματος για την κάλυψη των ταμειακών άναγκών του.

Η πολιτική αυτή του αντιπληθωρισμού, υποστηρίζει ο κ. Βαρβαρέσσος, ότι είναι άπαραίτητη για την έξασφάλιση της νομισματικής σταθερότητας και την μη προσφυγή στις ξένες πιστώσεις, που προκαλούν έπίσης «κεκαλυμμένον» πληθωρισμόν. Τόν αντιπληθωρισμόν ο κ. Βαρβαρέσσος θεωρεί συμπλήρωμα της πολιτικής των «χαμηλών τιμών» και τον παρουσιάζει σαν πανάκεια για τη λύση του οικονομικού προβλήματος της χώρας.

Ο κ. Βαρβαρέσσος παρουσιάζεται υποστηρικτής των «δημοσιονομικών» θεωριών, σύμφωνα με τις όποιες άρκοιν έπιτυχείς χειρίσμοι «νομισματικής» πολιτικής για να έξασφαλιστεί η νομισματική σταθερότητα.

Τα μέτρα αυτά κυρίως άποβλέπουν στη ρύθμιση της κατανάλωσης σε χαμηλά έπίπεδα και στην άπορρόφηση όσο δυνατόν περισσότερου νομίσματος άπ' την κυκλοφορία.

Ο περιορισμός των πιστωτικών κονδυλίων, η διχοτόμηση του χαρτονομίσματος, τα άναγκαστικά δάνεια, οι χαμηλοί μισθοί, η έφαρμονή της open market policy και άλλα ακόμα μέτρα, που στο σύνολό τους και το καθένα χωριστά έπιδιώκουν τη συστολή της κυκλοφορίας είναι μέτρα αντιπληθωρισμού.

Οι «νομισματολόγοι», τους όποιους πιστά ακολουθεί ο κ. Βαρβαρέσσος, με έπικεφαλής τον Σουηδό οικονομολόγο Cassel υποστηρίζουν ότι το οικονομικό πρόβλημα λύνεται στη σφαίρα της κυκλοφορίας, της πίστης και της κατανάλωσης και ότι η λειτουργία της παραγωγής—ιδίως στις περιόδους οικονομικών κρίσεων—υποδίδει άνταντακλαστικά τη διαταραχή που παρουσιάζεται στη σφαίρα της πίστης της κυκλοφορίας. Γι' αυτό και όλα τα μέτρα που προτείνουν είναι μέτρα δημοσιονομικά—νομισματικά στην τεχνική σημασία των λέξεων αυτών.

Για να κρίνουμε την όρθότητα των θεωριών, που έμπροστωπεί ο κ. Βαρβαρέσσος πρέπει να έξηγήσουμε πρώτα ποιά θέση πρέπει να πάρουμε στο θεμελιώδες ζήτημα αν τη νομισματική κατάσταση μιας χώρας μπορούμε να την άπομονώσουμε από

την γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας αυτής κι ακόμα ποιοι παράγοντες της γενικότερης οικονομικής κατάστασης της χώρας καθορίζουν τελικά και τη δυνατότητα της πραγματοποίησης μιας νομισματικής σταθερότητας.

Ο όγκος των νομισμάτων που κυκλοφορούν «καθ' έαυτόν» δεν έχει οικονομική σημασία (άντίθετα με ό,τι υποστηρίζουν όρισμένοι θεωρητικοί) παρά μόνο αν συγκριθεί και συσχετιστεί με τις άνάγκες της κυκλοφορίας στη δοσμένη χρονική περίοδο.

Όταν οι κυκλοφοριακές άνάγκες δεν άνταποκρίνονται στον όγκο της κυκλοφορίας, γιατί είναι άπ' όποιοδήποτε λόγο κατώτερες, τότε περισσεύει ένα μέρος του νομίσματος και για ν' άπορροφηθεί το μέρος αυτό η τιμή του νομίσματος ξεπέφτει.

Οι άνάγκες της κυκλοφορίας πάλι εξαρτώνται «ευθέως» άνάλογα από τον όγκο των έμπορευμάτων, που παρουσιάζονται στην άγορά, όπως και από τον όγκο των ληξιπρόθεσμων πληρωμών και «άντιστρόφως» άνάλογα από την ταχύτητα της κυκλοφορίας και των πράξεων που γίνονται «έπί πιστώσει».

Για να μην ύπάρχει λοιπόν δυσαναλογία κυκλοφοριακών άναγκών και όγκου νομισματικής κυκλοφορίας, που όδηγει στα πληθωρικά περισσέματα της δεύτερης πρέπει να συντρέχουν γενικότεροι οικονομικοί παράγοντες, πού να έγγυώνται πως θα ύπάρχει σταθερή άντιστοιχία άνάμεσα στις δύο αυτές κατηγορίες.

Εξωτερικά φαίνεται ότι άρκει μονάχα να έχουμε ίσοσκελισμένο προϋπολογισμό και ένεργητικό έμπορικό ίσοζύγιο και ίσοζύγιο πληρωμών. Η προϋπόθεση όμως αυτή μπορεί να θεωρηθεί μονάχα σαν «άρνητική» προϋπόθεση για την μη έκδοση χαρτονομίσματος πάνω από τις κυκλοφοριακές άνάγκες. Αυτό όμως δεν είναι στο χέρι ενός «Υπουργού των Οικονομικών» όσην έπιδεδεξιότητα και καλή θέληση κι αν δείχνει.

Οι ίδιες οι κυκλοφοριακές άνάγκες δεν ώφελει να καθορίζονται αυθαίρετα γιατί τότε το ύψος τους είναι εικονικό κι όχι πραγματικό και δε βοηθεί στη σωστή εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης.

Τις κυκλοφοριακές άνάγκες καθορίζουν οικονομικοί κι όχι στενά δημοσιονομικοί παράγοντες.

Ο βασικότερος άπ' αυτούς τους παράγοντες είναι η έπάρκεια σε είδη παραγωγικής και άτομικής κατανάλωσης.

Από την έπάρκεια αυτή εξαρτάται ο όγκος των έμπορευμάτων που κυκλοφορούν.

Το έλλειμμα του έμπορικού ίσοζυγίου και του προϋπολογισμού είναι έλλείμματα, που οφείλονται κυρίως στη μείωση του όγκου των έμπορευμάτων κάτω από τις κυκλοφοριακές άνάγκες και στο τράβηγμα έμπορευμάτων από την άγορά που έμμεσα έλαττώνει τις κυκλοφοριακές άνάγκες γιατί προκαλεί έπιτάχυνση της κυκλοφορίας.

Οι όροι λοιπόν που μπορούν να έπηρεάσουν ουσιαστικά τη σχέση νομισματικής κυκλοφορίας και κυκλοφοριακών άναγκών πρέπει ν' άναζητηθούν στην άνάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων

που θα οδηγήσει στην επάρκεια. Για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυναμεων πρέπει να λειτούργησει η οικονομία έντατα.

Πρέπει οι κλάδοι που παρουσιάζουν ύψωση τιμών από λόγους πραγματικής ανεπάρκειας κι όχι υποκατανάλωσης, που προκαλεί άζητησία να προσελκύσουν κεφάλαια αποσπώντας τα από άλλες αντιπαραγωγικές τοποθετήσεις.

Πρέπει να δημιουργηθεί, με την ένταση της παραγωγής, διαστολή των κυκλοφοριακών αναγκών που θα εκφραστεί στη διοχέτευση του συσσωρευμένου ιδιωτικού εισοδήματος σε παραγωγική δραση. Άνεξάρτητα του αν την προσπάθεια αυτή την εμποδίζουν και στη σφαίρα της παραγωγής ακόμα, άλλοι καπιταλιστικοί οικονομικοί κ' έξωοικονομικοί συντελεστές (μονοπώλια—καθυστερημένη μορφή αγροτικής οικονομίας κ. ά.) μονάχα προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να βρει λύση το οικονομικό πρόβλημα. Το οικονομικό πρόβλημα είναι πρόβλημα παραγωγής, πρόβλημα κίνησης κ' επάρκειας της οικονομίας στο σύνολό της κι όχι «σύστημα τεχνικών μεθόδων» που ταχυδακτυλουργικά μπορεί ν' αλλάξει την ουσία των πραγμάτων μονόπλευρα σ' ένα τομέα της οικονομίας, είτε «δημόσια οικονομικά» λέγεται αυτός ο τομέας, είτε «νομισματική κυκλοφορία», είτε «πιστωτική πολιτική».

Ας επιστρέψουμε τώρα στην πανάκεια της αφαίρεσης της πλεονάζουσας αγοραστικής δύναμης, που χρησιμοποιεί και ο κ. Βαρβαρέσσος.

Με το αντιπληθωρικό μέτρο αυτό ο κ. Βαρβαρέσσος προσπαθεί ν' αφαιρέσει από την κυκλοφορία το ποσόν του νομίσματος, που περισεύει από την υπαρξη ανοίγματος ανάμεσα στις κυκλοφοριακές ανάγκες και στον όγκο της κυκλοφορίας.

Το μέτρο αυτό όμως δε μπορεί νάχει ουσιαστική αξία γιατί το πολύ μπορεί να σταματήσει προσωρινά το άνοιγμα. Αντίθετα οι συνέπειες που θα δημιουργήσει θα προκαλέσουν ένα καινούριο μεγαλύτερο άνοιγμα.

Αυτό θα συμβεί γιατί η αφαίρεση του «πλεονάσματος» θα χτυπήσει τα ιδιωτικά εισοδήματα.

Η επιβάρυνση όμως των ιδιωτικών εισοδημάτων έχει άμεσο αντίκτυπο στην παραγωγή γιατί κατεβάσει το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων παρεμποδίζοντας την κατανάλωση και εμποδίζει την πραγματοποίηση παραγωγικών σκοπών με την εξουδετέρωση της συσσώρευσης που προκαλεί. Έτσι η αφαίρεση του «πλεονάσματος» ενεργεί σαν δυσμενής παράγων για την οικονομική δραστηριοποίηση στο σύνολό της.

Το αποτέλεσμα της ελάττωσης της οικονομικής δραστηριότητας θα είναι να προκύψει έτσι μια καινούρια συστολή των κυκλοφοριακών αναγκών. Η συστολή αυτή όμως θα παρουσιάσει ακόμα περισσότερο ελαττωμένες τις κυκλοφοριακές ανάγκες σε σύγκριση με τον όγκο της νομισματικής κυκλοφορίας. Η ελάττωση αυτή προκαλεί με τη σειρά της ανάλογο καινούριο μεγαλύτερο άνοιγμα που για να κλείσει θα χρειαστούν καινούρια αντιπληθωρικά μέτρα. Με τον τρόπο αυτό

πέφτει η πολιτική αυτή σ' ένα φαύλο κύκλο, που μεγαλώνει τόσο απειλητικότερα όσο μεγαλύτερα τραβήγματα «πλεονάζουσας» αγοραστικής δύναμης πραγματοποιούνται.

Όπως τονίσαμε η αιτία της αντιοικονομικότητας των μέτρων αυτών βρίσκεται στ' ότι αντί να γίνεται προσπάθεια να κλείσει το άνοιγμα ανάμεσα στον όγκο της νομισματικής κυκλοφορίας και των κυκλοφοριακών αναγκών με αύξηση των δευτέρων, που μεταφράζεται σε αύξηση του όγκου των έμπορευμάτων και γενικά των ειδών παραγωγικής και ατομικής κατανάλωσης, επιδιώκεται η ελάττωση του όγκου των μέσων πληρωμής που διαθέτει ο καταναλωτής που από μονάχη της είναι φανερό πως δε μπορεί να αυξήσει τα αγαθά που υπάρχουν και προκαλεί αντίθετα με την επιβάρυνση του ιδιωτικού εισοδήματος πτώση της οικονομικής δραστηριότητας.

Το να ελαττώνουμε τις μονάδες πληρωμής δε σημαίνει ότι μεγαλώνουμε τον αριθμό των αγαθών.

Θα μπορούσε να ισχυριστεί ο κ. Βαρβαρέσσος πως τα μέτρα αυτά είναι προσωρινά μέχρι την περ.οδο δηλαδή που θα ανέβει η παραγωγική στάθμη της χώρας όποτε θα μεγαλώσει ο όγκος των έμπορευμάτων. Στην περίπτωση αυτή όμως επιτρέπεται να παίρνει μέτρα τέτοια ο κ. Βαρβαρέσσος, που ενώ δεν αλλάζουν την ουσία της οικονομικής κατάστασης εμποδίζουν ακριβώς την ίδια την παραγωγική ανάπτυξη της χώρας χτυπώντας το ιδιωτικό εισόδημα των στρώματων που πρέπει να είναι στυλοβάτες κάθε παραγωγικής προσπάθειας.

Ο κ. Βαρβαρέσσος θεωρητικά ακολουθεί μιαν αρχή που χρησιμοποίησε η γερμανική οικονομική επιστήμη του μεσοπόλεμου και που «δολοκληρώθηκε» στην εφαρμογή της με την δημοσιονομική πολιτική του 5ετούς Σχεδίου των ψευτοοικονομολόγων του Χίτλερ, Φούνκ, Σάχτ και Σία.

Αναγκαστικά δάνεια, νόμισμα «εργασίας», περιορισμοί στην κατανάλωση, είναι μερικά από τα οικονομικά μέτρα που προετοίμασαν την πολεμική μηχανή του Γ' Ράιχ, ρίχνοντας στην άθλιότητα τους εργαζομένους.

Από αποψη εφαρμοσμένης οικονομικής πολιτικής η «αφαίρεση της πλεονάζουσας αγοραστικής δύναμης» δημιουργεί στα μεσαία στρώματα και την εργατική τάξη αφόρητη κατάσταση, ενώ δε θίγει παρά επιφανειακά την ολιγαρχία που προσπαθεί να εξασφαλίσει και να διατηρήσει τα κέρδη της με την υποκατανάλωση των μεγάλων λαϊκών στρώματων.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες η πληρωμή του πλεονάσματος της κυκλοφορίας από την φορολογία ισοδυναμεί σχεδόν (έφ' όσον δεν έχουμε αντίστοιχη αύξηση αγαθών) με αύξηση της κυκλοφορίας.

Η σκληρή πραγματικότητα για τον κ. Βαρβαρέσσο είναι πως όσες μεταθέσεις τμημάτων του όγκου της κυκλοφορίας κι αν κάνουμε, ο όγκος στο σύνολο του δε μειώνεται, αλλά κι αν μειω-

θεί δεν ωφελεί αφού δε θ' αυξηθούν οι κυκλοφοριακές ανάγκες (με αύξηση των αγαθών).

Από οικονομική άποψη κ' ιδιαίτερα στο νομισματικό τομέα τα μέτρα του κ. Βαρβαρέσσου είναι «οικονομική αλχημεία».

Από άλλη πλευρά όμως είναι κάτι που έχει πολύ τραγικότερη μορφή: Είναι μέτρα που συντελούν στη δέσμευση της παραγωγικής ανάπτυξης της χώρας και στην οικονομική καταστροφή κι αυτών ακόμα των μεσαίων στρώματων.

Εξετάζοντας κανείς στο σύνολό τους τα μέτρα του κ. Βαρβαρέσσου μπορεί να πει πως τελούν στη δημιουργία μιας συγκεντρωτικής οικονομικής εξουσίας, που θ' άσκει οξύτατο παρεμβατισμό στην οικονομική ζωή της χώρας.

Είδαμε όμως ότι ο «έλεγχος τιμών» κ' η νέα «ειδική» φορολογία που είναι μέτρα παρεμβατισμού, έλέγχου κλπ. είναι ταυτόχρονα μέτρα που κτυπούν όχι το μεγάλο κεφάλαιο, όχι τις μεγάλες Τράπεζες, παρά τα πλατιά παραγωγικά στρώματα του λαού.

Η δημιουργία της κεντρικής οικονομικής εξουσίας επιζητήθηκε από τον κ. Βαρβαρέσσο με το πρόσχημα της ανάγκης επιβολής καθολικού έλεγχου στην οικονομία.

Τελικά πρέπει να εξετάσουμε τη διαμόρφωση που τείνουν να δώσουν τα μέτρα αυτά στην οικονομία της χώρας κι αν με τη διαμόρφωση αυτή είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η ανοικοδόμηση κ' η αξιοποίηση της χώρας.

ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ—ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ—ΦΑΣΙΣΜΟΣ

Ο παρεμβατισμός στα πλαίσια της καπιταλιστικής οικονομίας άρχισε να παρουσιάζεται από τα μέσα του πρώτου τετάρτου του αιώνα μας και έκδηλώθηκε σε οξύτατο κρατικό παρεμβατισμό από το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

Ο παρεμβατισμός είναι μια προσπάθεια να λυθούν με περιορισμό των τυφλών δυνάμεων της ελεύθερης αγοράς, που είναι η αιτία της αναρχίας στην καπιταλιστική παραγωγή, οι αντιφάσεις που προκαλούνται από την ίδια αυτή την αναρχία του καπιταλισμού (υπερπαραγωγή από τη μία—υποκατανάλωση κ' ανεργία από την άλλη).

Οι περίοδοι των πολέμων, της προετοιμασίας των πολέμων καθώς κ' οι περίοδοι των περιόδων καπιταλιστικών κρίσεων επιβάλλανε σαν αντίδοτο τον παρεμβατισμό, που όπως είπαμε δεν είναι τίποτ' άλλο από μια προσπάθεια να γίνει η καπιταλιστική οικονομία από αναρχούμενη οικονομία, σχεδιασμένη οικονομία και να εξουδετερωθούν έτσι οι συνέπειες των οικονομικών γεγονότων που φέρνουν σε αδιέξοδο την καπιταλιστική τάξη.

Η προσπάθεια αυτή όμως, έφ' όσον το κίνητρο της παραγωγής δεν είναι άλλο από το καπιταλιστικό κέρδος, αποδειχεται μάταιη γιατί δεν μπορεί να εξουδετερώσει τη βασική αντίφαση του καπιταλισμού που συνίσταται από τη μία μεριά στον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής και από την άλλη στον καπιταλιστικό χαρακτήρα της ιδιοποίησης.

Το κεφάλαιο παράγει όχι για ν' αναπτύξει τις δυνάμεις της οικονομίας και να ικανοποιήσει τις πραγματικές καταναλωτικές ανάγκες της κοινωνίας παρά για ν' αυξήσει την αξία του.

Για να πετύχει λοιπόν το σκοπό του αυτό το κεφάλαιο πρέπει να περιορίζει διαρκώς την παραγωγή στα στενά εκείνα όρια που μπορούν να το επιτρέψουν ν' αποκομίσει κέρδος.

Έτσι ενώ η απόλυτη παραγωγική δύναμη της κοινωνίας κ' η απόλυτη καταναλωτική ικανότητα έπρεπε να καθορίζουν την καταναλωτική δύναμη της κοινωνίας, η τελευταία αυτή περιορίζεται διαρκώς από την ανάγκη του κεφαλαίου να παράγει στα στενά όρια που το επιτρέπουν να πραγματοποιεί κέρδος. Έπειδή όμως από την άλλη πλευρά η καπιταλιστική παραγωγή διαρκώς ξεπερνάει τα όρια αυτά παράγοντας περισσότερο απ' αυτό που είναι κ' χρειάζεται ή αγορά, δημιουργούνται οι κρίσεις περιοδικής συχνότητας που χαρακτηρίζονται από την υπερπαραγωγή προϊόντων που είναι αδύνατο—σαν έμπορεύματα—να τ' απορροφήσει η χαμηλή καταναλωτική δύναμη της κοινωνίας στα στενά όρια που την περιορίζει το ίδιο το καπιταλιστικό καθεστώς.

Από την εποχή του μονοπωλιακού καπιταλισμού η προσπάθεια που κατέβαλε η άρχουσα καπιταλιστική τάξη ήταν να περιορίσει με τη συγκέντρωση μέρους της οικονομικής εξουσίας από το κράτος τις συνέπειες των κρίσεων κλπ.

Τη συγκέντρωση αυτή τη διευκόλυνε βασικά η μονοπωλιακή ύψη του καπιταλισμού που διαδέχτηκε τον παλιό καπιταλισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός τώρα πια έγινε ανταγωνισμός μεγάλων κεφαλαιοκρατικών συγκροτημάτων του χρηματιστικού κεφαλαίου με την δλοένα αυξανόμενη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου.

Είπαμε πως βασική αιτία, που ανάγκασε την άρχουσα τάξη να προσπαθήσει να επέμβει και να ρυθμίσει την οικονομία, ήταν ότι ήθελε να χαλιναγωγήσει τις αναρχούμενες δυνάμεις της αγοράς. Το σύστημα του κρατικού παρεμβατισμού (ETATISME) οδήγησε στην λεγόμενη διευθυνόμενη οικονομία (GEFÜHRTE WIRTSCHAFT, ECONOMIE DIRIGEE, GELENKTE WIRTSCHAFT). Χαρακτηριστικό πρότυπο της οικονομίας αυτής ήταν η οικονομία της χιτλερικής Γερμανίας.

Γνώρισμα της διευθυνόμενης οικονομίας των φασιστικών κρατών είναι πως αναγκάζοντας τις εργαζόμενες τάξεις και τα μεσαία στρώματα να ρίχνουν το βιοτικό τους επίπεδο όσο το δυνατόν χαμηλότερα εξασφάλιζε τις δυνατότητες στην οικονομική ολιγαρχία να πραγματοποιήσει μεγάλα τεχνικά έργα κυρίως για πολεμική προετοιμασία. Οι «θεωρητικοί» του φασισμού, γερμανοί ιδίως οικονομολόγοι προσπάθησαν να υποστηρίξουν πως η χιτλερική διευθυνόμενη οικονομία είναι... σοσιαλιστική οικονομία γιατί τάχα η παραγωγή ρυθμιζόταν με «σχέδιο» κ' έπαυε να είναι αναρχούμενη. Το «σχέδιο» όμως της φασιστικής οικονομίας δεν ήταν τίποτ' άλλο από το σχέδιο της γερμανικής πλουτοκρατίας ν' αναπτύξει τις πα-

ραγωγικές δυνάμεις όχι για όφελος του λαού και της οικονομίας παρά για την προετοιμασία του ληστρικού πολέμου που στράφηκε με ιδιαίτερη λύσσα έναντι της Σοβιετικής Ένωσης, της ίδιας δηλαδή της χώρας του σοσιαλισμού.

Δυστυχώς τον κρατικό παρεμβατισμό ή κρατικό καπιταλισμό ή ακόμα κρατικό σοσιαλισμό πολλοί ξένοι και δικοί μας «θεωρητικοί» τον «έμπλεξαν» με το σοσιαλισμό, όπως έκαναν το ίδιο και με το έθνικό—«σοσιαλισμό» του Χίτλερ και το φασισμό του Μουσσολίνι.

Γυρίζοντας στο σημερινό μας θέμα τονίζουμε πως σκοπός της μικρής αυτής αναδρομής είναι να ξεκαθαρίσουμε εάν έρευνήτες του προβλήματος της ανοικοδόμησης και στο θεωρητικό πεδίο τη θέση μας απέναντι στα διάφορα «συστήματα οικονομίας», που ενώ παρουσιάζονται σαν «όρθολογικά» συστήματα, στην ουσία τους κάνουν δεινότερες τις συνέπειες του σημερινού καθεστώτος γιατί χωρίς να ματαιώνουν τη δράση των ασύδοτων οικονομικών παραγόντων στη λειτουργία της οικονομίας δημιουργούν ένα «όλοκληρωτικό» κράτος που υποδουλώνεται ουσιαστικά στα συμφέροντα των ισχυρών οικονομικών κύκλων.

Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ "ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ", ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Η χώρα μας μ' όλη τη εκατονεικοσιπεντάχρονη έλευθερη έθνική ζωή της παρουσιάζει μια τραγική καθυστέρηση σ' όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής της ζωής.

Στην οικονομία της βλέπουμε από την μία πλευρά να υπάρχουν υπολείμματα προκαπιταλιστικών τρόπων και σχέσεων στην παραγωγή (άγροτική οικονομία) μ' έντονη παραγωγική έκμεταλλευση του αγρότη (παρακρατήματα, τοκογλυφία, μεσαιωνικοί φόροι) ενώ από την άλλη πλευρά η βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας εκδηλώθηκε στους κλάδους βιομηχανοποίησης μισοκατεργασμένων υλών και ειδών διατροφής και πολυτελείας. Αντίθετα ο πλούτος του υπεδάφους της χώρας έμεινε άνεμετάλλευτος όπως έμειναν άνεμετάλλευτες κ' οι ενεργειακές δυνάμεις της.

Η άρχουσα τάξη στη χώρα μας συνδύασε πάντα τη δράση της σύμφωνα με τα συμφέροντα του ξένου κεφαλαίου, από το οποίο ή χώρα εξαρτήθηκε ολόπλευρα. Η ολόπλευρη αυτή εξάρτηση εκδηλώνεται τόσο με το δημόσιο χρέος όσο και με την έμπορικη κ' επιχειρηματική δράση του ξένου κεφαλαίου στους σπουδαιότερους τομείς της οικονομίας μας.

Εξάρτηση για μηχανήματα, για εργαλεία, για κινητήρια δύναμη, για βιομηχανικά είδη από το εξωτερικό—όπως παραδέχεται στις δηλώσεις του και ο κ. Βαρβαρέσσος—άλλα και παρασιτική και έμπορομεσιτική δράση του ελληνικού κεφαλαίου χαρακτηρίζει την οικονομία μας.

Η διαφορά της οικονομίας μας από την οικονομία των αναπτυγμένων καπιταλιστικά χωρών είναι πως χωρίς ν' αναπτυχθούν οι παραγωγικές δυνάμεις πραγματοποιήθηκε η συγκέντρωση του

κεφαλαίου σε λίγα συγκροτήματα έκμεταλλευτικά. Τα συγκροτήματα αυτά είναι οι μεγάλες Τράπεζες, οι λίγες μεγάλες βιομηχανίες και τα συγκροτήματα των μεγαλεμπόρων.

Τα συγκροτήματα αυτά όμως ενώ είναι μονοπωλιακά συγκροτήματα δεν αναπτύχθηκαν με τη φυσική εξέλιξη του καπιταλισμού στη χώρα μας, παρά δημιουργήθηκαν σαν τεχνητά μονοπώλια με την προστασία του κράτους, που εξαρτήθηκε άμεσα από, το τραπεζιτικό κεφάλαιο από τις πρώτες κι όλες δεκαετηρίδες της ύπαιθροίς του.

Έτσι οι βιομηχανίες που αναπτύχθηκαν με την προστασία του τραπεζιτικού κεφαλαίου και του κράτους, είχαν δασμοβίωτες βιομηχανίες που ενώ είχαν αντιοικονομικό χαρακτήρα εξασφάλιζαν την ύπαρξή τους από τους προστατευτικούς δασμούς και από τη φτηνή πρώτη ύλη που τους προμήθευε ή συγκέντρωση των αγροτικών προϊόντων σε τιμές χαμηλές. Γι αυτό η ανάπτυξή τους ήτανε παρασιτική και βασιζότανε στην άποικιακή έκμεταλλευση του αγροτικού πληθυσμού και τα χαμηλά μεροκάματα της εργατικής τάξης. Για τον ίδιο λόγο δεν ιδρύθηκε στην Ελλάδα μεταλλουργική βιομηχανία και γενικότερα βαριά βιομηχανία. Το εξασφαλισμένο εισόδημα και η έλλειψη συναγωνισμού κράτησαν την ανάπτυξη της οικονομίας χαμηλά.

Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου με την υποστήριξη των πιστωτικών, έμπορικών και βιομηχανικών μονοπωλίων ήταν ένα συνεπές ολοκληρωτικό καθεστώς που άσκησε όλη την παρεμβατική του εξουσία για να στηρίξει τη δύναμη των μονοπωλίων αυτών.

Το καθεστώς αυτό λειτούργησε οικονομικά στις εξής βάσεις: Οι Τράπεζες κατένεμαν τις πιστώσεις του ανάλογα με τα συμφέροντα τους στις δασμοβίωτες επιχειρήσεις και στις μονοπωλιακές οργανώσεις εισαγωγέων. Οι δυο αυτοί τομείς άποροφούσαν το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων της οικονομίας.

Από την άλλη πλευρά ένα μικρό μέρος κεφαλαίων, με τη μορφή κυρίως ακριβοπληρωμένων βιομηχανικών προϊόντων και με βραχυπρόθεσμες πιστώσεις, περνούσε στην άγροτική οικονομία από την οποία γινότανε σε πάμφθηνες τιμές συγκέντρωση των προϊόντων για εξαγωγή από τους ίδιους μονοπωλιακούς οργανισμούς ή για βιομηχανοποίηση μέσα στη χώρα.

Με τον τρόπο αυτό όλος ο παραγωγικός πληθυσμός εργατικός κι αγροτικός καθώς και οι μικροεπαγγελματίες, βιοτέχνες κλπ. δούλευαν για να προσφέρουν στις παρασιτικές βιομηχανίες, φτηνή πρώτη ύλη και φτηνή δουλιά, στους μεγαλεμπόρους φτηνό έμπορεύμα για εξαγωγή και στις Τράπεζες γερό τόκο για την εξυπηρέτηση των κεφαλαίων τους, παίρνοντας σαν εισόδημα λιγότερα από κάθε Εύρωπαιο εργαζόμενο.

Μια τέτοια οικονομία που έδινε πρώτη ύλη, έπαιρνε έτοιμα βιομηχανικά είδη, και που άποτελούσε ιδανικό περιβάλλον για τοποθέτηση κεφαλαίων έκανε το ξένο κεφάλαιο να θεωρεί την Ελλάδα

σαν μια καθυστερημένη χώρα που η εξάρτηση της απόφερε τεράστια οικονομικά όφελη.

Μια τέτοια οικονομία όμως έκράτησε τον ελληνικό λαό σε άπαθλωση κι άμορφωσιά κ' έτσι σφυρηλατήθηκε ο μύθος της «φτώχειας» του τόπου για να κρυφτεί η «φτώχεια» του Έλληνα, που τον καταδίκασαν να υπομένει με το πρόσημα πως η Ελλάδα δε μπορεί να γίνει ποτέ πλούσια από «φυσικούς», «γεωπολιτικούς», «οικονομικογεωγραφικούς», «δημογραφικούς» κι άλλους πολλούς «λόγους» εκτός βέβαια από τον πραγματικό λόγο που είναι η έκμεταλλευση του λαού μας από μια προνομιά ληστρική ολιγαρχία!

ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Μετά τα μέτρα του «έλέγχου των τιμών» και της φορολογίας των επαγγελματιών κλπ. μπορούμε σήμερα άφοι είδαμε την πραγματική ουσία του προγράμματος του κ. Βαρβαρέσσου να προχωρήσουμε στη σύγκριση της σημερινής οικονομικής κατάστασης με το παλιό «ολοκληρωτικό» καθεστώς της χώρας μας.

Πρώτο: Τα μέτρα αυτά συγκεντρώνουν την οικονομική εξουσία στο Κράτος που τη χρησιμοποιεί όχι για να πραγματοποιήσει την ανοικοδόμηση της χώρας, παρά για να επιτρέψει στις τρεις κατηγορίες μονοπωλιακών συγκροτημάτων που λυμαίνονταν την οικονομία της χώρας μας και την κρατούσαν καθυστερημένη, να εξακολουθήσουν να κερδοσκοπούν ασύδοτα σε βάρος της. Αυτό φαίνεται τόσο απ' το γεγονός του περιορισμού της άσκησης έλέγχου στην παραγωγή και κατανάλωση όρισμένων ελαχίστων ειδών συντήρησης, κυρίως αγροτικών, όσο και στην ελευθερία των πιστωτικών μονοπωλίων να συνεργαστούν με τα μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα που μένουν ασύδοτα και έξω από κάθε ουσιαστικό έλεγχο παρ' όλη τη ζωτική τους σημασία για την ανοικοδόμηση (τοιμένα, μεταλλεία, σιδηροβιομηχανίες). Έξω από κάθε έλεγχο βρίσκεται κ' η τραπεζιτική πίστη. Τα συγκροτήματα αυτά όπως και άλλα που παράγουν ήδη για την ανοικοδόμηση (λιπάσματα π.χ.) κινούνται στο βαθμό που βρίσκουν έωφελή τοποθέτηση των προϊόντων τους στο έσωτερικό (φτηνή πρώτη ύλη από την ΟΥΝΡΑ κλπ.) ή και στο εξωτερικό ακόμα. Σε όσα δε συμφέρει να κινηθούν άδραουν με διάφορες προφάσεις.

Στο έμποριο οι μεγάλοι έμπορικοί οίκοι έτοιμάζουν την προνομιακή εισαγωγή έμπορευμάτων από το εξωτερικό, αποκλείοντας για τομείς ολόκληρους την εισαγωγή στους μικρούς εισαγωγείς. Το ίδιο και για την εξαγωγή ελληνικών προϊόντων. Έτσι στην ουσία οι ρυθμιστές της οικονομικής ζωής κ' οι δικτάτορες δεν είναι πρόσωπα (δ κ. Βαρβαρέσσος π.χ.), παρά συγκροτήματα κερδοσκοπικά.

Έτσι το σύμπλεγμα μεγάλων Τραπεζών, δασμοβιωτών βιομηχανιών και μεγαλεμπόρων εξορμά με την προστασία των καινούριων μέτρων για «επιχειρηματική» δράση και θησαυρισμό πολύ μεγαλύτερο από το παρελθόν, αδιαφορώντας για την ανοικοδόμηση της χώρας όσο και για το δουλευτή λαό.

Δεύτερο: χαρακτηριστικό της σημερινής κατάστασης είναι ότι η αξιοποίηση της χώρας αφήνεται από το ελληνικό κεφάλαιο στο ξένο κεφάλαιο με όρους που αν κρίνουμε από τη σύμβαση Άχελώου δε διαφέρουν από τους όρους των παλιών τοκογλυφικών δανείων που έφεραν το ΔΟΕ στη χώρα μας. Οι μεγάλες ξένες ιδιωτικές επιχειρήσεις καλούνται να βρουν φτηνή εργατική δύναμη και τους δίνεται το δικαίωμα να διαθέτουν ασέμευτα κ' έξω από τη χώρα το προϊόν που θα παράγουν. Έτσι αντί η αξιοποίησή της χώρας να γίνει με συμβάσεις που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη των ελληνικών παραγωγικών δυνάμεων και με ξένα κεφάλαια και μ' ελληνικά, αλλά με έκμεταλλευση του έθνικού πλούτου στην ανέλεγχτη πρωτοβουλία των ξένων ιδιωτικών επιχειρηματικών κύκλων. Οι μεταφορές, οι συγκοινωνίες, οι ύδατοπτώσεις, ή αλλιώς ακόμα φαίνεται ότι θα είναι από τα πρώτα αντικείμενα τοποθέτησης (με τίς όρους άρα γε;) των ξένων κεφαλαίων. Ταυτόχρονα χωρίς πρόγραμμα ανοικοδόμησης και αξιοποίησης της χώρας η έμπορική υποτέλεια από το εξωτερικό πρόκειται να είναι ολοκληρωμένη. Χαρακτηριστικό είναι η ανασύσταση της επιτροπής συναλλάγματος, όπως την έποχή της 4ης Αυγούστου, που κριτήριο έχει όχι τα οικονομικά και παραγωγικά όφελη των εισαγωγών και εξαγωγών παρά την εξασφάλιση (με στενό νεομερκαντιλιστικό πνεύμα) όσο δυνατό περισσότερου συναλλάγματος, που χρησιμοποιούν κερδοσκοπικά οι Τράπεζες και τα έμπορικά μονοπώλια.

Τρίτο: Συντρίβονται από τη δράση της οικονομικής ολιγαρχίας οι παραγωγοί κ' οι επαγγελματίες. Η εισαγωγή όρισμένων προϊόντων της ΟΥΝΡΑ προκαλεί κρίση στον αγροτικό πληθυσμό, οι τιμές πέφτουν ενώ τα βιομηχανικά είδη με την περιορισμένη εισαγωγή ακριβαίνουν διαρκώς για τον αγρότη.

Οι επαγγελματίες και βιοτέχνες με τα φορολογικά μέτρα της κυβέρνησης βρίσκονται σε τραγική θέση γιατί το κράτος προσπαθεί να ισοσκελίσουν τον προϋπολογισμό σε βάρος των ανύπαρκτων δυνάμεων τους ενώ οι βιομήχανοι κ' οι Τράπεζες επιβαρύνονται εικονικά από τη νέα φορολογία.

Τέταρτο: Η δημοσιονομική πολιτική της Κυβέρνησης τείνει ν' απαλλάξει το μεγάλο κεφάλαιο από κάθε προοδευτική φορολογία ή φορολογία της πειρουςίας του (μετοχών, ακινήτων κλπ.) και στρέφεται στους μεσαίους επαγγελματίες προκαλώντας τελικά επίπτωση κατά μεγάλο μέρος του φορολογικού βάρους στο λαϊκό καταναλωτή.

Τα χαρακτηριστικά της σημερινής κατάστασης της οικονομίας, όπως θα διαγραφούν ακόμα έντονα με τη συνέχιση της πολιτικής του κ. Βαρβαρέσσου, ξαναφέρνουν την οικονομία μας στο «όλοκληρωτικό» καθεστώς της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου. Άλλα ακόμα περισσότερο συ-

λότερο από το παρελθόν, αδιαφορώντας για την ανοικοδόμηση της χώρας όσο και για το δουλευτή λαό.

Δεύτερο: χαρακτηριστικό της σημερινής κατάστασης είναι ότι η αξιοποίηση της χώρας αφήνεται από το ελληνικό κεφάλαιο στο ξένο κεφάλαιο με όρους που αν κρίνουμε από τη σύμβαση Άχελώου δε διαφέρουν από τους όρους των παλιών τοκογλυφικών δανείων που έφεραν το ΔΟΕ στη χώρα μας. Οι μεγάλες ξένες ιδιωτικές επιχειρήσεις καλούνται να βρουν φτηνή εργατική δύναμη και τους δίνεται το δικαίωμα να διαθέτουν ασέμευτα κ' έξω από τη χώρα το προϊόν που θα παράγουν. Έτσι αντί η αξιοποίησή της χώρας να γίνει με συμβάσεις που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη των ελληνικών παραγωγικών δυνάμεων και με ξένα κεφάλαια και μ' ελληνικά, αλλά με έκμεταλλευση του έθνικού πλούτου στην ανέλεγχτη πρωτοβουλία των ξένων ιδιωτικών επιχειρηματικών κύκλων. Οι μεταφορές, οι συγκοινωνίες, οι ύδατοπτώσεις, ή αλλιώς ακόμα φαίνεται ότι θα είναι από τα πρώτα αντικείμενα τοποθέτησης (με τίς όρους άρα γε;) των ξένων κεφαλαίων. Ταυτόχρονα χωρίς πρόγραμμα ανοικοδόμησης και αξιοποίησης της χώρας η έμπορική υποτέλεια από το εξωτερικό πρόκειται να είναι ολοκληρωμένη. Χαρακτηριστικό είναι η ανασύσταση της επιτροπής συναλλάγματος, όπως την έποχή της 4ης Αυγούστου, που κριτήριο έχει όχι τα οικονομικά και παραγωγικά όφελη των εισαγωγών και εξαγωγών παρά την εξασφάλιση (με στενό νεομερκαντιλιστικό πνεύμα) όσο δυνατό περισσότερου συναλλάγματος, που χρησιμοποιούν κερδοσκοπικά οι Τράπεζες και τα έμπορικά μονοπώλια.

Τρίτο: Συντρίβονται από τη δράση της οικονομικής ολιγαρχίας οι παραγωγοί κ' οι επαγγελματίες. Η εισαγωγή όρισμένων προϊόντων της ΟΥΝΡΑ προκαλεί κρίση στον αγροτικό πληθυσμό, οι τιμές πέφτουν ενώ τα βιομηχανικά είδη με την περιορισμένη εισαγωγή ακριβαίνουν διαρκώς για τον αγρότη.

Οι επαγγελματίες και βιοτέχνες με τα φορολογικά μέτρα της κυβέρνησης βρίσκονται σε τραγική θέση γιατί το κράτος προσπαθεί να ισοσκελίσουν τον προϋπολογισμό σε βάρος των ανύπαρκτων δυνάμεων τους ενώ οι βιομήχανοι κ' οι Τράπεζες επιβαρύνονται εικονικά από τη νέα φορολογία.

Τέταρτο: Η δημοσιονομική πολιτική της Κυβέρνησης τείνει ν' απαλλάξει το μεγάλο κεφάλαιο από κάθε προοδευτική φορολογία ή φορολογία της πειρουςίας του (μετοχών, ακινήτων κλπ.) και στρέφεται στους μεσαίους επαγγελματίες προκαλώντας τελικά επίπτωση κατά μεγάλο μέρος του φορολογικού βάρους στο λαϊκό καταναλωτή.

Τα χαρακτηριστικά της σημερινής κατάστασης της οικονομίας, όπως θα διαγραφούν ακόμα έντονα με τη συνέχιση της πολιτικής του κ. Βαρβαρέσσου, ξαναφέρνουν την οικονομία μας στο «όλοκληρωτικό» καθεστώς της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου. Άλλα ακόμα περισσότερο συ-

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΛΑΪΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

I. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Πολλοί στην έπιστήμη της εγκληματολογίας μίλησαν και μιλούν για τη δθθεν ευνόικη επίδραση του πολέμου πάνω στην εγκληματικότητα. Έγιναν μάλιστα και προσπάθειες ν' αποδειχθεί τούτο με τους αριθμούς της Στατιστικής Έρευνας για τις διάφορες κατηγορίες των εγκλημάτων. Έτσι, λ. χ. διαπιστώθηκε πώς στη Γερμανία, ο αριθμός των προσώπων που καταδικάστηκαν για κακούργηματα και πλημμελήματα, ελαττώθηκε: από το 1913 προς το 1914 κατά 18% και από το 1914 προς το 1915 κατά 37%. Το 1916 έχουμε ένα μίνιμουμ εγκληματικής καμπύλης. Στάθηκαν λοιπόν εδώ πολλοί εγκληματολόγοι και βιάστηκαν να διακηρύξουν την ευεργετική τάχα επίδραση του πολέμου—ας μη ξεχνούμε πώς πρόκειται για το μεγαλύτερο ιμπεριαλιστικό πόλεμο (1914—1918) της ανθρωπίνης Ιστορίας—χαρακτηρίζοντας τις αντεγκληματικές του ιδιότητες σαν «σιδηροόχο λουτρό του πολέμου». Σχετικά με τους ισχυρισμούς αυτούς έχουμε να παρατηρήσουμε συνοπτικά τα παρακάτω: 'Ο πόλεμος είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο πολύ στενά δεμένο με τις Ιστορικές περιστάσεις τούτου και χρόνου, άρα δεν ενδιαφέρει «αυτός καθ' έαυτόν». Μια τέτοια αφαίρεση είναι αντιεπιστημονική. Έτσι, αποφασιστική σημασία έχει όχι το grozes του πολέμου, αλλά οι κάθε λογής συνέπειες του πολέμου στην in concreto κοινωνία των ανθρώπων. Και σχετικά με το θέμα μας αποφασιστική σημασία έχει η συμβολή του πολέμου στον εγκληματικό πληθωρισμό, που τον ακολουθεί. 'Ο πόλεμος άλλωστε δεν είναι ή κανονική μορφή της ζωής (κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής, έκπολιτιστικής κλπ.) των ανθρώπων. Άπεναντίας, είναι μια ανωμαλία στον κανονικό ρυθμό της με επίζημιες συνέπειες γι' αυτήν. Νά, γιατί όταν σταθούμε στη χρονική περίοδο του πολέμου και μελετήσουμε τις σχέσεις του με την εγκληματικότητα, μόνο κατά την διάρκειά του, τα συμπεράσματά μας θα είναι οπωσδήποτε λαθεμένα, από τη στιγμή που θα θελήσουμε να τα γενικεύουμε σε σημείο που να αγκαλιάζεται και ή δεύτερη φάση του πολέμου: ή φάση των μεταπολεμικών του συνεπειών. Αυτό αληθεύει ακόμη και για τον τελευταίο γύρο κάθε πολέμου. Έτσι λ. χ. στην Γερμανία, από το 1917 και δώδε, έχουμε μια σταθερή ύψωση της εγκληματικής καμπύλης. Άλλά τότε γιατί αυτή ή υπερχετίμηση της «ευνόικης» επίδρασης του πολέμου πάνω στην εγκληματικότητα; απλούστατα γιατί και οι έπιστήμονες είναι πριν απ' όλα: κοινωνικοί άνθρωποι. Όταν λογαριάσουμε: α. Πώς οι σπουδαιότεροι έδω εκπρόσωποι είναι Γερμανοί (Liermann, Aschaffenburg, Zahn, Hoetig,

Exner κλπ.) και β. Πώς οι Γερμανοί αυτοί έπιστήμονες σαν κοινωνικοί άνθρωποι προέρχονται απ' τα στρώματα εκείνα του γερμανικού πληθυσμού, που τελικά βρήκαν λίγο-πολύ το δρόμο τους στο φασισμό, τότε ή αναγνώριση απ' αυτούς του «άγαθοποιού» ρόλου του πολέμου δεν είναι παρά ή πολιτική προσφορά τους ως κοινωνικών ανθρώπων. Τιποτε άλλο.

'Ο πόλεμος είναι μια μεγάλη πηγή για την εγκληματικότητα. 'Ο ίδιος ο πόλεμος είναι ένα μεγάλο έγκλημα, το πιο φριχτό έγκλημα των εμπορών του θανάτου και της χρηματιστικής ολιγαρχίας που καταδυναστεύουν τους λαούς. Βεβαία στην Ιστορία έχουμε και πολέμους αντικειμενικά προσδευτικούς και δικαιογούς. Τέτοιοι πολέμοι είναι πάντοτε οι άπελευθερωτικοί. 'Οστόσο οι άπελευθερωτικοί πολέμοι δεν είναι πολέμοι με την ουσιαστική σημασία της λέξης: πόλεμος, είναι στην πραγματικότητα ή νόμιμη άμυνα των λαών κάθε φορά που ή Ιστορία τους αναγκάζει να αντιμετωπίσουν ένεργητικά τον κίνδυνο ή μια κατάσταση έθνικής ή κοινωνικής υποδούλωσης. 'Οπως νάχει το πράγμα, τα δεινά κάθε πολέμου τροφοδοτούν με άνοιχτοχεριά το έγκλημα και περισσότερο των κατακτητικών πολέμων, που είναι κι' αυτοί οι ίδιοι ένα μεγάλο έγκλημα.

Η άποψή μας ενισχύεται από την παγκόσμια μεταπολεμική στατιστική του εγκλήματος. Νά παραθέσουμε αριθμούς: Θά ήταν κοινοτυρία. Για την πληρότητα του παραδείγματος της Γερμανίας που προαναφέραμε, σημειώνουμε πώς από το 1919 ως το 1921 ή γερμανική εγκληματικότητα αύξηθηκε κατά 80%. 'Ο πόλεμος άλλαζε βαθειά τους αντικειμενικούς όρους της ζωής των ανθρώπων και τέτοιες αλλαγές είναι πολύ φυσικό νάχουν τον αντίκτυπο τους και στην ψυχολογία τους και στις ιδέες τους και στην ήθική τους στάθμη γενικά. Πόλεμος σημαίνει: Πείνα, άρρώστειες, θάνατοι, εξαθλίωση, καταστροφές ύλικού πλούτου, άγριότητα. Τι καλό να περιμένει κανείς απ' όλα αυτά που είναι το καθένα τους κι' ένας συντελεστής, βασικός μάλιστα, της εγκληματικότητας; Η Ιστορία των πολέμων είναι μια τραγική επαλήθευση αυτών των όδυνων συνεπειών τους. Άς θυμηθούμε τις εικόνες του ήθικου έκφυλισμού, που μας δίνει ο μεγάλος Ιστορικός Θουκυδίδης, στα περίφημα χωρία του για την παθολογία του πολέμου γενικά. (βλ. Συγγραφή III 79-84).

Έξαιτίας των πολέμων μεγαλώνει ιδιαίτερα ή εγκληματικότητα των ανηλικών και των γυναικών. Άλλη περίπτωση συμβολής του πολέμου στην εγκληματικότητα είναι ή αύξηση της υποτροπής, ιδιαίτερα στις δυο κατηγορίες των από συνήθεια ή έπαγγελμα εγκληματιών. Άλλά και

τίες, υπαλλήλους Ιδιωτικούς και δημόσιους.

Στο άρθρο του προηγούμενου τεύχους του «Άνταίου» είπαμε ότι το πρόγραμμα που «έξήγγειλε» ο κ. Βαρβαρέσσος δεν είναι πρόγραμμα άνοιχοδόμησης.

Σάν συμπέρασμα της ως τα σήμερα εφαρμογής του προγράμματος αυτού μπορούμε να προσθέσουμε πώς όχι μόνο δεν είναι πρόγραμμα άνοιχοδόμησης, παρά είναι πρόγραμμα έκφασισμού και άποικιακοποίησης της οικονομίας μας.

Δ. ΜΠΑΤΣΗΣ

μορφολογικά έπηρεάζεται από τον πόλεμο το έγκλημα. Τρεις κατηγορίες εγκλημάτων άποχτούν έντελως ξεχωριστή θέση στα ποινικά μητρώα των χωρών, που γνώρισαν έτσι ή άλλως τον πόλεμο. Είναι οι κατηγορίες:

- Έγκλημάτων αίσχροκέρδειας και άπάτης.
- Έγκλημάτων κλοπής και ληστείας.
- Έγκλημάτων ανθρωποκτονίας (Ιδίως φόνοι).

'Ολα αυτά έξηγούνται κι' από μια πρόχειρη ακόμη ανάλυση των κοινωνικών, οικονομικών, ήθικών και ψυχολογικών συνεπειών του πολέμου. Και μια τελευταία παρατήρηση: 'Υφεση παρουσιάζουν μόνο τα έγκλήματα κατά των ήθων (βιασμοί κλπ.). Γιατί; Γιατί με τον πόλεμο έχουμε τέτοια έκλυση των ήθων, ώστε ή Ικανοποίηση των σαρκικών πόθων δεν προϋποθέτει παρά έλάχιστο κόπο κι' ακόμη πιο λίγα έξοδα, τίποτε!...

Περνάνε σήμερα στην Ελλάδα δύσκολες μέρες. Έμεις βεβαία κάναμε ένα δίκαιο και προσδευτικό άγώνα, έναν άπελευθερωτικό πόλεμο. Πολεμήσαμε τον Ιμπεριαλισμό του φασισμού. 'Οστόσο μεσολάβησαν τρία χρόνια σκληρής και γνώρισαμε όλα τα κακά της, την πείνα, τις άρρώστειες, το θάνατο, την έρήμωση και την καταστροφή, την καταλήστευση του έθνικου μας πλούτου, την άγριότητα και την τρουοκρατία. Έχουμε τριγύρω μας: πόρνες, άλχητες, λωποδύτες, ληστές, φονιάδες, μαυραγορίτες κ. λ. π., που οι γραμμές τους δολένα πυκνώνουν έξαιτίας της οικονομικής κρίσης (δημοσιονομικής, νομισματικής κ. λ. π.) του τόπου μας. 'Ο νέος πόλεμος που μας έπέβαλε ο φασισμός, όρνώνει σήμερα μπροστά μας ένα τεράστιο πρόβλημα, το πρόβλημα της μεταπολεμικής εγκληματικότητας. Δεν έχουμε για την ώρα έπίσημα ούτε καν ένεπίσημα στατιστικά στοιχεία για να καθορίσουμε την έκτασή του και το βάθος του. Άλλά πρέπει να είναι πολύ μεγάλο και σοβαρό. 'Ολα τα γνωρίσματά του είναι χειροπιαστά στον καθένα μας και ή εγκληματικότητα των ανηλικών και των γυναικών, και ή εγκληματικότητα των υποτρόπων και ή μαύρη άγορά με τις άπάτες και την αίσχροκέρδεια, και οι κλοπές, και οι ληστείες, και οι έκβιασμοί, και οι φόνοι, και ή έκλυση των ήθων, όλα. Ποιά είναι ή θέση του μέσα στα άλλα προβλήματα της άνοιχοδόμησης; Πώς πρέπει να αντιμετωπίσουμε άποτελεσματικά ή μεταπολεμική εγκληματικότητα; Ένα ποόγμα πρέπει να ξέρουμε προκαταβολικά. Τοπο: Το έγκλημα είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που δεν καθορίζεται σε τελευταία ανάλυση από την καλή ή κακή θέληση, την έλεούθηση θέληση των εγκληματιών. Η βασική αίτία, που γέννησε Ιστορικά το έγκλημα και που το έκανε να ένδημει χιλιάδες χρόνια τώρα στις κοινωνίες των ανθρώπων (δουλογνητική άρχαιότητα, φεουδαρχία, καπιταλισμός κλπ.), είναι ή κοινωνική και οικονομική άθλιότητα των λαϊκών παραγωγικών τάξεων κάθε κοινωνίας. Η θεωρία του «γεννημένου» εγκληματία δεν άντέγει στο φως της θετικής έπιστήμης, όπως δεν άντέχουν όλες οι θεωρίες για την βιολογική-φυσική καταγωγή του εγκλήματος, που καλλιέρονται Ιδιαίτερα ο φασισμός (Ιταλία—Γερμανία) με τους «σφαίρους» του. Από δώ ή θετική έπιστήμη του Ποινικού Δικαίου συμπεραίνει: ο εγκληματίας δεν εδθύνεται για τις άδικοπραξίες του, γιατί δεν είναι ήθικά έλεύθερος. Άκέραιη την εθνήνη φέρνει ή κοινωνία. Άλλά τί πρέπει να γίνει μια που έτσι ή άλλως ο εγκληματίας είναι έπικίνδυνος στην κοινωνία; Νά τιμωρηθεί παραδειγματικά με το κακό της ποινής; Όχι! Η πρόληψη των εγκλημάτων, μέσω του φόβου της ποινικής καταστολής, δηλαδή της έκδίκησης όλων των μορφών, είναι και έπιστημονικά άπασάδεχτη, γιατί προαγνώριζει την κοινωνική εθούνη, και πρακτικά άσυνφορη: γιατί ή άλυσιτέλεια της ζημιώνει την ίδια την κοινωνία. Νά, ο σωστός δρόμος της αντεγκληματικής πάλης: Προληπτικά μέσα με τη διπλή προοπτική α) να εξουδετερωθούν οι κοινωνικές ρίζες του κακού και β) να θεραπευτούν οι ήδη εγκληματίες από τις έπιχτητες εγκληματικές τους ροπές. Μ' άλλα λόγια, σήμεσα το μυστικό για μια άποτελεσματική αντεγκληματική πάλη στον τόπο μας, βρίσκεται στη λαϊκή του άνοιχοδόμηση που α) θά βάλει τέλος στην εξαθλίωση του λαού και β) θά έγκαινιάσει μια σφαιρονιστική πολιτική ήθικής άναμορφωσης των παραστρατημένων, μέσω της παραγωγικής τους εργασίας.

II. Η ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ "ΟΡΓΑΝΩΣΗ"

Τι έγινε μέχρι σήμερα στην Ελλάδα στον τομέα της αντεγκληματικής πάλης; Μπορούμε ν' άποκριθούμε άδισταχτα μ' ένα λόγο: Τίποτε! Πρώτα-πρώτα ή κοινωνική και οικονομική άθλιότητα του λαού μας είναι ένα μόνιμο και σταθερό φαινόμενο από τα χρόνια της άνεξορμής μας κι' ως τις μέρες μας (1821—1945). Έτσι το αίτημα της αντεγκληματικής πάλης, που αναφέρεται στην καταστροφή των κοινωνικών πηγών του εγκλήματος, ποτέ δεν Ικανοποιήθηκε στην Ελλάδα, ή έξασθλίωση του Έλληνικού λαού στάθηκε πάντοτε ή βασική πηγή της εγκληματικότητάς του.

'Ο καθυστερημένος χαρακτήρας της οικονομίας μας από τεχνική και οικονομική άποψη, ο έκμεταλλευτικός ρόλος των ανθρώπων του πλούτου στον τομέα της κοινωνικής παραγωγής και τα μισοφεουδαρχικά υπολείμματα της, τα χαμηλά πραγματικά ήμερομίσθια, ή άνεργία, οι φόροι, το δημόσιο χρέος μας, ή γραφειοκρατία, το χαμηλό βιοτικό και έκπολιτιστικό έπίπεδο των λαϊκών παραγωγικών τάξεων, οι κοινωνικές άρρώστειες (έλεονοσία, φυμαγίωση, αλκοολισμός κ. λ. π.), όλοι αυτοί οι συντελεστές της εξαθλίωσης του λαού είναι συγχρόνως και οι άνασαι τροφότες του εγκλήματος στον τόπο μας. Και μέχρι σήμερα, τίποτε δεν έγινε για την περιστολή τους. Άν ρίξουμε πάλι μια ματιά στην Ποινική και Σωφρονιστική μας νομοθεσία καθώς και στην πρακτική των φυλακών και των δικαστηρίων θά διαπιστώσουμε τα παρακάτω: Έκινούν από την αντίληψη πώς ο εγκληματίας όταν δεν εινο «γεννημένος» τέτοιος, είναι πάντοτε ένας άνθρωπος, που δεν είχε την καλή θέληση να συμπεριφερθεί τίμια στους συνανθρώπους του. Έτσι, δε συζητούν την άνάγκη και τη σκοπιμότητα της ποινικής καταστολής, που υλοθετούν άλλωστε άνεπιφύλαχτα σαν θεμελιακό όξίωμα, παρά μόνο τον τρόπο έπιβολής και τα είδη αυτής της τιμωρίας. Το ανθρωπιστικό αίτημα της ήθικής βελτίωσης των εγκληματιών και γενικά ή πρόληψη μελλοντικών εγκλημάτων πιστεύουν πώς έξυπηρετείται μόνο με το σφαιρονιστικό σύστημα της ποινικής καταστολής. Τιμωρείται δηλαδή «παραδειγματικά» ο εγκληματίας με ένα νέο κακό—την ποινή, που τις περισσότερες φορές είναι ή άτιμωτική στέψη της προσωπικής έλευθερίας του μέσα στις φυλακές—κάτεργα. Στην Ελλάδα δεν έχουμε ούτε σφαιρονιστικά Ιδρύματα, ούτε σφαιρονιστικό προσωπικό, πιο καλλίτερα δε μπορούμε καν να μιλούμε για σφαιρονιστική πολιτική στη χώρα μας! Μάλιστα. Για τις ελληνικές «φυλακές», που στιγματίζουν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό μας και τί δεν έγραψαν δικοί μας και ξένοι (Riviere v. Holtzendorff, v. Jagemann κ. λ. π.).

Ποιός από τους Έλληνες πολίτες δε χάνει το χρώμα του όταν ακούσει τα όνόματα των «σφαιρονιστικών» μας Ιδρυμάτων: Άκροναιπία, Άλγινια, Κατούνα, Ιτζεδίν, Γεντή—Κουλέ, φυλακές Κέρκυρας κ. λ. π.; Χίτρια παμπάλαια—τις περισσότερες φορές ένεντικά φρούρια, σκοτεινά και όγρυ μοναστήρια, υπόγεια ή άποθήκες κ. λ. π.—βρώμικα κι' άθυγια με πρασινισμένους τοιχούς από την όγρασία και τη μυγλα, χωρίς φως κι' άγέρα καθαρό, να τί είναι οι ελληνικές «φυλακές». Η διοίκησή τους; Πάντοτε ένας βασανιστής χωρίς την παραμικρή είδικευση σε ζητήματα σφαιρονιστικής—το μυστικό του είναι ο βούρδουλας και οι βοισίες! Το άλλο προσωπικό τους: Άς αφήσουμε να μιλήσει ο καθηγητής Δ. Καστόρης που χρόνια και χρόνια άντιπροσώπευε την Ελλάδα στην Ποινική Έπιτροπή της Κ.Τ.Ε.: «Άνίκανον ούν νά έπιτελής, άλλ' ούδδ νά άντιληφθί καν τοιοῦτα [σφαιρονιστικά δηλ.] καθήκοντα, το πλείστον έξ αυτού—πλήν ευόριθμων εξαιρέσεων—διοβισί διαρκώς περί τας ελληνικές φυλακάς, ότε μέν φυλάσσον ότε δε φυλάσσόμενον έν αὐταῖς...» (βλ. Η έν Ελλάδα Σωφρονιστική Πολιτική και ή μεταγείριστος των κρατουμένων κατά τας υποδείξεις της Διεθνούς Ποινικής Έπιτροπείας, σ. 15 Άθήνα 1938).

'Ο ίδιος ο καθηγητής Δ. Καστόρης βεβαιώνει πώς όταν κάποτε έπισκέφθηκε μια «φυλακή» με φοιτητές του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, το έκανε μεγάλη έντύπωση ή άμάθεια του «διευθυντού» τους τον όποιο λίγο άργότερα σε νέα έπίσκεψή τους συνάντησαν—τί νομίζετε;

κεντρώνουν με οικονομικό πρόγραμμα «κρατικού καπιταλισμού» σχεδόν όλη την οικονομική έξουσία στην ολιγαρχία των συγκροτημάτων του έλληνικού χρηματιστικού κεφαλαίου.

Έτσι «έπιστημονικώτατα» ή χώρα οδηγείται οικονομικά σε άπολυταρχικό καθεστώς που συγκεντρώνει στον ένα πόλο τον πλούσιο και τα συνδασμένα συμφέροντα των μονοπωλίων και στον άλλο πόλο τη δυστυχία και την εξαθλίωση τόσο για τον άγροτικό πληθυσμό και την έργατική τάξη της χώρας όσο και για τους μικροεπαγγελμα-

—τρόφιμο της φυλακής! Είναι αλήθεια πως έγινε και κάποια κίνηση «συγχρονισμού» των φυλακών μας. Καταστρώθηκαν σχέδια, αγοράστηκαν οικόπεδα και θεμελιώθηκαν με επίσημους αγιασμούς «ιδρύματα», χωρίς ποτέ να γίνει τίποτε πέρα απ' τη σπατάλη και το φάγωμα των εκατομμυρίων του δημοσίου Ταμείου! Δηλαδή, η κίνηση αυτή στάθηκε μια ακόμη άφορμη για να βάλλουν στην τάξη τους οι διάφοροι επιτήθειοι τα χρήματα του φτωχού λαού. Παράδειγμα: 'Από τα πρακτικά των συζητήσεων της Βουλής (Συνεδρίαση της 8-9-1933) μαθαίνουμε πως έγινε μεγάλη συζήτηση γύρω σε 3 1/2 εκατομ. δραχμές που ξοδεύτηκαν ό ν ο για την σύνταξη των σχεδίων τριών φυλακών!..

'Από τις ελληνικές «φυλακές» ξεχωρίζει κάπως η κατηγορία των α γ ρ ο τ ι κ ώ ν φ υ λ α κ ώ ν. Είναι μια καινοτομία του ν. ΓΠΛΖ/1911 «περί οργάνωσης των φυλακών του Κράτους» που ρύθμισε γενικά την Σωφρονιστική μας «οργάνωση». Όταν λέμε: καινοτομία, ή λέξη διατηρεί όλη την σχετική της έννοια σε σύγκριση με τις άλλες φυλακές—κάτεργά μας: δικαστικές, Κεντρικές κλπ. 'Ο θεσμός των αγροτικών φυλακών είναι ανάλογος με τους θεσμούς που είδαν το φως για τις ίδιες ιστορικές αιτίες, γύρω στην εποχή 1910—1920 στον τομέα της εργατικής πολιτικής, γλωσσικοεκπαιδευτικής μεταρρύθμισης κλπ. 'Ετσι, έχει όλες τις ατέλειες, τα ψεγάδια και τα κενά ενός έργου που ποτέ ως σήμερα δεν όλο κληρώθηκε άπάνω στην μοναδική για την αλήθειά της βάση τη λαϊκή. 'Ας είναι.

Στις αγροτικές φυλακές (άρθρ. 5 § 2 ν. ΓΠΛΖ/1911) κρατούνται όσοι εξέτισαν ήδη τα 1/2 της ποινής γιατί ή εισαγωγή τους σ' αυτές είναι «ευεργέτημα» και φανερώνα «ευμένεια», που δεν την αξίζουν όσοι δε συναισθάνθηκαν τη «βαρύτητα της ποινής» στις άλλες φυλακές—κάτεργα και δεν έδειξαν εκεί «καλή διαγωγή»! Το προϊόν της εργασίας των κρατουμένων (άρθρ. 7 § 2) τους ανήκει κατά το 1/2, αν καταδικάστηκαν σε φυλάκιση και κατά το 1/3, αν καταδικάστηκαν σε βαρύτερη ποινή, το άλλο ποσοστό, στο Κράτος. 'Όσοι ή άμοιρη αυτή είναι μια «έλευθεριότητα του Κράτους» δηλ. μια δωρεά κι' όχι αντιμισθία δηλ. δικαίωμα των κρατουμένων για την παροχή της εργασίας τους. Τέτοιο δικαίωμα δεν αναγνωρίζεται ούτε από το Κράτος, ούτε κι' από την άκαδημαϊκή επιστήμη! Είναι το φανερό πως κι' εδώ ή βασική ιδεολογική γραμμή του ν. ΓΠΛΖ/1911, είναι ή ανάγκη της ήθικης μείωσης των κρατουμένων και το στοιχείο της εργοδοτικής αυθαιρεσίας κι' εκμετάλλευση του Κράτους κυριαρχεί απόλυτα. Μια σειρά νεώτεροι νόμοι (οί ν. 2731/1920, Ν. Δ της 11-3-1926 και 16-9-1926 κλπ) έκαναν προσιτές τις αγροτικές φυλακές σ' όλους τους καταδικάσους χωρίς διάκριση ποινής και μάλιστα με το προνόμιο να λογαριάζεται κάθε μια μέρα φυλακής διπλή. 'Επίσης βελτιώθηκε ή άρτοδοσία των κρατουμένων (350 δράμις ψωμί αντί 250) και ή τροφοδοσία τους (8 δραχμ αντί 6). Για να συμπληρωθεί ή εικόνα πρέπει να σημειώσουμε πως βρέθηκαν και υπεύθυνα πρόσωπα που χαρακτήρισαν αυτές τις «ποραχωρήσεις» στους κρατουμένους σαν «όλως άδικολογήτους»!

Μ' άλλα λόγια, και οι α γ ρ ο τ ι κ έ ς φ υ λ α κ έ ς—ό σ π ο υ δ α ι ό τ ε ρ ο ς θεσμός της σωφρονιστικής μας οργάνωσης—ένω δεν παύουν να είναι φυλακές—κάτεργα από την άποψη διοίκησης και προσωπικού και τρόπου ζωής, έχουν ακόμη στο παθητικό τους και την εκμετάλλευση του ιδρώτα των κρατουμένων.

Αυτή είναι ή σωφρονιστική κατάσταση στη χώρα μας. 'Αποτέλεσμα; 'Ότε ό έγκληματίας σωφρονίζεται ούτε κι' ή καυχή της εγκληματικότητας παύει να ύψώνεται. Αυτό τούλάχιστο μας δείχνει ή εγκληματική στατιστική του μεσοπολέμου. 'Ετσι, λ. χ. για την τετραετία: 1931—1934 έχουμε τους παρακάτω αριθμούς από την κίνηση της εγκληματικότητας.

1. Τελεσίδικες καταδίκες:

'Ετη:	1931	79.397
	1932	88.263
	1933	99.011
	1934	97.557

2. Τελεσίδικες καταδίκες γυναικών:

'Ετη:	1931	6.694
	1932	10.592
	1933	12.477
	1934	11.088

3. 'Υπότροποι:

'Ετη:	1931	20.615
	1932	20.494
	1933	21.888
	1934	22.812

4. 'Υπότροποι που καταδικάστηκαν και πρίν:

'Ετη	5 φορές	6 φορές	7 φορές και πάνω
1931	874	547	1.614
1932	857	660	1.860
1933	955	634	1.802
1934	1.100	723	2.122

(Βλ. Στατιστική έπετηρίς της 'Ελλάδος έτους 1938 Χ. Δικαιοσύνη §§ 22—23 [1—3 άριθμ.] σ. 320—321).

III. ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ;

Τι πρέπει λοιπόν να γίνει; 'Ας πάρουμε ένα—ένα τα αίτήματα της άντεγκληματικής πάλης. Το πρώτο: Να έξουδετερωθούν οι κοινωνικές ρίζες της εγκληματικότητας και πρωταρχικά ή βασική τους ατία, δηλ. ή έξοθλίωση του λαού. 'Η πραγματοποίηση του είναι και το τέλος του σι-σούφειου έργου της άντεγκληματικής πάλης. 'Εδώ ή συμβολή μιας λαϊκής άνοικοδόμησης είναι άποφασιστική. Τι είναι ή λαϊκή άνοικοδόμηση; Στο πλατύτερο κι' αληθινότερο νόημά της είναι ή ούσιαστική έξοφάνιση των συντελεστών, που όδηγοϋν στην έξοθλίωση του λαού μας. 'Εδώ ή τύχη της έθνικής μας οικονομίας παύει να βοίσκεται στα χέρια των ανθρώπων του πλούτου, που μοναδικό τους κίνητρο είναι το άτομικό συμφέρο, αλλά γίνεται όπότεση του ίδιου του λαού με κίνητρο το κοινωνικό συμφέρο των παραγωγικών του τάξεων. 'Ετσι, με την όλόπλευρη και σχεδιασμένη κινητοποίηση του όλικού πλούτου της χώρας μας από τον ίδιο τον λαό και προς όφελός του, πλάϊ στην ανάπτυξη της οικονομίας μας (άγροτική παραγωγή, βιομηχανία κ. λ. π.) κι' έξαιτίας της θα συντελεστεί και μια παράλληλη άνοδο του βιοτικού και έκπολιτιστικού επιπέδου των λαϊκών παραγωγικών τάξεων γιατί δε θα όπάρχει πιά θέση στην κοινωνική μας παραγωγή για τα εκμεταλλευτικά συστήματα και τα φεουδαρχικά βάρη. 'Όσο λοιπόν ή δημοκρατική λαϊκή άνοικοδόμηση θα προχωρεί από το πρώτο της αυτό στάδιο προς τη δημιουργία των προϋποθέσεων του σοσιαλισμού, τόσο και το «κοινωνικό περιγυρό» μας θα αποστειρώνεται από τις εγκληματογόνες του τάξεις. 'Από τη στιγμή που ή χώρα μας θα μπει στο δρόμο της λαϊκής άνοικοδόμησης (οίκονομία, παιδεία και άγωγή, δημόσια ύγεια, διοίκηση, δικαιοσύνη κ. λ. π.). Την ίδια άκοιβάς στιγμή θα έχει συντελεστεί στον τομέα της άντεγκληματικής πάλης κι' ένα τεράστιο βήμα. Γιατί το πρώτο αίτημά της είναι περισσότερο δεμένο με τη γενική οικονομική και κοινωνική άνέλιξη της χώρας μας παρά με τα μέσα της άντεγκληματικής πολιτικής σαν έφαρμοσμένης επιστήμης—Σωφρονιστικής. Θα πραγματοποιείται ού να λέμε αυτόματα.

'Η έξασφάλιση στο λαό μας άνθρωπινών και πολιτισμένων όρων ζωής και έρναςίας, θα άπονεκάσει προοδευτικά κάθε έγκληματική δράση. 'Αν πιστέψουμε τους ειδικούς—και δεν έχουμε λόγους να άμφιβάλουμε—όπάρχουν σήμερα στον τόπο μας οι φυσικές κλπ. προϋποθέσεις για ένα σχέδιο άνοικοδόμησης που σχετικά με την έξοθλίωση του λαού μας θα είναι ή άρχή του τέλους της (Βλ. Βάσου Γεωργίου: «'Η έξοθλίωση του λαού και ό πλούτος της χώρας» 1945, 'Αγγ. Θ. 'Αννελόπουλου: «Τό οικονομικό πρόβλημα της 'Ελλάδος» 'Αθήνα 1945).

'Ας έρθουμε τώρα στο δεύτερο αίτημα: να θεραπευτούν ό ήδη έγκληματίες από τις έπληγες εγκληματικές τους ορμές. 'Εδώ πρόκειται για τη σωφρονιστική μεταχείριση των έγκληματιών που μας κληρονόμησε ό πόλεμος

καθώς κι' αϋτών που βρίσκονται σαν βαρυποινίτες από χρόνια στις φυλακές ή άκομα κι' έκεινων που μια και τους έγινε πια συνήθεια ή επάγγελμα ή εγκληματικότητα, θα χρειαστεί να τους άντιμετωπίσουμε και στο άμεσο μέλλον. Να, ένα πρόβλημα μεγάλο. Πώς θα τό λύσουμε; 'Η πείρα που έχουμε από την παλαιά σωφρονιστική μας «οργάνωση» δε μας έπιτρέπει να έλπίζουμε το παραμικρό απ' αϋτήν. 'Ισα—ίσα έπιβάλλει την άμεση άλλαγή και μεταρρύθμιση της γιατί ή ύπαρξή της είναι κιόλας ένας συντελεστής του έγκλήματος στον τόπο μας, άλλωστε βασίζεται σε άντιεπιστημονικά κριτήρια για την εϋθύνη του έγκληματία. 'Εμείς πιο πάνω πήραμε για τό έγκλημα και την εϋθύνη του έγκληματία όλοτελα διαφορετική θέση. 'Ετσι, ή λύση του συγχρονου σωφρονιστικού μας προβλήματος πρέπει ν' άναζητηθεί άλλοϋ, στους σκοπούς και τα μέσα της λαϊκής άνοικοδόμησης. Μέσα στους άλλους θεσμούς της πρέπει να πάρει τη θέση του κι' ό θεσμός της λαϊκής Σωφρονιστικής. Το περιεχόμενο της λαϊκής Σωφρονιστικής θα πρέπει να έξαναλειτά σε μια σειρά μέτρα κοινωνικής προστασίας (δικαστικά—έπανορθωτικά και ίατρικά—παιδαγωγικά), που δε θα έπιδιώκουν ούτε την έπιβολή ψυχικής όουνης, ούτε τη βλάβη της ανθρωπίνης όποληψής, ούτε την άνταπόδοση και την έκδίκηση. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να προσαρμόζονται στην έπικινδυνη άντικοινωνική προσωπικότητα του έγκληματία χωρίς να είναι γι' αϋτόν ένα κακό. 'Ανάμεσα τους την πρώτη θέση πρέπει ναχει ένα μέτρο κοινωνικής προστασίας: ή έργασία των έγκληματιών.

'Ο μεγάλος 'Αγγλος άνθρωπιστής John Howard (1726—1790) διακήρυξε κάποτε:—Make men diligent and they will be honest! (Καμετε τους άνθρώπους εργατικούς και θα γίνουν τίμιοι!). 'Όχι όμως ή εργασία—τιμωρία, ή εργασία—έξουτελισμός, ή εργασία—άγγαραία. 'Όχι! Παρά ή εργασία που δε θα διαφέρει σε τίποτε από την εργασία των εργατών στα εργοστάσια. 'Η εργασία των έγκληματιών θα πρέπει να άμειβεται στην άξια της κι' ό τιμωρημένος ναχει τό δικαίωμα να χρησιμοποιεί τοϋλάχιστον τα 1/2 των κερδών του για την καλύτερη των όρων της ζωής τους. Οι φυλακές πρέπει να γίνουν σιγά—σιγά φυλακές—εργοστάσια.

Σχετικά με τό ζήτημα της εργασίας των έγκληματιών ειδικά στον τόπο μας μπορούν και πρέπει να γίνουν τα ακόλουθα: 'Η καταστροφική μανία των όδυνων που ήρθε να δοκιμάσει σκληρά την χώρα μας, άφησε πίσω σωρούς από έρείπια κι' ένα ξεχαρβάλωμα του μηχανισμού της παραγωγής (βιομηχανικής, άγροτικής κλπ.) χωρίς προηγούμενο στην νεώτερη ιστορία μας (βλ. Α. Γ. Μπακάλημπαση: «'Η οικονομία της 'Ελλάδος και ή οργάνωμένη ιδιωτική πρωτοβουλία κατά την περίοδο της κατοχής 1941—1944» 'Αθήνα 1944). 'Ενα τεράστιο και μακρόπνοο έργο άνορθωτικό βρίσκεται μπροστά μας: ή χώρα μας δεν είναι φτωχή και πρέπει να εκμεταλλευτούμε παραγωγικά τον πλούτο της, πρέπει να δημιουργήσουμε βαρεία βιομηχανία χρησιμοποιώντας ντόπιες πρώτες ύλες (σιδηρομετάλλευμα, βωξίτης κλπ.), κι' ελληνικές δυνάμεις ένέργειας (όδαταπτώσεις, λιγνίτης κλπ.), πρέπει να έξοπλίσουμε τεχνικά την άγροτική μας οικονομία φτιάχνοντας μια σειρά αντιπλημμυρικά, άρδευτικά, άποξηραντικά κλπ. ύδραυλικά έργα. Κλπ. κλπ. Για όλα αυτά μας χρειάζεται έργασία. Και ή εργασία των έγκληματιών θα είναι πολύτιμη και γι' αϋτούς και για τό έργο της άνοικοδόμησης. 'Ετσι, το Σωφρονιστικό μας σύστημα πρέπει να θεμελιωθεί άπάνω στην παραγωγική εργασία των έγκληματιών. Στο σύνολο των κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων (Ensemble des règles pour le traitement des prisonniers) της Διεθνούς Ποινικής 'Επιτροπής της Κ. Τ. Ε., που άποδέχτηκε και ή 'Ελλάδα χωρίς ποτέ να πραγματοποιηθούν από καμιά κυβέρνηση της διαβάζουμε:

—§ 4. 'Η μεταχείριση των κρατουμένων πρέπει ναχει σαν κύριο σκοπό της να τους συνήθισει στην τάξη και την εργασία και να τους τονώσει ήθικά.

—§ 13. 'Επιβάλλεται ή παροχή άμοιβής στους κρατουμένους για την εργασία που προσφέρουν... Είναι πιά καιρός να πραγματοποιήσουμε και στη χώρα μας τις πρώτες άρχές της νεώτερης Σωφρονιστικής. 'Όπως

είπαμε οι μεταπολεμικές συνθήκες προσφέρονται άριστα. 'Αλλα πως θα πραγματοποιηθεί; άπλοοίτα, θα γένει-κ έ ψ ο υ μ ε σαν πρώτο βήμα τό αίσθημα των αγροτικών φυλακών, άπάνω όμως σε νέα βάση και με νέο περιεχόμενο κι' όλοτελα νέες μορφές. Αυτές τις φυλακές θα μπορούσαμε να τις όνομασουμε: φυλακές—στρατόπεδα έργασίας, γιατί έργο των κρατουμένων δεν θα ήταν μονον οι άγροτικές άσχολίες (οπορά, θέριαμός κλπ. καλλιέργεια προϊόντων γής ή κτηνοτροφία). 'Η προσφορά της εργασίας τους—και σαν άνειδικευτής άκόμα—θα μπορούσε ν' άφορά εϋρύτερο κύκλο έργων: άποξηρανση έλών, έκχέρωση και άναδάσωση γαιών, άντιπλημμυρικά έργα, κατασκευή διωρύγων, γεφυρών, κλπ. ύδραυλικά έργα, κατασκευή χιτριών και οίκισμών, μεδρών, λιμένων, άνοικοδόμηση χιτριών και οίκισμών, με-ταλλευτικές εργασίες κλπ. Γενικοί κανόνες που θα πρέπει να ίσχύουν έδώ είναι:

α. 'Αποκλείεται ή κάθειρξη παιδιών ως 18 χρόνων και γυναικών. Οι γυναίκες μπορούν να διαβιούν σε χωριστά τμήματα εργασίας. 'Επιβάλλεται ή κάθειρξη των άλλων έγκληματιών χωρίς διάκριση ποινής με κριτήριο την άτομικότητα τους και την έπαγγελματική τους ιδιότητα.

β. Οι μερες εργασίας δεν πρέπει να λογαριάζονται διπλες, άλλα οι κρατούμενοι έχουν τό πλεονέκτημα της άπόλυσης και πρίν την έκτιση όλης της ποινής. Κριτήριο: Το ήθος και ή εργασία τους.

γ. 'Η εργασία των κρατουμένων άμειβεται στην άξια της και κάθε κρατούμενος έχει τό δικαίωμα να χρησιμοποιεί τα 1/2 των κερδών για την καλύτερη των όρων της ζωής του. Κανονισμός εργασίας (όρες εργασίας, πειθαρχία κ. λ. π.) είναι ό ίδιος με των άλλων εργατών στις άνάλογες εργασίες (εργοστάσια, άγροτικές έπιχειρήσεις κ. λ. π.).

δ. Οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα σε πλήρη ίατρική περίθαλψη κι' έπιβάλλεται ή οργάνωση ύγειονομικής ύπηρεσίας. Πρέπει να στρατωνίζονται σε χώρους και χίτρια ύγιεινά. Οι άρρωστοι (φυματικοί, σιφυλιδικοί κ. λ. π.) δεν έχουν καμιά θέση έδώ.

ε. Στις πειθαρχικές ποινές των κρατουμένων δεν πρέπει να περιλαμβάνονται δύο: ή σωματική ποινή και τό κλείσιμο στο άπομονωτήριο (§§ 36—37 των κανόνων της Κ.Τ.Ε.).

στ. 'Ο μορφωτικός κινηματογράφος και ή βιβλιοθήκη δεν πρέπει να λείπουν από τό στρατόπεδο εργασίας. Οι κρατούμενοι πρέπει να παρακολουθούν τα παγκόσμια γεγονότα (§ 29 και § 30 Κανόνων Κ.Τ.Ε.) από άντιφασιστική και φιλελευθερη σκοπιά. 'Ο αναλφαριθμητισμός να περιορίζεται όσο γίνεται.

ζ. Οι κρατούμενοι πρέπει ναχουν τό δικαίωμα της ελεύθερης επικοινωνίας κάθε φορά που τους έπισκέπτονται συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα.

η. 'Η διεύθυνση και τό σωφρονιστικό προσωπικό—επάγγελματικά, τεχνικά κι' έπιστημονικά όσο γίνεται άρτιο—πρέπει να φροντίζουν και για κάποια σχετική αυτοδιοίκηση των κρατουμένων. Οι δυνατότητες του αυτοελέγχου και της αυτοκριτικής να παρέχονται στους κρατουμένους άπεριόριστα.

'Ετσι πρέπει να οργανωθούν οι φυλακές—στρατόπεδα εργασίας. 'Η χώρα μας θαχει τότε διπλή την όφέλεια: α) την παραγωγική εργασία των έγκληματιών στους τομείς της άνοικοδόμησης και β) την ήθική άναμόρφωση των παραστρατημένων παιδιών της. Στην Ε.Σ.Σ.Δ. χιλιάδες έγκληματιών χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλα τεχνικά έργα και με την αλήθεια της όμαδικής εργασίας έναγούριζαν στην κοινωνία σαν τίμιοι πιά χρήσιμοι άνθρωποι πρώην φονιάδες, διαρρήχτες, άπατεώνες, σαμποτέρ κ. π. ά. βαρυποινίτες. 'Ο Μάξιμ Γκόρκυ μας περιγράφει τα έξοχα άποτελέσματα ενός στρατοπέδου εργασίας των «έχθρών του λαού» στο Μπιελμοστρό, άφίνει μάλιστα να μιλοϋν μόνοι τους για τό θαύμα της άναδημιουργίας οι νέοι άνθρωποι του στρατοπέδου που είχαν κιόλας στο ένεργητικό τους την κατασκευή της μεγάλης διωρύγας στη Λευκή 'Θάλασσα. 'Ενας απ' αϋτούς, ό σαμποτέρ Α. Κ. Βερζιπίτσκι, όχι μόνο άναμορφώθηκε ήθικά με την τιμία κι' ελεύθερη εργασία, άλλα κι' άναστάτωσε μαζί με τους άλλους συναδέλφους του την πρακτική της ύδροτεχνικής κατασκευής, άν-

(Συνέχεια στη σελίδα 117)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

7. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

1. Ἡ μεγάλη ψευδαρχικὴ ιδιοκτησία ἀντικοινωνικοῦ θεσμοῦ.

Ἡ διατήρηση τῆς μεγάλης φεουδαρχικῆς ιδιοκτησίας πᾶν στὴ γῆ, ἔχει γίνει πιά τόσο αντιοικονομικός θεσμός πῶς δὲ μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ παρὰ μὲ τὴ βία καὶ τὰ ὀλιγαρχικά καθεστῶτα. Τὰ ἄλυστα κοινωνικά προβλήματα κάθε κράτους, ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπη, καὶ οἱ συνεχεῖς ἀγῶνες τοῦ γεωργικοῦ λαοῦ, κάθε μέρα καὶ πλεονάζον ἀναγκαῖο τὸν ἐξαφάνισμά τῆς.

Ἡ διατήρησις μιᾶς τάξεως, ποῦ δὲν προσφέρει πιά τι-
ποτα στὴν οἰκονομία παρὰ βυζαίνει τὸν ἰδρωτὰ τοῦ παρα-
γαυοῦ, μὴ τὴ μορφὴ τῆς ἐδαφικῆς προσόδου, ἔγινε τόσο
φανερὰ ἀντικοινωνικὴ, ποῦ ὁ δημοκρατικὸς μετασχημα-
τισμὸς τῆς κοινωνίας βάζει πιά σὰν πρ. τῆ προϋπόθεσι
τῆν ἐκμυθένειαν τῆς. Ἡ κατάργησις αὐτῆ τῶν φεουδαρχι-
κῶν ὑπολειμμάτων τοῦ καιροῦ μας δὲν γίνεται χωρὶς ἀγῶ-
να. Γιατί οἱ γαιοκτῆμονες στέκονται πάντα τὰ βασικά στη-
ρίγματα τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ φασιστικῶν καθεστώτων καὶ
οἱ συμβιβασμοὶ τοὺς μὴ ἄλλες κοινωνικὰς τάξεις, κάνουν
τὴν πορεία τῆς ἐξαφάνισής τους μακροδουρτὴ καὶ βασανι-
στικὴ γιὰ τοὺς λαοὺς καὶ πρέπει νὰ γίνονται οἱ τρομερές
δοκιμασίες τοῦ πολέμου, ποῦ σπάζουν τὴν ἐνότητα καὶ τὴ
συνοχὴ τῶν ὀλιγαρχικῶν κρατῶν, γιὰ νὰ γίνεται δυνατὴ ἡ
ἀπαλλοτρίωσις τῶν μονοπωλίων πᾶν στὴν παραγωγικὴ
γῆ. Κί' ὅσο πῶ τωχὴ καὶ καθυστερημένη παραγωγικὰ εἶναι
μιά χώρα, τόσο δεύτερα μπαίνει τὸ ζήτημα τῆς κατάργη-
σις τῆς μεγάλης φεουδαρχικῆς ἰδιοκτησίας, ἰδίως ἐκεί
ὅπου ἄλλα οἰκονομικά περιθώρια, γιὰ τὴν ἐπίλυσι τῶν βι-
οτικῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ, δὲν ὑπάρχουν.

Ετσι και στον τόπο μας, ἡ ὑπερεκπαχθὴ συνεχὴς καὶ ἐναγωνία προσπάθεια τοῦ λαοῦ μας, νὰ καταλάβει τὴ γῆ του καὶ νὰ τὴν καλλιεργήσει γιὰ νὰ ζήσει, ποὺ ἔρχισε μαζί με τὴ μεγάλη Ἑθνικὴ μας Ἐπανάσταση, μπήκε στο δρόμο τῆς πραγματοποιήσεώς της, ἀλλὰ ἀπέχει ἀκόμα πολὺ ἀπὸ τὸ τέλος. Ὁ ἀγώνας τοῦ λαοῦ μετὰ τὸ γαιοκτημόνα ἦταν καὶ εἶναι ἀκόμα σκληρὸς, γιατί ὁ τελευταῖος ἔχει πλάνα μετὰ μέρος του τὴν ὀλιγαρχία ἢ καλλιτέρα ἦταν ὁ ἴδιος τὸ ὀλιγαρχικὸ κράτος καὶ μόνο μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1909, δέχτηκε νὰ συμβιβαστεῖ, με ἀρκετὲς παλινδρομήσεις, καὶ νὰ περάσει σὲ δεύτερο ρόλο, ποὺ ὅσο πάει καὶ γίνεται μικρότερος, μὰ ποὺ ἀκόμα εἶναι σημαντικὸς. Ἡ μακρόχρονη ἀντίστασή του, τοῦδωκε ὅλο τὸν καιρὸ νὰ κάνει ὅλους τοὺς δυνατοὺς συμβιβασμοὺς καὶ νὰ βρεῖ τρόπους μετασχηματισμοῦ τοῦ μονοπωλίου του πάνω στὴ γῆ, σὲ ἄλλου εἴδους μονοπώλια, ποὺ τοῦ διατηροῦν, σὲ μεγάλο βαθμὸ, τὴ φεουδαρχικὴ ἐκμετάλλευσή τῆς ὑπαίθρου. Οἱ δεσμοὶ ποὺ ἀπόχτησε με τίς ἄλλες κυρίαρχες τάξεις, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ κρατᾷ στήν κυριαρχία του ἀκόμα τεράστιες ἐκτάσεις γῆς, ποὺ σήμερον ὁ γεωργικὸς μας πληθυσμὸς ἀγωνίζεται νὰ καταλάβει.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δώσαμε¹⁾ και τα στοιχεία της γεωργικής απογραφής του 1929, αξιήμενα κατά το 25% της πιθανής της απόστασης από την πραγματικότητα, που και η ίδια παραδέχεται, η έδαφική ιδιοκτησία

ΓΗΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΩΜΙΣΗ

σὴν Ἑλλάδα, μικρὴ, μέση καὶ μεγάλη ἀντιπροσώπευε 45 ἑκατομ. στρέμματα ¹⁾ τοῦλάχιστο χωρὶς τὴ δόση πού σὲ σύνολο δασικῆς ἑκτάσης 19 ἑκατ. στρεμμάτων, τὰ 5 ἑκατ. στρέμ. ἀποτελοῦσαν ἰδιοκτησίες. Μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς πού κάναμε ²⁾, βγαίνει τὸ συμπέρασμα πὼς ἡ μικρὴ ἰδιοκτησία—μέχρι 50 στρεμ.—πὺν ἀντιπροσώπευε τὰ 85 % τῶν γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων, πιάνει τὸ πολὺ 13.500.000. στρέμ. Ἡ μικρομεσασία καὶ μεσασία ἰδιοκτησία—51 ὠς 300 στρέμ.—πιάνει ἄλλα 5.500.000 στρέμ. Συνολικά δηλ. οἱ ἰδιοκτητὲς τῆς πὺν κατέχουν γῆ μέχρι 300 στρεμ. σκεπάζουν 19 ἑκατομ. στρέμ δηλ. τὰ 42 % τῆς ἰδιοκτητῆς γῆς τῆς χώρας μας καὶ οἱ ἰδιοκτητὲς πὺν κατέχουν ἀπὸ 300 στρέμ. καὶ πάνω τὰ 58 %, δηλ. τὰ ὀλόποινα 26 ἑκατομ. στρέμματα. Ἡ κατανομή τῆς δασικῆς ἰδιοκτησίας δὲν εἶναι γνωστὴ Πάντως εἶναι βεβαίον πὼς τὸ μέγιστον ποσοστὸ τῆς ἀποτελεῖ μεγάλες δασικῆς ἰδιοκτησίας.

Ἡ ὑπάρξη λοιπὸν μίᾳ τόσο μεγάλης ἔκτασης γεωργικῆς γῆς κάτω ἀπὸ τὸ καθιερωθῆναι τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας κάνει πῶς δυνατὴ τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς ἀντίδρασης τῶν μονοπωλιῶν τῆς γῆς. Θὰ ἀποτελέσει δὲ βαρυσήμαντο στοιχεῖο τοῦ δημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ τόπου μας, ἡ ὁλοκλήρωση τῆς γεωργικῆς μεταρρύθμισης τῆς Χώρας, πού τὸ βασικὸ τῆς χαραχτηριστικὸ πρέπει νὰναι ἡ ἀποπεράτωση τῆς ἀπαιτολήσεως τοῦ μονοπωλίου πάνω στὴ γῇ καὶ ἡ ἀφαίρεση τῆς ἐδαφικῆς προσόδου ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ χοντρομερασίους ἰδιοκτῆτες, γιὰ λογαριασμό τῶν μικρῶν ἰδιοκτητῶν. Καὶ ἡ ἀπαιτολήσις αὕτῃ πρέπει νὰ γίνει πάνω σ' ἄλλες τίς μεγάλες ἰδιοκτησίες, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ σύστημα ἐκμεταλλεύσεώς του εἴτε εἶναι δηλ. χωτελεῖ τὸ κοινὸ τῆς χαραχτηριστικὸ καὶ τὸ φραγμὸ τῆς γεωργικῆς μας προσόδου, εἶναι ἡ μονοπώληση ἑνὸς φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ὅπως ἡ γῆ, πού ἀποτελεῖ τὴ φεουδαρχικὴ ἐπιβίωση—πηγὴ τῆς ἐδαφικῆς προσόδου.

2. Ἡ ὀριακὴ μικροϊδιοκτησία.

Ἡ ἐδαφικὴ πρόσδοδος εἶναι ἡ πῶς ἀντιπαθητικὴ μορ-
φή ἐκμετάλλευσης τοῦ ἰδρώτα τῶν ἐργαζομένων. Κι' ὅχι
γὰρ αἰσθηματικὸς λόγους οὔτε τυχαίους. Γιατὶ εἶναι κα-
θαρὴ ἐξωπαραγωγικὴ ἀφαίρεση ἀγαθῶν ἀπὸ τὴν παρα-
γωγῇ, πὺ τὴ φτωχαίνει, ἐμποδίζει τὸν σχηματισμὸν κεφα-
λαίων πὺ θὰ τὴν ἀναπτύξουν, κι' ἀκριβάζει τὰ γεωρ-
γικὰ προϊόντα, δημιουργεῖ φραγμοὺς γιὰ τὴν προοδευ-
τικὴ ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς καὶ καταντᾷ, ἰδίως στὶς
φτωχὲς καὶ καθυστερημένες οἰκονομίες, σὺν τῇ δικῇ μας,
καθαρὴ ἀφαίρεση τοῦ ψωμοῦ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Όσο μεγαλύτερη είναι η ιδιοκτησία, τόσο μεγαλύτερη είναι και η αφαίρεση αυτή, ενώ όσο η ιδιοκτησία μικραίνει τόσο και η εξοπρωγαγωγική αυτή αφαίρεση της γεωργικής Ικμάδας, ελαττώνεται, για να φτάσει να μηδενιστεί στην μικρή ιδιοκτησία, εκείνη που βασίζεται πάνω στη δουλειά και την προσπάθεια της αγροτικής οικογένειας που την κατέχει.

Αυτή είναι ἡ βασικότερη αἰτία ποῦ γι' αὐτὴν ἓνα δημοκρατικὸν καθεστὼς ὀφείλει νὰ ὑποστηρίξει τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, ὡς τὴν ὀριστικὴν αὐτὴν μικροϊδιοκτησίαν. Ἀπ' αὐτὴν αἰτία πηγάζει ἡ ἀναγκαιότητα τῆς μικρῆς ἰδιοκτησίας, ποῦ γιὰ τίς φτωχὰς καὶ καθυστερημένους οἰκονομίας, εἶναι μιὰ ἀναγκαῖότητα ἀδυσσώπητη, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύσις τῶν βιοτικῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ. Κι' ἔτσι ἡ μικρὴ ἰδιοκτησία γίνεται ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιὰ τὸ δημοκρατικὸν μετασχηματισμὸν τῶν χωρῶν μετὰ τὴν καθυστερημένην οἰκονομίαν, ἀφοῦ ἐλευθερώνει τὸ μικροπαραγωγὸν, ποῦ ἔτσι κι' ἄλλῶς ὑπάρχει, εἴτε σὰν ἐνοικιαστής ἢ κολληγὸς εἴτε σὰν μικροϊδιοκτήτης, ἀπὸ τὰ ἀποπνηστικὰ δεσμὰ τῆς ἐδαφικῆς προσόδου καὶ τὸν ἐπακόλουθόν της, τὸν κάνει ἐλεύθερο ἐμπορευματοπαραγωγὸν καὶ τὸν δίνει νὰ πάρει μιὰν ἀνάσα γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μπεῖ στὸν ἀνήφορο τῆς παραγωγικῆς προσόδου.

3. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.

Για τὸ μικρὸ ἰδιοκτήτη ὁ δρόμος εἶναι πολὺ ἀνηφορικὸς. Γιατὶ ἡ μικρὴ ἰδιοκτησία ποῦναι κατὰ κανόνα καὶ μικρὴ ἐκμετάλλευση, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ συναγωνιστῇ στὴν ἀγορὰ τὴ μῆση καὶ μεγάλῃ· καλλιέργεια, ἰδίως στὴν ἀροτραία καλλιέργεια τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἐκμετάλλευσης, ὅπου ὁ ἐκμηχανισμὸς καὶ ὁ καταμερισμὸς τῆς δουλειᾶς, ἡ εἰδιοποίηση τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ χρησιμοποίηση κεφαλαίων σὲ μεγάλη ποσότητα, φτηνάζουν τὴν παραγωγὴ τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ κάνουν ἀδύνατο τὸ συναγωνισμὸς ἢ τὴν παρακολούθηση τῶν τιμῶν στὴν ἀγορὰ ἀπὸ τὴ μικρὴ ἰδιοκτησία.

Κί' όμως το μειονέκτημα αυτό της μικρής ιδιοκτησίας που δεν είναι αδύνατο να εξουδετερωθεί, με το μετασχηματισμό της σε μεγάλη καλλιέργεια με τη συνεταιριστικοποίηση της παραγωγής ¹⁾, δεν είναι αρκετό να καλύψει και να εξουδετερώσει τα βασικά πλεονεκτήματά της απέναντι στη μεγάλη φεουδαρχική ιδιοκτησία, που κατά κανόνες είναι και μικρή έκμεταλλευση, αφού η έκμεταλλευση της γίνεται από ένα σύνολο μικρών καλλιεργητών, που εκμεταλλεύεται έκτακτικά τη γη, με δοσίματα διαφόρων ειδών προς τόν τσιφλικά ιδιοκτήτη της γής (νοίκι, κανόνες, γεώμορο, δουλεία). Ή μικρή ιδιοκτησία με το αίσθημα της ασφάλειας που γεννά στο μικροκαλλιεργητή και που δεν έχει παρά έλαχιστη σχέση με το «αίσθημα ιδιοκτησίας» που έπικρατούνται συνήθως οι φετιχιστές έρευνητές του αγροτικού προβλήματος, δημιουργεί μιάν έντατικότερη προσπάθεια καλλιέργειας με καταβολή κατά κόριο λόγο περισσότερης εργασίας κι' ανάλογα με τις συνθήκες προσπάσις των μικροπαραγωγών, που έπικρατούν και αύξημένης ποσότητας κεφαλαίων που άν μαζευτούν, ξεπερνούν ασύγκριτα τα ποσά εργασίας και κεφαλαίων που μπαίνουν στη μικρή και έκτακτική καλλιέργεια της μεγάλης φεουδαρχικής ιδιοκτησίας. Κ' η ίδια ή μεγάλη κι' έκτακτική κεφαλαιοκρατική καλλιέργεια, είναι ζήτημα άν μπορεί να ανταγωνιστεί τη μικρή, εκεί όπου ή καταβολή εργασίας είναι δυνατή κ' αναγκαία, σε μεγαλύτερη αναλογία από τα κεφάλαια κι' ιδιαίτερα σε χώρες που, δέ διαθέτουν τεράστιες έκτασεις, κατάλληλες για τη μηχανοποιημένη κ' είδοποιημένη κεφαλαιοκρατική καλλιέργεια.

“Όταν λοιπόν οι κοινωνικές προϋποθέσεις είναι ευνοϊκές (κανονική φορολογία, φτηνή πίστη, ασφάλεια και ασφάλιση της παράγωγής επίσης φτηνή, αναπτυγμένο πνευματικό επίπεδο των παραγωγών), ανατινρητά ή μικρή ιδιοκτησία είναι προτιμότερη από τη μεγάλη ιδιοκτησία φεουδαρχικής μορφής, που αποτελεί χαλαρότερη και καθυστερημένη μορφή έμμεταλλευσης της γης και σάν τέτοια πρέπει να εγκαταλειφτεί.

4. Ἡ ἀνάγκη τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπαλλοτριώσεως.

Οι μεγάλες ιδιοκτησίες που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα, που όπως είδαμε μαζί με τις χοντρομεσαίες εκτείνονται πάνω σε 26 εκατομ. στρέμ. είναι στην πλειοψηφία τους μικρές έπιχειρήσεις έκτακτης μορφής, γιατί συνήθως παραχωρούνται σε μικροκαλλιεργητές για εκμετάλλευση

1) Το όλο πρόβλημα της Συνεταιριστικής μας οργάνωσης, θα
εξεταστεί πλατειά σε άλλη εικόνα, Γι' αυτό έδω δέν τό αντιμετώ-
πίζουμε όπως χρειάζεται.

μέ διάφορα δασήματα. Αυτό πιστοποιείται και από την ε-
παρξή 150.000 καλλιεργητών που στά 1929 ¹⁾ καλλιεργού-
σαν γή, σάν ένοικιαστές ή κολλήγοι. Δέ λογαριάζομε τις
δεκάδες χιλιάδες των μικροϊδιοκτητών με νάνο ιδιοκτη-
σία, που άναγκάζονται να καλλιεργήσουν ξένη γή, γιά να
συμπληρώσουν την απαραίτητη γιά τή ζωή και την παρ-
αγωγική τους άπασχόληση έκταση γής. Πόση έκταση έχει ή
καλλιεργώσιμη ατή γή, που άποτελεί μεγάλες ιδιοκτησίες,
δέν είναι ακριβώς γνωστό. Δέ φαίνεται όμως νάναι λιγό-
τερη από 8 έκατομ. στρέμ. Μονάχα ή γεωργοοικονομική
μελέτη κάθε περιφέρειας θά μπορούσε να δώσει σωστά την
έκταση ατή. Ή υπόλοιπη έκταση που κατέχει ή μεγάλη
ιδιοκτησία είναι φυτείες και βοσκές. Πόση είναι ή έκταση
των φυτειών (έλαιώνες, άμπελότοποι, όπωροφόρα) δέν είναι
έπίσης γνωστό. Πρέπει όμως να ξεπρινάει τά 2 έκατομ.
στρέμ. Ένω άπομένουν σάν βοσκές, που άνήκουν σέ μεγα-
λοϊδιοκτήτες μιά έκταση από 16 έκατομ. στρέμματα. Άν
προσθέσουμε στο σύνολο τής έκτασης τής μεγάλης ιδιο-
κτησίας τής Χώρας μας, δηλαδή στά 26 έκατομ. στρέμ-
ματα και την έκταση των δασών, που άνήκουν σέ μεγαλο-
δασοκτήμονες, άσφαλώς έχουμε μιά παραγωγική έκταση
30 έκατομ. στρεμμάτων, που πρέπει ν' άπαλλοτριωθεί γιά
τά 8 δοθεί στους δικαίούχους τής: τούς καλλιεργητές μι-
κροϊδιοκτήτες.

κροϊδοκτητές. Ὡς τώρα, οἱ φυτεῖες, τὰ δάση καὶ οἱ βοσκές εἶχαν γλυτώσει ἀπὸ τὴν ἀπαλλοτρίωση χάρις στὴν πάλη τῶν ἰδιοκτητῶν τους καὶ τὴν ὑποστήριξη τοῦ ὀλιγαρχικοῦ κράτους. Καμιά οὐσιαστικὴ δικαιολογία δὲν ὑφίσταται γιὰ τὴν ἐξαίρεση ἀπὸ τὴν ἀπαλλοτρίωση τῶν τεράστιων αὐτῶν παραγωγικῶν ἐκτάσεων. Οἱ φυτεῖες, ποὺ σχεδὸν ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐλαῖωδες, καλλιτερονοῦνται ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες ἐκτακτικά, ἐγκαταλειμμένοι στὴν τύχη τους, ὅταν δὲν νοικιάζονται ὅπως τ' ἀνοιχτὰ χωράφια. Κι' οἱ ἰδιοκτῆτες τους δὲν ἐνδιαφέρονται παρά γιὰ τὰ συνάδρια τὸν ὅσο κατὰ τὰ βελῶν ἀπὸ μόνον τὰ δένδρα τους.

Τὰ νοίκια τῶν βοσκῶν, παρὰ τὰ ἐνοικιοστάσια, ἀπο-
τελοῦν τὸ βραχνᾶ τῆς κτηνοτροφίας μας. Τὰ ἰδιοκτή-
τα δάσκα καὶ κείνα πού νοικιάζονται ἢ σὲ δασεργάτες πού
πληρώνουν τὸν ἰδῶτα τοὺς καὶ τὸ ψωμί τοὺς πολλὰς φο-
ρὰς στὸν ἰδιοκτήτη ἢ σὲ ἐπιχειρηματίες πού δὲν τὴν κυ-
τὰζουν παρὰ πὼς νὰ κἀνουν ὅσο πὶδ ληστρική μποροῦν τὴν
ἐκμετάλλευση καταστρέφοντας ἔτσι τὸ δασικὸ πλοῦτο τῆς
χωρᾶς.

Ἀπὸ τὰ πράγματα λοιπὸν ἐπιβάλλεται ἡ ολοκληρωμένη ἀπαλλοτριώσις κάθε μεγάλης φεουδαρχικῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας, ὅποιασδήποτε μορφῆς, γιατί αὐτὴ θάναί ἡ ἀπαρχὴ τῆς παραγωγικῆς μας ἀνάδοξη τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας. Γιατὶ αὐτὴ θ' ἀπελευθερώσει χιλιάδες καλλιεργητὲς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν φεουδαρχικῶν ὑπολειμμάτων τῆς υπαίθρου καὶ τῆς ἐδαφικῆς προσόδου. Γιατὶ αὐτὴ, τέλος, θὰ δώσει στὴ χώρα μας τίς προϋποθέσεις νὰ ἐξελιχτεῖ δημοκρατικά, ἀφοῦ ἄλλες ἐμεῖς οἰκονομικὰς δυνατότητες δὲν ὑπάρχουν καὶ θ' ἀργήσουν νὰ δημιουργηθοῦν γιατί θὰ βασισταῖσιν στὴν ἴδια τὴ γεωργικὴν καὶ ἀναγέννηση.

5. Ὁ ἀπλὸς καὶ σίγουρος δρόμος.

Ἡ μακρόχρονη καὶ ἐναγώνια πορεία τῆς ἀπαιλοτριώ-
σης στὴ χώρα μας, μᾶς ἔδωκε ἀρκετὴ πείρα γιὰ τὸ δρόμο
ποῦ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ὁλοκληρώσις τῆς ἀποκατά-
στασις τῶν μικροκαλλιερητῶν μας, σὲ βάρος τῶν μεγάλων
ἰδιοκτητῶν. Ὁ τρόπος τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπαιλοτριώ-
σεως πρέπει νάναί ἀπλὸς καὶ ἀποτελεσματικὸς καὶ χωρὶς
εὐκαιρίες γιὰ ἐξαιρέσεις. Καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄλλος
ἄπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἐνδιαφερόμενον μικροκαλλιερητῇ, ποῦ θὰ
μπορεῖ νὰ φέρῃ σὲ πέρας τὸ δύσκολο καὶ ἀνταρπεπόμε-
νον εὐκόλα ἔργο τῆς ἀπαιλοτριώσεως. Ὁ, μικροκαλλιερη-
τῆς ὀργανωμένος κατὰ ἓναν ἄπλο καὶ πρόσφορον τρόπο
π.χ. σὲ μιὰ Ἐνώση χωρικῶν κάθε κοινότητος, θὰ μπορούσε
ὄχι μόνον νὰ προσδιορίσῃ τὶς ἀπαιλοτριουόμενες μεγάλες
ἰδιοκτησίες, νὰ τὶς μοιράσῃ κατὰ ἀριστοτεχνικὸ τρόπο, ἀλ-
λὰ καὶ νὰ λύσῃ με διάφορες εὐκαιρίες καὶ συνδυνασμοὺς
καὶ ἄλλα δυσκολοῦτα προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς μας
γαιοκτησίας ὅπως τὸν ἀναδασμὸ τῆς κοινοτροποιοιμένης
μικρῆς ἰδιοκτησίας, τὴν ὀργάνωσιν κτηματολογίου, τὴν συμ-
πλήρωσιν τοῦ κλήρου, τὴν δουλείαν τοῦ νεροῦ καὶ ἄ.

Καλά και μελετημένα εξοπλισμένοι ο οργανωμένος αγρότης, τόσο από νομική πλευρά όσο και από τεχνική με το κατάλληλο προσωπικό στη διάθεσή του, θα μπορέσει απλά, φτηνά, σύντομα και αποτελεσματικά να ολοκληρώσει το έργο της απαλλοτριώσεως κάθε μορφής μεγάλης ιδιοκτησίας πάνω στην παραγωγική γη μακριά από κάθε γραφειοκρατία και θελημένη ή άθελητη καλυστερία και προς το όφελος του αγροτικού και όλου του εργαζομένου λαού.

Ο ίδιος ο οργανωμένος μικροϊδιοκτήτης τεχνικά βοηθούμενος και καθοδηγούμενος θα μπορούσε αυτός μόνο με ασφάλεια και κύρος σε κάθε περίπτωση να καθορίσει την «οριακή» μικροϊδιοκτησία, που σ' αυτήν πρέπει να σταθεί η απαλλοτρίωση και που τόσο δυσκολότατα προβλήματα δημιουργεί ιδίως για κείνους που θέλουν να προβούν στη λύση της, μακριά από τη ζωντανή πραγματικότητα. Κλεισμένοι μέσα στους τέσσερις τοίχους ενός γραφείου, «Εταιρή» βασικότερη δυσκολία της απαλλοτριώσεως δηλ. ο καθορισμός της μικροϊδιοκτησίας με κριτήρια τού εισόδημα που μπορεί να δώσει στην οικογένεια που θα την κατέχει και θα την γονιμοποιεί κι' όχι απλά την έκτασή της, θα μπορούσε να λυθεί με τόν απλούστερο και λογικότερο τρόπο και για κάθε περίπτωση ειδικά.

Με την ανάθεση της ολοκληρώσεως της απαλλοτριώσεως στον ίδιο τόν καλλιεργητή θα λυνόταν κατά τόν ίδιο απλό και σύντομο τρόπο τού πρόβλημα της νομικής κατοχύρωσης της ιδιοκτησίας της γης κάθε αγροτικής οικογενείας, που θα τόνωνε τού αίσθημα ασφαλείας τού μικροκαλλιεργητή και θα τόν έστρεφε απερίσπαστο στην παραγωγική του προσπάθεια.

Μία τέτοια δράση τού οργανωμένου παραγωγού θάνατο τού καλλίτερο σχολείο, τού φωτεινότερο άνοιγμα, για να μπει η γεωργική μας μικροϊδιοκτησία στην παραγωγική λεωφόρο της προόδου, της Συνεταιριστικής εκμετάλλευσης της γης. Που θα τήν μεταβάλλει από μικρή άσημαντη και μίσηρη μικροκαλλιέργεια, σε μεγάλη, προσδεδεμένη και επισημονικά οργανωμένη εκμετάλλευση. Που θα οδηγήσει δηλ. τη Γεωργική μας Οικονομία σε συστήματα παραγωγής απαλλαγμένα από κάθε εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αριθ. 1. Π. Κουβέλης: «Η ενεργειακή οικονομία της Ελλάδος», 1944.
2. Χ. Ευελπίδης: «Η γεωργία της Ελλάδος», 1944.
3. Χ. Ευελπίδης - Σ. Τσαούσης: «Τό αγροτικό σπίτι», 1944.
4. Χ. Ευελπίδης: «Η Αγροτική Οικονομία» περιοδικό.
5. Δ. Ελευθεριάδης: «ΑΙ συνθήκαι διατροφής εν Ελλάδι» Α.Ο.Σ. 1938.
6. Α. Ο. Σ.: «Επί τού γεωργικού προβλήματος» (Γνωμοδότηση και εισήγησεις Κ. Ι. Νεύρου, Χ. Ευελπίδη, Ι. Μ. Γερουλάνου, Γ. Κολόμβου).
7. Α. Ο. Σ.: «Τό κτηνοτροφικό πρόβλημα της Ελλάδος» (Γνωμοδότηση και εισήγηση Π. Α. Δεκάζου).
8. Α. Ο. Σ.: «Επί τού ζητήματος τού καπνού» (Γνωμοδότηση και εισήγηση ΑΧ. Μάτσαρη).
9. Δ. Σιδέρης: «Η γεωργική πολιτική της Ελλάδος κατά τήν λήξασα» εκατονταετία», Αθήναι, 1934.
10. Ε. Ζολώτα: «Αγροτική πολιτική» 1934.
11. Ε. Αβέρωφ: «Συμβολή εις τήν έρευναν τού πληθυσμιακού προβλήματος της Ελλάδος», 1939.
12. Carver-Φακίράκης: «Αρχαί γεωργικής οικονομίας», 1939.

- Αριθ. 13. Β. Χατζηδόλας: «Τό πρόβλημα της κτηνοτροφίας εν Ελλάδι», 1941.
14. Γ. Κυριακόπουλος: «Η γεωργική πολιτική τού Κράτους», 1934.
15. Μπ. Αλιβιζάτου: «Η γεωργική Ελλάς και η εξέλιξή της», 1939.
16. Χ. Ευελπίδης: «Θεωρία και πράξις αγροτικής πολιτικής οικονομίας», 1939.
17. Β. A l i v i z a t o s : «La réforme Agraire en Grèce», 1932.
18. Μπ. Αλιβιζάτου: «Κρίσις και γεωργική πολιτική», 1938.
19. Δ. Βογιάτζης: «L' Economie rurale de la Grèce d'après la guerre», 1935.
20. Α. Σεγκάλης: «Πολιτική οικονομία», 1936.
21. Ε. Κυριακόπουλος: «Η διαμόρφωση της αγροτικής ιδιοκτησίας», 1944.
22. Π. Γρανίτης: «Η δεινή φτώχεια τού τόπου», ανέκδοτη μελέτη.
23. Β. Γεωργίου: «Είναι η χώρα μας φτωχή», ανέκδοτη μελέτη.
24. Ν. Αιβαλιωτάκης: «Τό πρόβλημα της γης», ανέκδοτη μελέτη.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Στό α' μέρος τού άρθρου «Τό πρόβλημα της παραγωγικής γης» έγιναν πολλά τυπογραφικά λάθη. Διορθώνουμε τα σημαντικότερα.

σ. 34: στ. α ή τρίτη σειρά να διαβαστεί έτσι: «Υστερ' από κάθε προσάρτηση έδαφών—του φυσικά έπρεπε να γίνει, αφού οι πληθυσμοί τους ήταν Έλληνικοί—αυ. ξαίνει... κλπ.

σ. 34: στ. α πίνακας 4 υποσημείωση τού 100.000 να γίνει 1.000.000.

σ. 35, πίνακας 6 η κατανομή είναι με βάση τα στοιχεία τού 1939 και όχι τού 1936.

σ. 36: στ. α γραμμή 29 να διαβαστεί από τους «εκ κόθεδρας».

σ. 36 στ. α, γραμμή 4 να διαβαστεί... «αποψίλωση τών βουνών μας κι' όχι στην παραγωγική μας καθυστέρηση».

σ. 36, στ. β, γραμμή 11, να διαβαστεί... «καλλιεργούμενοι έκτασεις που δόθηκαν στους αποκαταστημένους καλλιεργητές και τις βοσκές που δόθηκαν στις κοινότητες τους...».

σ. 36, στ. β, γραμμή 14 από κάτω αντί 683.895 να μπει 693.336.

σ. 36, στ. β, γραμμή 13 από κάτω τού 70% να γίνει 73%.

σ. 36, στ. β, γραμμή 6 από κάτω τού 820.000 να γίνει 830.000.

Στό β' μέρος τού άρθρου που δημοσιεύθηκε στο 3ο τεύχος να διορθωθούν:

σ. 67, στ. α, γραμμή 38 να διαβαστεί... «αδιαφιλονίκητο ήθικό δικαίωμα...».

σ. 69 στ. α, γραμμή 8 να διαβαστεί... «αλλά θα δημιουργούσε δημογραφικό πρόβλημα...».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

σ. 69 στ. α, στο τέλος της στήλης μετά τη φράση: «Η υποψία μας αυτή βγαίνει από τις ακόλουθες παρατηρήσεις», παράλειψε ένα σημαντικό κομμάτι: «Από μια πρόχειρη μάλλον καταγραφή που κάναμε καταρτίσαμε ένα πίνακα 107 ποταμών, παράποτων και ποταμιών, πού είναι σημαντικοί ή έχουν κάποια σπουδαιότητα. Από αυτούς ελάχιστοι είναι μελετημένοι και με τήν παροχή τους καταμετρημένοι».

Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΥ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Τό τεράστιο δράμα που παίζεται πάνω στη γη μας θα έχει χωρίς άλλο τη βαθύτατη επίδρασή του στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Τά Πανεπιστήμια είναι σταθμοί που σημαδεύουν καμπή στην πνευματική ιστορία τού ανθρώπου. Η ίδρυση είτε η άκμή τους είναι στενά δεμένες με γεγονότα στην κοινωνική και πολιτική ζωή τών λαών. Τά πρώτα πανεπιστήμια της Ευρώπης—τό μεσαιωνικό πανεπιστήμιο, με υπόδειγμα τή Σορβόννη τού Παρισιού—ιδρύθηκαν, όταν ύστερα από σήματα στο παλιό αγροτικό οικοδόμημα μία τάξη αποχωρίζεται από τόν άμορφον όγκο της μεσαιωνικής κοινωνίας κ' ένωθε τήν πρώτη, θολή ακόμα, ανάγκη να κάνει χρήση τού λογικού του ή όπως λέμε σε συμβατική γλώσσα, δέν ικανοποιόταν πιά με τήν απλή πίστη, παρά ζητούσε να δικαιολογήσει τό δόγμα με λογική επιχειρηματολογία.

Πραγματικών εργασιών για ίδρυση πανεπιστημίων έφευγε η Αναγέννηση. Η Μεταρρύθμιση κ' η Αγία Θρησκευτική πάλη, που τήν ακολούθησε έκαμαν δογματικά τόσο τά καθολικά, όσο και τά προτεστάντικα πανεπιστήμια. Έτσι για μεγάλο διάστημα έμειναν άπολεματωμένα τά πανεπιστήμια, χωρίς καμιά δημιουργική πνοή και κράτησαν έξω κάθε πρωτότυπο και δημιουργικό πνεύμα. Τήν κατάσταση δέν μπόρεσε να τήν σώσει ούτε ο Διαφωτισμός ούτε η Γαλλική Επανάσταση και μόλις άργά, από τό δεύτερο μισό τού 19ου αιώνα, δημιουργήθηκε τό πραγματικό ή έρευναικό πανεπιστήμιο γεωμανικό τύπου, που με τούς φασισμούς πέρασε δεινή κρίση.

Με τά δυνατά καινούργια ρεύματα που σχηματίστηκαν από τήν τεράστια αναστάτωση τών ήμερών μας, τό πανεπιστήμιο θα βρεθεί μπρός σε καινούργιους κι από πολλές απόψεις αποφασιστικούς άγώνες. Ο άγώνας αυτός άρχισε κι όλας παντού κ' ιδιαίτερα στις χώρες που δοκιμάστηκαν από τήν ξενική επίδρομή και νιώθουν τήν ανάγκη, ύστερα από τήν έλευθέρωση, να έλέγξουν ορισμένες αξίες. Η μεταρρυθμιστική κίνηση έχει κοινό γνώρισμα να οργανώσει τή διδασκαλία, τά εργαστήρια, γενικά τήν επιστημονική εργασία και τή συνεργασία με άλλους τομείς έτσι που οι επιστήμονες ν' ανταποκριθούν καλύτερα στο έργο, που καλούνται να εκτελέσουν στη γενική ανοικοδομητική προσπάθεια.

Ύψιστη υποχρέωση είναι για μās να παρακολουθήσουμε αυτό που γίνεται γύρω στο πανεπιστήμιο στις άλλες χώρες πρώτα, για τό μεγάλο πνευματικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν έπειτα γιατί και τό δικό μας πανεπιστήμιο και γενικά η Ανώτατη Εκπαίδευση περνάει κρίση και παρουσιάζεται σαν υπόδικη κ' υπόλογη. Οι πληροφορίες όμως μās έρχονται λιγοστές, κομμένες, για τις καταστροφές που έγιναν στις συγκοινωνίες κι ακόμα γιατί η χώρα μας είχε τή μοίρα να περάσει για μία που έχει ανάγκη από πνευματική κηδεμονία.

ΟΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Ζωηρότατη είναι η κίνηση στην Αγγλία. Από ένα μονάχα τεύχος τού επιστημονικού περιοδικού «Nature»

πληροφορούμαστε πώς έγιναν τρεις συσκέψεις για τά προβλήματα: 1) Για τήν οργάνωση της «Επιστημονικής συνεργασίας μέσα στα πλαίσια της Βρετανικής Συμπολιτείας» σά προβαθμίδα για τή διεθνή επιστημονική συνεργασία με βάσεις πολύ στερεότερες από τις προπολεμικές τυπικές έπαφες. 2) Για τή συνεργασία «της Βιομηχανίας και της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης» τόσο για μεταπολεμικές τεχνικές απαιτήσεις της Βιομηχανίας και για τις ανάγκες σε προσωπικό όσο και για τις μεταπολεμικές απαιτήσεις σχετικές με τήν εκπαίδευση επιστημόνων και τήν ανάπτυξη φυτωρίων για επιστημονική έρευνα. 3) Για τήν κίνηση που γίνεται από σπουδαστές για τήν πανεπιστημιακή μεταρρύθμιση.

Ο Αντιπρόεδρος τού Πανεπιστημίου τού Birmingham Dr Raymond Priestley, ένα άοδρο τού δημοσίευμένο στο ίδιο περιοδικό με τήν επιγραφή «Πανεπιστημιακές Μεταρρυθμίσεις στην Αγγλία» τό άρχισε με τ' ακόλουθα λόγια:

«Η Πανεπιστημιακή Μεταρρύθμιση βοίσκεται σήμερα μέσα στον άγέρα που αναπνέουμε. Οι συνθήκες που γίνονται για τό μέλλον της ανώτερης παιδείας απλώθηκαν και στο διανοούμενο κοινό—τό ποσοστόν αυτού είναι σήμερα πολύ μεγαλύτερο από άλλοτε—και δέν μπορούν παρά να βγούν σε καλό. Η τακτική της άμυνας—ή αντίληψη τού πανεπιστημίου σαν ενός «Φιλντισένιου Πύργου»—είταν πάντα παράγοντας που περιορίσε τή χρησιμότητά του».

Καθηγητές και ύφηγητες της Αγγλίας και τών συμμάχων χωρών σχημάτισαν μιάν ένωση με τόν τίτλο «Εταιρία καθηγητών και ύφηγητών τών συμμάχων χωρών στη Μ. Βρετανία» και τό δεύτερο συνέδριό της, που έγινε στις 14 τού Απριλίου 1944, δημοσίεψε τά πρακτικά του με τόν τίτλο: «Μερικές συγκρίσεις ανάμεσα στα πανεπιστήμια»¹⁾.

Ζωηρότερη και με απαιτήσεις για ριζικότερες μεταρρυθμίσεις είναι η κίνηση από κάτω, τών σπουδαστών δηλαδή. Οι σπουδαστές συνδέθηκαν στην «Εθνική Ένωση Σπουδαστών τών Πανεπιστημίων και Κόλλεγιών της Αγγλίας και Ουαλλίας» και τις απόψεις τους τις διατύπωσαν σ' ένα δημοσίευμα με τόν τίτλο: «Τό μέλλον τού Πανεπιστημίου και της Ανώτερης Εκπαίδευσης»²⁾.

Τά δυο αυτά δημοσιεύματα δέν τά έχω στη διάθεσή μου. Μά τις βασικότερες απαιτήσεις τών σπουδαστών τις πληροφορούμαστε από τό άοδρο τού Priestley, που τήν άοχή του τήν ανάφερα παραπάνω και που πραγματεύεται αυτές τις απαιτήσεις. Οι σπουδαστές τήν τών να καταργηθούν τά έξοδα για σπουδές, να παίρνουν μέρος στη διοίκηση τού Πανεπιστημίου (Σύγκλητο

¹⁾ Association of University Professors and Lecturers of the Allied Countries in Great Britain. Second Education Conference, April 15, 1944. Some comparisons between Universities. Pr. XVI t 64 (Oxford: Basil Blackwell, 1944).

²⁾ The Future of University and Higher Education: a Report prepared by the National Union of Students of the Universities and Colleges of England and Wales. Pr. 16 (3 Endsleigh Street, London, W. C. 1, 1945).

και Συνεδριάσεις σχολών), να επιδιωχθεί η μόρφωση χαρακτήρα και πνευματικότητας στους δασκάλους και τους σπουδαστές, να περιορισθούν οι ώρες της διδασκαλίας, με τον παραμερισμό των άχρηστων ακροάσεων, να γίνει πιο συγκεκριμένη η διδασκαλία και να δίνεται έντυπη ή πολυγραφημένη, ν' αποφευχθεί ο κίνδυνος από την «ειδίκευση, τη μηχανική εκμάθηση και την κρατική επέμβαση».

Ο Αντιπρόεδρος αντιρροπεί με μεγάλη «κατανόηση» και συμπάθεια τα φοιτητικά αιτήματα, προτείνει ν' αμειψωθούν οι οικονομικές βοήθειες κ' οι υποτροφίες στους σπουδαστές, τη συμμετοχή των σπουδαστών στη διοίκηση τη βρίσκει πολύ χρήσιμη και πληροφορεί πως αυτό γίνεται, με πολύ καλά αποτελέσματα στα Πανεπιστήμια του Birmingham και του Melbourne. Συνιστά τη συσσωμάτωση όλων αν είναι δυνατόν των σπουδαστών στην «Ένωση και τη συνεργασία με τους πανεπιστημιακούς δασκάλους».

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΣΥΓΓΗΜΜΑ

Πρωτοπορευτική θέση φαίνεται πως θα πάρει, ύστερα από την έκδηλη καθυστέρησή της και στα προπολεμικά χρόνια, η χώρα, που ύστερα από ένα πέσιμο θανάτου, όπως νομίσθηκε, σηκώνεται με τρόπο που μας ξαφνίζει, γεμάτη αισιοδοξία κι απαιτήσεις.

Το πρώτο σύμπτωμα είναι η τιμή που δίνεται στα εξαιρετικά πρόσωπα, που είχαν δοκιμασθεί με την προπολεμική κατάσταση. Το χαρακτηριστικό για την αποτελμάτωση της 'Ανώτατης Παιδείας είναι η επαγγελματοποίησή της. Τις θέσεις τις παίρνουν άνθρωποι μέτριοι, άσημοι, με κάποιες ραδιουργικές ικανότητες, που κάνουν ομάδες, κοινό μέτωπο, σταματούν κάθε κίνηση, στήνουν εμπόδια στις εξαιρετικές φύσεις. Οι πληροφορίες που μας φθάνουν για την καινούργια ζωή στα πανεπιστήμια μαρτυρούν πως άρχισαν να σπάνουν οι φράχτες αυτοί.

Συγκινητικό παράδειγμα είναι ο τρόπος που τιμήσε η ελευθερωμένη Γαλλία το μεγάλο επιστήμονα (φυσικό) και τον άξιον αγωνιστή Paul Langevin, που είχε να παλαίσει με τις χειρότερες αντιδράσεις στην προπολεμική εποχή. Την περιγραφή την παίρνω από την εφημερίδα Marseillaise:

«Οι σημαντικότεροι αντιπρόσωποι των Πανεπιστημίων και της 'Επιστήμης της Γαλλίας και του έξω του κόσμου, οι αντιπρόσωποι του κινήματος της 'Αντίστασης και των πολιτικών οργανώσεων, γιόρτασαν στις 4 του Μάρτη στο μεγάλο αμφιθέατρο της Σορβόνης τα 73 χρόνια του καθηγητή Paul Langevin».

Ο Roussy, πρόεδρος της 'Ακαδημίας του Παρισιού κι ο Lablenie, πρόεδρος του 'Εθνικού Πανεπιστημιακού Μέντορου, ύμνησαν στο πρόσωπο του Langevin τον άνθρωπο που εκπροσώπησε τις ελευθερίες, γιατί ήταν ο πρώτος από τους Γάλλους διανοούμενους που στάθηκαν θύματα του χιτλερικού διωγμού και γιατί ακόμα η πανεπιστημιακή αντίσταση άρχισε από τη μέρα της σύλληψής του.

Έτσι αυτός που σήμερα πήρε τη θέση του προέδρου της «'Εθνικής 'Επιτροπής για τη Μεταστροφή της 'Εκπαίδευσης» είναι το σύμβολο του στενού και ακατάλυτου δεσμού που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στην πανεπιστημιακή αντίστα-

ση και στην πανεπιστημιακή αναγέννηση.

Ο G. Cogniot, παλιός αγωνιστής της εκπαιδευτικής αναγέννησης, εξιστόρησε πως ο Langevin από το 1900 ακόμα βοήθησε τη λαϊκή υπόθεση με τη θερμή και φωτεινή του δράση κι άναφερε τη φορά του χιτλερικού συνταγματάρχη που κρατούσε το Langevin: Για μ'ας είσθε τόσο επικίνδυνος, όσο είταν οι «'Εγκυκλοπαιδιστές» στο 18ο αιώνα για την απολυταρχία».

Στο ίδιο κλίμα, με πλατύτερη προοπτική, μας φέρνει ένα δημοσίευμα στο περιοδικό «Cahiers Français d'Information», 16 Μαρτίου 1945, σ. 20, με την επιγραφή: «Το Πανεπιστήμιο στην 'Αντίσταση», που δίνεται επίσημα από το Υπουργείο της 'Εθνικής Παιδείας και που το μεταφράζω σχεδόν ολόκληρο.

«Στις 8 του Μάρτη, στο Μέγαρο Chaillot, σε μία διάλεξη, που την οργάνωσε το Υπουργείο των Πληροφοριών, ο κ. Jean Guehenno, Γενικός Επιθεωρητής, Διευθυντής του Κινήματος της Νεολαίας και της Λαϊκής 'Αγωγής, ανακάλεσε στη μνήμη το πως είταν η ζωή του γαλλικού Πανεπιστημίου τον καιρό της κατοχής και τα επιταχτικά καθήκοντα που πέφτουν σήμερα σ' αυτό το Πανεπιστήμιο, που ξαναβρήκε τη Δημοκρατία και την ελευθερία».

Ο κ. Guehenno σημειώνει πρώτα πως ενώ έτοιμαζε τη διάλεξή του, του φαινόταν να βλέπει πως πλατύνουν τα όρια του θέματός του. Η συνείδηση της Γαλλίας δεν είναι ειδική στο Πανεπιστήμιο. 'Όσοσο το Πανεπιστήμιο είναι ένας από τους τόπους, όπου η Γαλλία οφείλει να πάρει συνείδηση του εαυτού της και σε κανένα μέρος το μεγάλο δράμα που το ζήσαμε πριν από λίγο δεν είταν πιο συγκλονιστικό παρά στο Πανεπιστήμιο.

Τον Ιούνιο του 1940, το μεγαλύτερο δυστύχημά μας δεν είταν η ήττα ή ίδια παρά η εκμετάλλευση που έκαμαν απ' αυτή. Να σκεπασούν τη Γαλλία με ντροπή, αυτό είταν που επιθυμούσαν οι προδότες. Το Πανεπιστήμιο αρνήθηκε ν' αναγνωρίσει τη νεοιδρυμένη ούπαρξή κατάσταση κ' ένστικτικά είπε το όχι στην τυραννία.

Κάθε τάξη, βεβαιώνει ο κ. Guehenno, παράμεινε ένα «καθαρό κύτταρο» κ' η προδοσία είταν τόσο ξάστερη που έφτανε να μιλήσεις για τους μεγάλους δασκάλους της γαλλικής διανοήσης για να είσαι στην αντιπολίτευση. Αν η Γαλλία δέχθηκε στη διάρκεια των τέσσαρων αυτών χρόνων, αν οι νέοι δεν παραπλανήθηκαν, αυτό το χωστούμε στο Πανεπιστήμιο, στην πίστη των δασκάλων του, που ήξεραν καλά, πως εκείνο, που είταν επιφορτισμένοι να κάμουν ν' αγαπηθεί, δεν είχε κοινό μέτρο με τον αριθμό των πολεμικών μέσων.

Μά είναι φανερό πως το Πανεπιστήμιο δεν μπορούσε να μείνει ευχαριστημένο ν' αντισταθεί έτσι «έσωτερικά». Σώματα και ψυχές, οι άντρες του κ' οι γυναίκες του, ορίχθηκαν στη μεγάλη μάχη της τιμής που γενόταν για την απελευθέρωση της Γαλλίας. Δεν είναι ακόμα δυνατό να ξανασχεδιαγραφεί κανείς την ολοκληρωμένη ιστορία αυτής της μάχης, τα γεγονότα δεν είναι όλα γνωστά και προπάντων, για πολλούς, η δοκιμασία δεν τελείωσε. Ο κ. Guehenno αναφέρει τις πρώτες οργανώσεις αντίστασης του Πανεπιστημίου, δημιουργημένες

(Συνέχεια στη σελίδα 117)

ΣΟΛΩΝΟΣ Π. ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ

Αρχιτέκτονας, Επιμελητού 'Αγροτικής Αρχιτεκτονικής Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Β'. ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Η θέση του χωριού και η παραγωγή.

Το χωριό, όπως είπώθηκε, έχει κύριο μέλημα την παραγωγή, που πρέπει να εξασφαλίζει σε καλή στάθμη ζωής τη διαβίωση των κατοίκων του.

Το χωριό λοιπόν είναι ένα εργοστάσιο εκμετάλλευσης του γύρω ζωτικού του χώρου, είτε αυτός είναι άγρος ή βόσκη ή θάλασσα ή λίμνη κ. λ.

Δεν πρέπει να νοείται χωριό, που να έχει το ζωτικό του χώρο ανεπαρκή και να μην εξασφαλίζει για όλους κληρο το χρόνο τη ζωή στους κατοίκους του, αλλά τους αναγκάζει να συμπληρώνουν την οικονομία τους ή σε τυχοδιωκτικές ανοργανωτες μεταναστεύσεις στο έσωτε- ρικό ή το εξωτερικό ή στην ελεημοσύνη του κράτους ή στον ολέθριο υποσιτισμό.

Η έκταση του ζωτικού αυτού χώρου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Οι σπουδαιότεροι απ' αυτούς είναι: α) το είδος και ο τρόπος καλλιέργειας, οι έδωτικές συνθήκες, η δυνατότητα διάθεσης ορισμένων προϊόντων κ. λ. κ. λ. και β) η δυνατότητα συμπλήρωσης της οικονομίας, εκτός της φυσικής παραγωγής, με άλλες τεχνητές πλουτοπαραγωγικές πηγές.

Α'. 'Ός προς τον πρώτο παράγοντα θα πρέπει λεπτομερής γεωργοοικονομική έρευνα να καθορίζει κάθε φορά τον τρόπο της εκμετάλλευσης κ. λ. από όπου θα βγει ή αναγκαία έκταση για τη διατροφή των κατοίκων κάθε χωριού με ορισμένη πάντοτε προοπτική για τη φυσική επαύξησή του.

Έδώ πρέπει να σημειωθεί ότι πιθανώς σε ορισμένες περιφέρειες της Ελλάδος η παραγωγή εξ αιτίας της κατάτμησης του εύφρου έδαφους της και του όρεινου αυτής, θα είχε να ωφεληθεί εάν τα χωριά είχαν μικρό αριθμό κατοίκων, όπως άλλωστε συμβαίνει και στην πραγματικότητα.

Ο δεύτερος όμως σκοπός της ύπαρξης ενός χωριού, ή κοινωνική δηλαδή διαβίωση των κατοίκων του καθορίζει ένα κατώτατο όριο πληθυσμού για κάθε συνοικισμό που δε θα πρέπει να ξεπεραστεί.

Το όριο αυτό που ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή και εξαρτάται από διάφορους γενικότερους λόγους δεν πρέπει κατ' αρχήν να είναι λιγότερα από 1.000 άτομα. Έξαιρεση είναι μία ειδική περίπτωση που εξετάζεται στο τέλος του κεφαλαίου.

Η ικανή για διατροφή έκταση ποικίλλει, όπως ήδη είπώθηκε, μέσα σε μεγάλα περιθώρια.

Έτσι π.χ. ενώ με αρδευόμενο λαχανόκηπο φτάνει έκταση 10 στρέμματα για τη συντήρηση μιας αγροτικής οικογενείας, για τον ίδιο σκοπό χρειάζονται 20 στρέμματα σταφιδάμπελο ή καπνοχώραφο, 80 στρέμματα σιταγρό ή 300 στρέμματα βόσκης.

Οι παραπάνω αριθμοί είναι βέβαια ένδεικτικοί και εξαρτώνται κύρια απ' τον τρόπο εκμετάλλευσης, την ποιότητα του εδάφους κ. λ.

Β'. Η δυνατότητα δημιουργίας άλλων τεχνητών πόρων επηρεάζει κι αυτή την έκταση του ζωτικού χώρου του χωριού. Αότη την πετυχαίνουμε με την τήνωση ή τη δημιουργία βιοτεχνικών και αγροτικών βιομηχανιών, με την εκμετάλλευση του υπεδάφους, με τις μεταφορές και το εμπόριο, με τη δημιουργία τουρισμού, ακόμη και με οργανωμένες μετακινήσεις των κατοίκων του χωριού.

Κατ' αρχή πρέπει να καθιερωθεί ότι η πρώτη επε- ξεργασία του κυριότερου προϊόντος του χωριού θα γίνεται στο ίδιο το χωριό ώστε να αποδίδει στους κατοίκους του μεγαλύτερη τιμή, περισσότερη εργασία, εύ- κολια και οικονομία μεταφοράς.

Έτσι ανάλογα με την παραγωγή θα ιδρυθούν τα αντίστοιχα τυροκομεία, οίνοποιεία, έλαιουργεία, οίνο- πνευματοποιεία, χυμοποιεία, κονσερβοποιεία, πριστή- ρια, εκκοκιστήρια κ. λ.

Εκτός όμως απ' αυτά επιδιώκεται η ίδρυση και άλλων εργοστασίων για μεταποίηση και εκμετάλλευση δευτερευόντων αγροτικών προϊόντων ή υποπροϊόντων όπως π.χ. πυρηνελαιουργεία, καπνοποιεία, ύφαντουργεία, άποστακτήρια, αλλαντοποιεία, ταπητουργεία, ζαχαροποιεία, σαπωνοποιεία κ. λ.

Με τις πηγές αυτές θα μπορεί να ελαττωθεί ο γεωργικός κλήρος και να πυκνώνεται έτσι η περιοχή. Τουαντίον τα χωριά, που από έλλειψη κινή ηρίου δύναμης ή εύκολης μεταφοράς κ. λ. δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα θα πρέπει να έχουν άκέραιο τον απαιτού- μενο ζωτικό χώρο για τη φυσική παραγωγή.

Χωριό λοιπόν γενικά θα πρέπει να νοείται όχι μόνο ο τόπος που κάθονται οι κάτοικοί του, αλλά ολόκλη- ρος ο ζωτικός του χώρος, απ' τον οποίο τουτό ζει και όπου ο κόσμος αυτός εργάζεται.

Τη θέση του έτσι νοούμενου χωριού σε μία πε- ριοχή θα καθορίζει ευρύτερα ή χωρονομική με- λή ε τ η, που εκτός απ' τη γεωργοοικονομική έρευνα θα εξετάζει την ανάγκη ή δυνατότητα εκμετάλλευσης άλ- λων πόρων όπως π.χ. μεταλλεύματα, ύδατοπτώσεις, ανάπτυξη τουρισμού κ. λ.

Όσο για τη θέση αυτού του ίδιου του οικισμού μ η μ έ ν ο υ χ ώ ρ ο υ αυτή πρέπει να βρίσκεται στο κέντρο της εκμεταλλευσίμου περιφέρειας ώστε να απέ- χει το ίδιο, αλλά και σε μέση στάθμη απ' όλα τα ση- μεία.

Θα γίνει επίσης προσπάθεια να τοποθετηθεί το χω- ριό στο κέντρο βάρους της καλλιέργειας ώστε να μην απέχει το ίδιο π.χ. απ' τη βόσκη όπου ο γεωργός θα πάει μία μόνο φορά τη μέρα με ζώα ξεφδριωτά όσο και από ένα πατατοχώραφο όπου θα πάει πολλές φο- ρές με τα ζώα φορτωμένα π.χ. με λίπασμα ή στη συγ- κομιδή με την πατάτα κ. λ.

Θα επιδιωχθεί επίσης, έφ' όσον πάντοτε συντρέχουν κι άλλοι λόγοι, το χωριό να βρίσκεται κοντήτερα στα ποτιστικά κτήματα ή τα καπνοχώραφα, άμπέλια ή όπω- ροφόρα που έχουν ανάγκη περισσότερης εργασίας παρά στους άγρους των δημητριακών ή κτηνοτροφί- κων κ. λ.

Τα χωριά επίσης που εκμεταλλεύονται άλλους πό- ρους πρέπει να βρίσκονται κοντά τους, π.χ. λαματικές πηγές, λίμνες, μεταλλεία, δάση, βόσκες, τουριστικές αξίες κ. λ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις και εάν εξάρτηση αυτών που είπώθηκαν ως τώρα είναι ανάγκη να γίνει εκμε- τάλλευση φυσικών πηγών, που επειδή ο πλούτος τους είναι περιορισμένος δεν επιτρέπουν τη δημιουργία ενός ολόκληρου και οργανωμένου συνοικισμού. Αυτές οι πε- ριπτώσεις απαιτούν τη διαβίωση ανθρώπων για όρι- σμένο χρονικό διάστημα κάτω από συνθήκες μη κοινο- νικές.

Οι συνοικισμοί αυτοί, που χαρακτηρίζονται σαν έ ξ α ί ρ ε σ η είναι π.χ. των νομάδων κτηνοτρόφων, των ρετινοσυλλεκτών, των μελισσοτρόφων, των κυνη- γών, των υλοτόμων, των αλιέων και σφογγαλιέων κ. λ.

Αυτοί δε θα οργανώνονται σε χωριά, αλλά θα χρησιμοποιούν για προσωρινή διαβίωση, όταν σταθμολογούμε παρ'αυτίς και θα εντάσσονται σε άλλα χωριά που θα βρίσκονται πιο κοντά στη συγκοινωνία, τα κέντρα κ.λ.

2. Η θέση του χωριού και η συγκοινωνία.

Η συγκοινωνία στο χωριό έχει διπλή σημασία. Πρώτα οικονομική και δεύτερα κοινωνική.

Οικονομική γιατί με τη γρήγορη μεταφορά προς τα κέντρα κατανάλωσης αξιοποιεί καλύτερα τα αγροτικά προϊόντα και ιδιαίτερα τα πιο ευαίσθητα και δυσκολοσυντηρήτα.

Η ύπαρξη συγκοινωνίας επιτρέπει τη δημιουργία παραγωγικότερων καλλιιεργειών. Σχετικό παράδειγμα είναι οι λαχανοκηποι της 'Αργολίδας, Μεσσηνίας κ.λ.

Τουναντίον η έλλειψη της αναγκάζει τους παραγωγούς και μάλιστα των δενδροκομικών προϊόντων να πουλάνε σε εϋτελείς τιμές τα προϊόντα τους και γι' αυτό να μην ενδιαφέρονται για την εξημέρωση αγρών δένδρων ή για βελτίωση των ζώων των κ.λ.

Η κοινωνική σημασία της συγκοινωνίας είναι το ίδιο εξώφθαλμη. Μ' αυτήν επικοινωνούν οι κάτοικοι των διαφόρων τόπων μεταξύ τους, ιδίως με τα μεγαλύτερα κέντρα και μικραίνει έτσι η διαφορά που υπάρχει μεταξύ τους όπως και η απομόνωση του χωριού.

Δυστυχώς η ελληνική ύπαιθρος στερείται συγκοινωνίας.

Δεν είναι λίγα τα όρεϊνα χωριά που έχουν ανάγκη μιας μέρας οδοπορίας για να φτάσουν στο κοντινότερο αστικό κέντρο.

Αλλά και στον κάμπο δεν είναι σπάνιο από έλλειψη μικρού τεχνικού έργου να σταματήσει το χειμώνα η συγκοινωνία και να απομονώνεται έτσι ολόκληρη επαρχία για εβδομάδες ή μήνες.

Θα καθιερωθεί γι' αυτό ότι δε θα νοείται συνοικισμός που δεν έχει έστω μια συγκοινωνία σιδηροδρομική, οδική ή θαλασσία.

Και εδώ φυσικά το ζήτημα της θέσης του χωριού έχει μεγάλη σχέση, γιατί αυτή είναι συχνά η αιτία που το χωριό δεν εξυπηρετείται από συγκοινωνία.

Πραγματικά η Ελλάδα, μολοντί διαθέτει 750 λιμάνια και όρμους που κι αυτά θα εξυπηρετήσουν σημαντικό μέρος της ύπαιθρου, εν τούτοις έχει ανάγκη δυσαναλόγου μήκους οδών εν σχέσει με την επιφάνεια και πυκνότητά της, σε σύγκριση μάλιστα με άλλα Βαλκανικά ή Ευρωπαϊκά κράτη. Αυτό οφείλεται στην όρεϊνη σύσταση της που επιδρά και στην ανά μονάδα διαπάνη κατασκευής της οδού.

Η σχέση 1 χιλιόμετρο οδού με την επιφάνεια σε τετραγωνικά χιλιόμετρα είναι, 10 για την Ελλάδα, ενώ είναι 6 για τη Βουλγαρία, 1,6 για τη Ρουμανία και 0,8 για τη Γαλλία.

Η σχέση δε με τον αριθμό των κατοικημένων περιοχών είναι έτσι:

	Όδικη δίκτυο	Σιδηροδρ. δίκτυο
Ελλάς πόλεις και χωριά περίπου	10.500	χιλ. 2.650
Βουλγαρία	5.700	χιλ. 2.931
Γαλλία	40.000	χιλ. 43.457

Όστε για την εξυπηρέτηση των χωριών μας όσο τουλάχιστον και των Βουλγαρικών ή το μήκος του οδικού δικτύου πρέπει να διπλασιασθεί ή ο αριθμός των χωριών να μείνει 6 μισός.

Όσο για τη θέση του χωριού σε σχέση με την κύρια συγκοινωνιακή αρτηρία που το εξυπηρετεί πρέπει κατ' αρχήν να αποφεύγεται να διασχίζει το χωριό όταν αυτή είναι έθνική οδός ή σιδηροδρομική.

Είναι πολλά τα μειονεκτήματα παρόμοιας διάταξης (βλέπε π.χ. σιδηροδρομικά δυστυχήματα στο Κακόσαλσι).

Το χωριό πρέπει να τοποθετείται λίγο πιο μέσα απ' την κύρια αρτηρία και να συνδέεται μ' αυτή με παρακαμπτήριο. Καλύτερα όμως είναι να περνάει από την παρυφή της αφού μεσολαβήσει ζώνη πρασίνου.

Εν τούτοις το χωριό δε θα πρέπει να απομονω-

θεί από την οδό, που συχνά είναι ο μόνος σύνδεσμος, αλλά και αναψυχή των κατοίκων του. Η επαρχιακή λοιπόν οδός θα πρέπει να διασχίζει το χωριό, όπως και μέσα απ' αυτό πρέπει να περνάνε οι κοινοτικοί και αγροτικοί δρόμοι.

Εξαιρεση στην ανάγκη εξυπηρέτησης με συγκοινωνία μπορούν να είναι οι προσωρινοί σταθμοί παρ'αυτίς, που μπορούν να εξυπηρετηθούν μόνο με ήμινικό μονοπάτι.

3. Η θέση του χωριού σε σχέση με την υγιεινή.

Η θέση του χωριού από υγιεινή άποψη έχει πολύ μεγάλη σημασία.

Η σοβαρότερη αιτία θανάτου απ' αυτές που μαστίζουν την ύπαιθρο είναι η έλονοσία, που κατά μεγάλο μέρος οφείλεται στη κακή θέση του χωριού.

Σε 1.000.000 περίπου υπολογίζονται αυτοί που κάθε χρόνο προσβάλλονται από έλονοσία και απ' τους οποίους 5.000 περίπου πεθαίνουν. Τα 84% αυτών αντι-στοιχούν στην ύπαιθρο.

Όσο για τη ζημία που υφίσταται η 'Εθνική Οικονομία από την έλονοσία ο έμπειρος της 'Υγειονομικής Σχολής Ι. Σφάγγος την υπολογίζει σε 520.000.000 δραχ. το χρόνο (ήμεραργίες, φάρμακα κλπ.).

Εκτός αυτών η έλονοσία με την εξασθένηση που φέρνει στον οργανισμό βοηθεί στην εξαπλώση της φυ-ματίωσης που προσβάλλει το 1/3 του πληθυσμού της Ελλάδας με θανάτους 8.000 το χρόνο, απ' τους οποίους οι μισοί είναι στην ύπαιθρο.

Στην κακή θέση του χωριού πρέπει επίσης ν' αποδοθεί και μέρος από τον τυροειδή πυρετό γιατί οι ά-γρότες μας μακριά από καλό νερό αναγκάζονται να χρησιμοποιούν πρωτόγονο τρόπο ύδρευσης ή επιπόλαια πηγάδια.

Ακόμη και μέρος των θανάτων από πνευμονία, που θερίζουν την ύπαιθρο (12.171 θάνατοι το 1937) πρέπει να αποδοθούν στην κακή θέση του χωριού που βρίσκεται μακριά από τα χωράφια, όπως και στη διασπορά των τελευταίων. Αυτό θα μετριασθεί με την κατασκευή υπο-στέγων-καταφυγίων για να καταφεύγουν οι χωρικοί σε καιρό καταιγίδος.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι το χωριό κατ' αρχήν πρέπει να βρίσκεται μακριά από λιμνάζοντα νερά. Εκτός από τα μέτρα που θα ληφθούν ώστε το ίδιο χωριό με τις αποχετεύσεις του ή τη κακή διανομή των αρδευτικών του κλπ. νερών να μη δημιουργεί εστίες κουνουπιών, πρέπει να εξυγιανθεί κάθε ύπαιθρη περιοχή που μόνιμα ή παροδικά δημιουργεί παρόμοιο κίνδυνο.

Η έκταση του χωριού πάνω σε έδαφος με έλαφρη κλίση, περίπου 5 ο,ο, βοηθάει στη γρήγορη απομάκρυνση των βρόχινων και άλλων νερών του χωριού.

Κάποτε όμως υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες διάφορα έλη και λίμνες δεν πρέπει ή δεν είναι δυνατόν να αποξηρανθούν ή για τη μεγάλη δαπάνη όταν π.χ. ή στάθμη των νερών είναι κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας ή γιατί χρησιμοποιούνται τα νερά των για ένεργειακούς ή αρδευτικούς σκοπούς.

Τότε το κατοικημένο χωριό πρέπει να απέχει 4.000 μέτρα το λιγότερο από τις εστίες αυτές, απόσταση που συνήθως τα άνοφελη κουνούπια δε διανύουν.

Στα χωριά αυτά όπως και στα χωριά που απ' το είδος της καλλιεργείας έχουν λιμνάζοντα νερά μέσα στο ζωτικό τους χώρο (π.χ. σε περίπτωση ριζοκαλλι-εργείας) πρέπει να παρθούν εκτός άλλων και μηχανικά μέτρα προφύλαξης όπως π.χ. τα μόνιμα πλέγματα των παραθύρων κλπ.

Η ανάγκη καλού και άφθονου νερού δημιουργεί επίσης ζήτημα θέσης του χωριού όταν το νερό για διά-φόρους λόγους δεν είναι δυνατόν να μεταφερθεί στο χωριό (διαφορά στάθμης, φρεάτια νερά κλπ.).

Ο Χ. Ευελπίδης μάλιστα λέει ότι παραπάνω από 500 χωριά δεν έχουν νερό ενώ είναι ακόμη περισσότερα εκείνα που το έχουν λιγοστό ή ακατάλληλο.

Το καλό και άφθονο νερό δεν είναι μόνο στοιχείο υγείας για τους ανθρώπους και τα εκτρεφόμενα ζώα, αλλά έχει μεγάλη ακόμη σημασία για τη βελτίωση της

οικονομίας του χωριού και για τις διάφορες καλλιέρ-γειες έστω και αυτές που γίνονται μέσα στον οικοδο-μικό κλήρο ή για την ανάπτυξη διαφόρων βιοτεχνιών.

Τα παραπάνω δικαιώνουν λοιπόν κάθε δαπάνη για την απόκτησή του ή σε ανάγκη την αλλαγή της θέσης του χωριού.

Η υγεία επίσης των κατοίκων του χωριού επιβάλ-λει την τοποθέτησή του σε θέση όσον το δυνατόν λι-γότερο υγρή και προστατευόμενη τόσο από την ύγρασία του περιβάλλοντος όσο και από το έδαφος.

Η ύγρασία επιδρά δυσμενώς στην υγεία των έμψυ-χων και προσβάλλει συγχρόνως τα προϊόντα, τις οικο-δομές, τα σκεύη κλπ. ελαττώνοντας έτσι το χρόνο της διατήρησής των.

Για την αποφυγή μέρους απ' αυτήν διαλέγεται 'Ανατολική ή Μεσημβρινή έκθεση του χωριού και ποτέ προς το μέρος των επικρυστούντων υγρών ανέμων.

Ελαφρή κλίση στο έδαφος που πρέπει πάντα να επιδιώκεται βοηθάει στην ξηρότητά του.

Θέση που κρύβει τον ήλιο, ιδίως στη χειμερινή πε-ρίοδο, πρέπει να αποκλείεται.

Το χωριό πρέπει ακόμη να προφυλάγεται από τους ισχυρούς ανέμους που και ένοχλητικοί είναι και έπι-ζήμιοι στις καλλιέργειες μέσα στον οικολογικό κλήρο.

Η ύπαρξη προστατευτικού δάσους ελαττώνει τον κίνδυνο αυτόν.

Στα νότια όμως και θερμά κλίματα επιδιώκεται έκθεση του χωριού στον τοπικό δροσερό άνεμο ιδίως το βορρηά, που εξυγιανεί τους δρόμους και τα σπίτια του χωριού.

4. Η θέση του χωριού και ο τουρισμός.

Στα χωριά που χάρις στη θέση τους έχουν τουρι-στικές αρετές, ο τουρισμός θα δώσει ένα σοβαρό πόρο ζωής ενώ έξ άλλου θα επιδράσει έκπολιτιστικά σ' αυτά.

Ο έσωτερικός τουρισμός, που τα τελευταία προ-πολεμικά χρόνια αύξησε καταπληκτικά, μεταπολεμικά θα ένισχυθεί και μάλιστα από την μεγαλύτερη ανάγκη έξόδου των άστικων πληθυσμών όπως και από την καθιέρωση της μηνιαίας άναπαυσης κάθε εργαζομένου.

Εκτός λοιπόν απ' τα ελάχιστα μέχρι σήμερα κα-θερωμένα χωριά παραθερισμού, πρέπει όλα σχεδόν τα χωριά που βρίσκονται σε ύψόμετρο πάνω από 500 μέτρα, όπως και τα περισσότερα από τα παραθαλάσσια να έξελιχθούν σε κέντρα παραθερισμού.

Αυτό όμως απαιτεί όπως η θέση του χωριού έχει όρισμένα προσόντα. Έτσι εκτός από λαματικές πηγές ή αρχαιοίητες, τουριστικές αξίες είναι το υγιεινό και ζηρό κλίμα, το ευχάριστο περιβάλλον, όπως είναι π.χ. η ευχάριστη θέα, η ύπαρξη δάσους, πηγών, περιπάτων κ.λ. Πρέπει επίσης η θέση αυτού να μην προσβάλλεται από ένοχλητικούς ανέμους. να έχει συγκοινωνία, και τέλος να έχει άλλα πλεονεκτήματα, που άφορούν όμως την έσωτερική όργάνωση του χωριού και του αγροτι-κού σπιτιού.

Είναι καποτε πιθανόν ή για τουριστικούς σκοπούς προσφ-ομένη θέση του χωριού να έοχεται σε αντίθεση με την ένδεικνυόμενη για καλύτερη παραγωγή θέση του. Στο μελετητή της έκλογής της θέσης έναπόκειται τότε να εκτιμήσει τις δύο αυτές αξίες και πάντα για το συμφέρον του χωριού να αποκλείνει υπέρ της μιας ή της άλλης θέσης, έχοντας βέβαια υπ' όψη του ότι ή μέν παραγωγή είναι καίτι το μόνιμο και άσφαλές, ενώ ο τουρισμός εξαρτάται άρκετά από άστάθμητους και συχνά μεταβλητούς παράγοντες.

5. Η θέση του χωριού και ειδικοί λόγοι.

Υπάρχουν ακόμη όρισμένοι τοπικοί ειδικοί λόγοι που επιβάλλουν κάποτε την κατά παρέκκλιση των όσων έξετάστηκαν μέχρι τώρα, τοποθέτηση του χωριού.

Τέτοιοι είναι π.χ. οι παρακάτω.
α) Οι ισχυροί και τοπικοί άνεμοι που πρέπει να αποφεύγονται.

β) Το σεισμοπαθές του έδάφους που κάποτε σε γε-τονικές περιοχές αλλάζει και προσφέρεται σταθερό τερο (βλέπε μετακίνηση 'Ιερισσού).

γ. Το όλισθηρόν του έδάφους που επιβάλλει το ίδιο τη μετακίνηση του χωριού π.χ. τα χωριά Βρυσούλα (Κορινθίας), Καροπλέσι (Εύρυτανίας), Κάτω Κλίμα (Σκο-πέλου), Κάτω Μπράλο (Δωρίδος) κ.λ. στα όποια έχουν γίνει σχετικές προεργασίες και μελέτες.

δ. Οι παραμεθόριες περιοχές που έχουν ειδικούς κανόνες έποικισμού.

Οι συνοικισμοί αυτοί σύμφωνα με το Νόμο 1929 ήσαν 254 (Μ. Νοταρά. Η άγροτική άποκατάσταση προσφύγων) και απ' αυτούς οι περισσότεροι στις περι-φέρειες Δράμας, Συντικής, Έδέσσης, Κιλκίς κ.λ.

Ο έποικισμός που έπιχειρήθηκε απ' την Ε.Α.Π. άπέτυχε. Τους λόγους όπως και την ανάγκη του όρθου έποικισμού των περιοχών αυτών έκθέτει ο Ν. Κατσού-λης στο βιβλίο του «Το έποικιστικό έργον του 'Υπουρ. Γεωργίας» σελ. 48.

Γ'. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

1. Η ανάγκη της μετάθεσης.

Απ' αυτά που εξετάθηκαν ως τώρα έπεχειρήθηκε να τονισθεί ή μεγάλη και διαφορετική κάθε φορά ση-μασία που έχει ή θέση του χωριού για την προκοπή του και που κανόνα δεν έχουν τα έλληνικά χωριά.

Αφού λοιπόν ζητάμε να πετύχουμε πραγματική άναμόρφωση στην ύπαιθρο, τίθεται τότε στην 'Ελλάδα έπιτακτικό το ζήτημα της μετάθεσης των χωριών.

Μια έδκαιρία σ' αυτό μας δίνουν τα καταστραμ-μένα χωριά.

Ποέπει όμως γι' αυτό να νοιώσουμε καλά ότι το προκειμένο ζήτημα της άνοικοδομήσης της ύπαιθρου δεν περιορίζεται στο άπλο ξαναχτίσιμο άθροίσματος σπιτιών που καταστράφηκαν, μά είναι ή δημιουργία του νέου χωριού που ως τα σήμερα είναι άνυπαρκτο. Μόνον έτσι οι κάτοικοί του, που τώρα φυ-τοζωούν μοιρολατρικά, θα γίνουν αίσίοδοξοι εργάτες ένός ευρώστου και ζωντανού όργανισμού.

Είναι δικαιο άλλωστε τα χωριά που τόσο υπέφεραν να άποκατασταθούν καλύτερα απ' ό,τι ήταν.

Έτσι τότε από ένα μεγάλο κακό θα προκύψει ένα μεγάλο καλό.

2. Παλαιότερες μεταθέσεις.

Οι μεταθέσεις των συνοικισμών σε καλύτερη θέση ύστερα από κάθε καταστροφή των είναι φαινόμενο σύ-νηδες, όπως μας διδάσκει ή ιστορία.

Στην 'Ελλάδα βέβαια δεν υπάρχουν πολλά παρα-δείγματα τέτοιας έκμεταλλευσης μιας καταστροφής για τη βελτίωση της θέσης των, τουλάχιστον στα χρό-νια της Τουρκοκρατίας και πριν.

Τούτο γιατί όηόχε πάντοτε ο ίδιος άδυσώπητος λόγος, ο λόγος της άμυνας που έπέβαλλε στους κα-τόίκους μετά από κάθε καταστροφή να βρουν άλλες πιο προστατευόμενες θέσεις γυρίζοντας καμιά φορά σε παλιές έγκαταλελειμμένες όχυρές θέσεις ή έποικί-ζοντες άλλες τελείως άκατάλληλες (*).

Έτσι π.χ. ο 'Επαμεινώνδης γιζός το 371 π.Χ. την Πύλο που κατέστρεψιν οι Σπαρτιάτες, άκρίβως στην ίδια προϊστορική άκρόπολη του Νέστορα. Στην ίδια θέση χτίζουν και οι Φράγκοι το 13ο αιώνα το Ναυα-ρίνο.

Επίσης περί το 290 π.Χ. οι διάδοχοι του Μεγ. 'Αλε-ξάνδρου χτίζουν την 'Αρσινόη πάνω στην παλαιότερα Κωνόπια, μόνο γιατί δεσπόζει της διάβασης του 'Αχε-λώου ευθύως επικήμεινη πώς της του 'Αχελώου διαβά-σει (Στράβων Ι. 450, 27) και παρ' όλο το άνθυγιεινό της μέρος έξ αιτίας των γύρω έλών, έξ όδ το πρώτο όνομά της. 'Αργότερα στο ίδιο σημείο οι βυζαντινοί

(*) Ήταν φυσικό αυτό στην 'Ελλάδα που όπείστη τόσες έπιδρομές βαρβάρων όσο καμιά άλλη χώρα. Μόνο τα όνόματά τους από τη μετά Χριστόν έποχή σε πρόχειρο λογαριασμόν είναι 22 με τις έξης έπιδρο-μές:

Κούρτοβόκοι 170 π.Χ. Γόθροι 252, 270, 398, 558, Βάνδαλοι, Έρο-λοι 5ος αιών. Ούννοι 434, 540, 'Οστρογόθοι 478, 'Αβαρ 6ος αιών, Βούλγαροι 500, 927, 1040, Σλαβ 527, 558, 610, 624, 654, Γετίβοι 558, 'Αρβες 582, 610, 9ος αιών, Σαρακην 904, Πετσενέγοι 11ος αιών, 'Ογούροι 11ος αιών, Νορμανοί 12ος αιών, Γενουάσιοι περίσσι 12ος αιών, Φράγκοι 1204, Καταλάνοι 1311, Νορβάρσιοι 1380, Σέρβοι 1340, 'Αλβανοί 1770, Τούρκοι 1453, Αιγύπτιοι 1825.

δεσπότες της Αιτωλοακαρνανίας κ.λ. "Αγγελοι Κομνηνοί, Ιδρύουν το "Αγγελόκαστρο, πόλη οχυρή, και την κάνουν πρωτεύουσά τους. Την ίδια το 14ο αιώνα οι "Αλβανοί την είχαν ορμητήριο για τις γύρω επιδρομές. Μετά από διάφορες περιπέτειες την πήραν οι Τούρκοι και έπεσε πιά μετά την απελευθέρωση (σημερινό κάτοικοι 900).

"Αργότερα οι κάτοικοι της Κορώνης, για να γλυτώσουν από τις δηώσεις των Σλαβών, χτίζουν τον 6ο αιώνα την Ν. Κορώνη στην οχυρή θέση της αρχαίας "Ασίνης.

Για τον ίδιο λόγο τον 9ο αιώνα οι κάτοικοι των αρχαίων "Αυκλών, που έγιναν Σλαυοχώρι, χτίζουν στην όρεινη Μάνη το Νέον "Αμύκλιον (Νίκλι ή Μουχλιού). "Ενώ για το φόβο των "Αβάρων οι Λάκωνες την εποχή του Μαυρικίου (6ο αιώνα) χτίζουν τη Μονεμβασιά σε "δύσβατον τόπον, κατά το χρονικό, "πόλιν οχυράν" πλην σε τόσο ακατάλληλη θέση.

Παρόμοιες ήταν και οι προς τα όρεινα μετακινήσεις επί Τουρκοκρατίας που περιγραφήκανε στο πρώτο μέρος.

Σ' άλλους όμως τόπους κάθε καταστροφή έθεωρείτο ανέκαθεν σαν ευκαιρία για την καλύτερη ανασύσταση των συνοικισμών.

"Ο Jaques Flach στο βιβλίο του "Etudes sur les vicissitudes historiques de l'habitation en France" συμπεραίνει. "Après chaque période de dévastation les groupements humains se sont reformés selon des types nouveaux pour répondre à des nécessités nouvelles".

Σε πολλές άλλες περιπτώσεις πόλεις ή συνοικισμοί που καταστράφηκαν, επήλθαν καλύτεροι όπως π.χ. ο "Αν. Φραγκίσκος Καλλιφρονίας, κατά την καταστροφή του 1905. ή Μεσσήνη της Σικελίας, ύστερα από το σεισμό του 1908 κ.λ.

Παλαιότερα το 15ον αιώνα ύστερα από τις τρομερές καταστροφές του πολέμου των εκατό χρόνων, ιδίως στην Κεντρική Γαλλία (Bauce, Ile de France, Champagne) που την ερήμωσε η τόσο παραστατικά περιέγραψε ο ποιητής Πετράρχης, ο ίδιος J. Flach γράφει στο πάνω βιβλίο του "de nouveaux villages se créèrent. Le choix de leur site fut déterminé par les conditions climatiques, la nature et la disposition du terrain, le mode de culture: ici la proximité, la proximité des routes, le voisinage de l'eau courante, des sources et des mares, les offres alléchantes de concessions des seigneurs fonciers...".

Βλέπε αργότερα και μετάθεση της πυρποληθείσης Vitry en Perthois από τον Φραγκίσκο τον Α'.

"Αλλά και στο πρόσφατο παρελθόν, μετά τον παγκόσμιο πόλεμο, στη Γαλλία και στο Βέλγιο ανασυντάχθηκαν τα σχέδια 800 περίπου Δήμων απ' τους οποίους όρκοι σε νέες θέσεις και αφού προηγήθηκε αναδασμός της γης σύμφωνα με το Νόμο της 27 Νοεμ. 1918 που ονομάστηκε "Loi Chateaufort".

Στη Γαλλία μελετήθηκαν τότε τρεις τύποι χωριών. Το γεωργικό, το βιομηχανικό όπως ήταν συνήθως στο Nord (παράδειγμα το Templeuve).

Το πεδινό με μεγάλη καλλιέργεια και μενέλες ιδιοκτησίες όπως είναι συνήθως στο Aisne (π.χ. το Vailly) και το ημιπεδινό με μικρές καλλιέργειες και ιδιοκτησίες όπως βρίσκεται συνήθως στο Meuse (π.χ. το Sommedieu).

"Οφείλουμε όμως να ομολογήσουμε ότι και στη νεώτερη Ελλάδα σημειώθηκε η προσπάθεια ανεύρεσης καλύτερης θέσης. Η προσπάθεια αυτή ήταν η οργανωμένη από το έπιστατο Κράτος ή φυσική και αυθόρμητη με τη βοήθεια εξέλιξη των συνοικισμών όπως είπωθηκε ήδη στην περιγραφή της καθόδου των όρεινων.

"Ετσι π.χ. μετά την καταστροφή απ' το σεισμό της παλαιάς Κορίνθου η ειδική επιτροπή που στάλθηκε επίτηδες, έμελετοσε όλη τη γύρω περιοχή και προέκρινε την παραλιακή θέση "Σχοινιά" ή οποία όπως το από 19 Μαρτίου 1858 Διάταγμα αναφέρει ένεκρίθη "ώς η καταλληλότερη ως προς την υγεία, και την μέλλουσαν έμπορικόν και βιομηχανικόν των κατοίκων ανάπτυξιν".

"Η νέα Κόρινθος επίσης εγαράχθηκε από τους Βαυαρούς όχι γύρω στη παλιά θέση, αλλά άπάνω στην πα-
ραλία.

Γενικά στην Ελλάδα η τάση του να πλησιάσουν στη θάλασσα οι συνοικισμοί μετά την απελευθέρωση είναι καθολική.

Βλέπουμε λοιπόν πολλές από της μεγάλες πόλεις απ' το μεσαιωνικό κάστρο που βρίσκεται στο έσωτε- ρικό και γύρω στο οποίο ήταν χτισμένες, να εξαπλώ- νονται σιγά σιγά προς την παραλία. Παραδείγματα ή Καλαμάτα που άφησε το κάστρο όπου ήταν και οι άρ- χαιές Φεοραίες και αναπτύσσεται προς τη θάλασσα (Ντουάνα). Η Θεσσαλονίκη, ή Ναύπακτος, ή Κυπαρισ- σία κ.λ.

"Αλλά και οι μικρότεροι συνοικισμοί εγκαταλείπουν την παλαιά τους θέση και έγκαθίστανται κοντά στη θάλασσα. Παράδειγμα ή Κορδαμύλη απ' την δημηκή και οχυρότατη θέση της, πάνω σε απόκρημνο βράχο "πέτρας έρυμνης" κατά Στράβωνα (C 360), που βρίσκεται 1 1/2 μίλλι απ' τη θάλασσα έγινε σιγά σιγά παρα- λιακή.

3. Μετάθεση στη σημερινή ανοικοδόμηση.

Στην αντικρουζόμενη σήμερα περίπτωση και απ' τη μελέτη των τέλει καταστραμμένων 270 χωριών, από πα- λιά στατιστική της ΑΤΕ (Αύγουστος 1944) βλέπουμε ότι:

τά 115 απ' αυτά ήτοι τα 42 %	έχουν μέχρι 500 κατοίκους
» 90 » » » 33 %	» 500 » 1.000 »
» 75 » » » 21 %	» 1.000 » 2.000 »
» 8 » » » 3 %	» πάνω από 2.000 »

απ' αυτά βγαίνει ότι τα 76 % είναι άσφαλως κάτω από το άνω όριο συγκρότησης ενός χωριού.

Γενικότερα επίσης σε στατιστική της ίδιας εποχής βλέπουμε ότι από τις 1148 κοινότητες που πάθανε βλά- βες οι 650 είναι όρεινές, οι 206 μισοορεινές και μόνο 25 % του συνόλου είναι πεδινές.

"Απ' όλα αυτά συμπεραίνεται ότι πολλά από τα καταστραμμένα χωριά θα ανήκουν χωρίς άλλο στην κα- τηγορία για συγχώνευση ή για μετάθεση.

"Ασχετα όμως με το ποσοστό καταστροφής πέρα απ' το οποίο θα πρέπει ν' αντικρουστεί ή περίπτωση της έξ αρχής ανοικοδόμησης, ή μελέτη της μετάθεσης πρέ- πει να περιλάβει όλα ανεξαιρέτως τα χωριά.

Στην ίδια περιοχή θα υπάρχουν άλλα χωριά, που δεν καταστράφηκαν μα που κι' αυτά έχουν ανάγκη συγ- χώνευσης ή μετάθεσης.

"Η μελέτη λοιπόν κατ' ανάγκη θα γίνει κάθε φορά για όλκληρη την περιοχή και θα γίνει το σχέδιο άσχετα με το χρόνο της πραγματοποίησής της, που βέβαια θα κλιμακωθεί σε αρκετά χρόνια.

Για τη πραγμάτωσή της θα μελετηθεί όλη ή χώρα αφού γνωριστεί σε περιοχές που να περιορίζον- ται σαφώς γεωγραφικά π.χ. από κορυφογραμμές ή ποτάμια ή ακροθαλασσιά κ.λ. Κάθε περιοχή δεν πρέπει να είναι μικρότερη από την έκταση ενός παλιού δή-μου μα ούτε μεγαλύτερη μιάς επαρχίας.

Με τα μέχρι σήμερα γνωστά στοιχεία συμπληρού- μενα όπου λείπουν με βάση γενικότερο χωρονο- μικό χάρτη της Ελλάδας, που θα καθορίζει έστω και σε άπώτερο χρόνο τις προβλεπόμενες πηγές πλούτου, την όριακή πυκνότητα κάθε περιοχής, τη θέση και σημασία κάθε αστικού κέντρου με την άν- τιστοιχο ένδοξη του, το προβλεπόμενο συγκοινω- νιακό δίκτυο κ.λ.

Ειδική έπιτροπή τεχνικών, ήτοι ενός γεω- πόνου και τοπογράφου, απ' αυτούς που έχουν έρραστεί στην περιοχή, ενός υγιεινολόγου και ενός άλλου τεχνικού, που ασχολείται ειδικά στη χωρονομία, θα δίνει την ιδεατή λύση στην περιοχή, που θα θεωρείται παρθένο κατοίκων. "Απάνω στο χάρτη θα τοποθετούνται τότε τα χωριά με βάση τις άρχες που αναπτύχθηκαν, αλλά και κάθε άλλα γνωστά και υπάρχοντα στοιχεία.

Το τέλει θεωρητικό αυτό σχέδιο ή ίδια ή έπιτροπή που θα ένοσχύεται από αντιπροσώπους των κατοίκων των χωριών που ήδη υπάρχουν, θα προσπαθήσει να το- ποθετήσει τα χωριά επί τόπου με τις λιγότερες δυνα- τές τροποποιήσεις ή ζημίες.

Μετάθεση επίσης πρέπει να γίνει και στα χωριά

που ήταν σε καλή θέση, αλλά ή τέλει καταστροφή τους θα εύκολυνει σε νέα έξ ίσου βέβαια καλή θέση, εφαρμογή άρτιου σχεδίου του χωριού, με πρόβλεψη για τα απαραίτητα κοινωφελή κτίρια, έλευθερους χώρους κλπ.

Πριν ή σύγχρονα με τη μετάθεση των χωριών θα εκτελεστούν και τα πρώτα πλασιωτικά έργα του νέου χωριού.

"Ετσι όπου υπάρχει κτηματολόγιο, μαζί με τη σω- στη διανομή του οικοπεδικού κλήρου, θα γίνει ο αναδα- σμός και ή νέα διανομή του γεωργικού κλήρου.

Θα εκτελεστούν άμέσως τυχόν έξυγιαντικά έργα όπως έπίσης θα εξασφαλιστεί ή ύδρευση, ή συγκοινω- νία, ο φωτισμός κλπ.

Θα αρχίσουν επίσης τυχόν προβλεπόμενα άρδευτι- κά ή άλλα έγγειοβελτικά έργα ή γενικά αξιοποίησης του γύρω χώρου, αναδασώσεις, δειδροκομία κλπ., όπως και τα προβλεπόμενα έργα των τεχνητών πηγών πλού- του, εργοστάσια, πηγές ένεργειας κλπ. Είναι πιθανόν ή μετάθεση ή ή συγχώνευση ιδίως των μη καταστραμμέ- νων χωριών να προσκρούσει σε αντίδραση των κατοί- κων για πολλούς λόγους, τόσο αισθηματικούς και προ- σωπικούς, όσο όμως και πραγματικούς (π.χ. εγκατάλει- ψη αξιοποιήσιμων ήδη έδαφών, δειδρώνων κλπ.).

"Η αντίδραση όμως αυτή δεν πρέπει να ανακόψει την προσπάθεια. Χωρίς καταναγκασμό μα μόνο με όρι- σμένες παραχωρήσεις και εύνοιες, που θα πρέπει να δοθούν στα νέα χωριά, θα φέρουν σιγά σιγά τους κα- τοίκους σ' αυτά.

"Από παλαιότερα σχετικά παραδείγματα θα αναφέ- ρουμε το έξης:

"Όταν το 1834 αποφασίστηκε με διάταγμα, ύστερα από έπιθυμία του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου, ή ίδρυση της Νέας Σπάρτης, όπου έπρόκειτο να μετοική- σουν οι κάτοικοι του Μυστρά, που συνωθούντο τότε σε άνεπαρκή χώρο, οι ίδιοι δείχτηκαν πολύ άπρόθυμοι για μιά τέτοια μετοίκηση και με δυσπιστία βλέπαν να χα- ράζεται σε πλούσια ρυμοτομία ή νέα πόλη, που αυτοί, οι κάτοικοι του ένδοξου κάποτε Μυστρά την ονομάζα- νε περιφρονητικά "Τουρκοβούνι".

"Ακόμη μέχρι του 1840 ή Σπάρτη είχε μόνο 130 σπί- τια. Το 1844 αποφάσισαν επί τέλους οι άρχες να μετα- φερθούν απ' το Μυστρά και τότε αρχίζει ή μετοίκηση. Σήμερα ο Μυστράς είναι χωριό 750 κατοίκων, ενώ ή πόλη της Σπάρτης έχει περί τους 10.000 κατοίκους.

Είναι πάντως βέβαιο ότι ή μετάθεση ή ή συγχώ- νευση χωριών είναι έργο λεπτό και θέλει πολύ μεγάλη προσοχή. "Ακριβώς όμως στο σημείο αυτό ή συμβολή της πρ ο σ ω ρ ι ν ή σ τ έ γ α σ η θα είναι μεγάλη γιατί μ' αυτήν θα γίνει τρόπος τινά ένα πείραμα της μετάθεσης που θα μελετηθεί και θα παρακολουθηθεί με λεπτομέρεια, έστω μέσα σε λίγα χρόνια, θα μάς δώσει όμως τα χρήσιμα συμπεράσματα για τη μελλοντική ό- ριστική μετάθεση και θα μάς διδάξει τον καλύτερο τρό-πο πραγμάτωσής της.

4. Συμπέρασμα.

"Ανακεφαλαιώνοντας τα παραπάνω βγαίνει το συμ- πέρας ότι στην ανοικοδόμηση της υπαίθρου πρέπει απαραίτητα να έξεταστεί και αναθεωρηθεί ή θέση το υ έ λ λ η ν ι κ ο υ χωριού.

Βέβαια σ' αυτήν δε θα μετακινηθούν τα χωριά που ή έξ αρχής ή έστω και τυχαία βρίσκονται σήμερα σε σωστή θέση, μα είναι καιρός πιά να καταργηθούν τα χωριά που άληθινές άητοφωλές στήριξαν την άθλια ύπαρξή τους στα έμβάσματα των μεταναστών. Είναι καιρός να καταργηθούν τα χωριά που άθροισμα όλί- γων έξαχσμένων από τη λοιπή κοινότητα των ανθρώπων, σαν έξαχσμένα από τη ζωή ύποτυπώδη, άπομονωμένα και γων καλυβισμένα από τη λοιπή κοινότητα των ανθρώπων. Τέλος να καταργηθούν τα χωριά που είναι παγίδες για την υγεία των κατοίκων τους και άληθινοί προθάλαμοι φθισατρίων.

Το νέο χωριό πρέπει να λάβει τη σωστή του θέση ώστε να γίνει:

- βιώσιμο παραγωγικώς
- βιώσιμο κοινωνικώς
- να εξασφαλίζει την υγεία των κατοίκων του.

Τούτο θα πραγματοποιηθεί αν μαζί με την άπαι- τητη έσωτερική άνασυγκρότηση των χωριών ή θέση τους ανταποκριθεί και έπηρεασθεί από τους παράγοντες: παραγωγή, συγκοινωνία, υγιεινή, τουρι- σμό και λοιπούς που έξετάστηκαν παραπάνω.

Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι οι μετακινήσεις αυτές θα γίνονται με έξχωριστη προσοχή, ιδιαίτερα δε πρέπει να ληφθούν υπ' όψη οι παρακάτω κανόνες:

α) "Επ' ουδενί λόγω να χωρέσει ή παρεξήγηση ότι θα γίνει προσπάθεια να μεταβληθεί ο όρεινός πληθυ- σμός της Ελλάδας σε πεδινό.

"Εκτός ότι τούτο είναι άδύνατον, δεδομένου ότι μόνο το 1/3 της έπιφανείας της Ελλάδας είναι πεδινό (μέχρι 200 μ. ύψους), ενώ σε ύψόμετρο πάνω από 200 μ. κατοικεί το 1/2 περίπου των κατοίκων της, αλλά θα ήταν ίσως καταστρεπτικό για τη χώρα μας ή διάλυση του όρεινου πληθυσμού της, που τόσο γερός στην ψυχή και στο σώμα, πρωτοστάτησε πάντοτε σε ότι μεγάλο και ευγενικό έχει να δείξει ή ιστορία μας, ενώ συγ- χρώνως οι άλκιμοι και περήφανοι βουνήσιοι χρησίμευαν σα δροσερή δεξαμενή απ' την οποία το "Έθνος άνα- νέωνε τα κουρασμένα απ' τους κάμπους και τα άστικά κέντρα στελέχη του.

β) Η προσπάθεια σύμπτυξης των χωριών να μη περάσει το όριο που άπαιτεί ή κλιμακώση του πληθυ- σμού σ' όλη τη χώρα, ιδίως στα όρεινα ώστε να κατέ- χεται όσο το δυνατόν ομοιόμορφα.

γ) Γενικά πρέπει ή χωρονομική μελέτη να γίνει άρκετά έλαστική και να κινείται σε ευρύτερα περιθώ- ρια προσαρμογής, ώστε ή πραγματικότητα και ο χρό- νος να της δώσουν με τον καιρό την τελική σφραγίδα τους.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ Ε.Μ.Π.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Έξαιρετικά επίκαιρη μελέτη
της Αγροτικής Αποκατάστασης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ
ΥΠΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΑΘΗΝΩΝ

Ν. ΠΙΖΑΝΙΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ
ΑΝ. ΟΙΚ. ΣΥΛΙΟΥ

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗΝ

Ανακοίνωση εις την Ακαδημίαν Αθη-
νών δια του μέλους αυτής καθηγητού κ.

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Συνεδρία 31ης Μαΐου 1945.

Έκδότης ΝΙΚ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ—Αθήναι 1945.

4 Ἐκτός ἀπ' τῶν φορολογίῶν αὐτῆς ὁ προϋπολογισμὸς θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ στηρίζεται σὲ μεγάλο βαθμὸ στὸ ἔσοδο ἀπ'

β) Ἡ ἔκτακτη εισφορά πάνω σ' ὅσους ἀσχοῦν ἐμπόριο, βιομηχανία κλπ. εἶναι φορολογία τοῦ τεκμαρτοῦ τους εισοδή.

Ο κ. Βαροπαρόσσος θέλοντας να δικαιολογήσει μια τόσο μεγάλη εμβάρυνση λέει στην εισηγητική έκθεση πως οι επιχειρηματίες καρπώνονται όλη την ωφέλεια απ' όλην περιορισμένη των ένοικίων με το ένοικιοστάσιο, ενώ η πρόθεση του Κράτους δεν ήταν να ωφεληθεί αυτούς, αλλά απόβλεπε σε γενικό τερους κοινωνικούς σκοπούς. Υπονοεί μ' αυτό πως η κοινω- νία πρέπει να καρπωθεί αυτή την ωφέλεια με τη φορολογία— λησμονεί όμως ο κ. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης πως η εισφορά κυμαίνεται από 9 ως 22,5 φορές το προπολεμικό νοίκι (6×150 % ως 15×150 %), ενώ η ωφέλεια απ' το ένοικιοστά-σιο, σύμφωνα με τις γενικές απόψεις του, κατά τις όποιες το κόστος ζωής πρέπει να περιοριστεί στο 4πλάσιο ή 5πλάσιο τοι-

ε) Με τους άναγκ. ν. 323 και 324 επαναφέρθηκε η άμεση φορολογία που ίσχυε πριν τον πόλεμο με άορισμένες τροποποιήσεις που, αντίνα έπιφέρουν διάδοσση των όδικιών που δημιουργούσαν, εις μεγάλουν. Έτσι, πρώτα έπιβάλλεται φόρος πάνω στο γεωργικό εισόδημα με τη μορφή του στρεμματικού, που όσο κι αν θέλει η εισηγητική έκθεση να τον παραστήσει σαν έλασρό (τό ποσό του κυμαίνεται από 10 έως 50 δοχ. το στρέμμα ανάλογα με την κατηγορία των γαιών) δέν παύει να είναι ένα βάρος για τους όλοκληρωτικά σχεδόν καταστραμμένους άγροτικούς πληθύνουσ. Έπειτα στις άναλυτικές φορολογίες καθαρών προσόδων αύξάνεται κατά το πλείστον το ποσοστό χωρίς ν' άλλως ό άναλογικός χαρακτήρας τους σε προσθετικό κι έτσι έπιτείνεται η παρατηρούμενη και ποπολεμικά δυσανάλογη έπιβάρυνση των μικρών εισοδημάτων άπέναντι των μεγάλων. Οι πολύνόστιμες άπαιτήσεις διατηρούνται σε τόπο που θα έξακολούθησει η φοροδιαφυγή όρισμένον μεγάλον εισοδημάτων και έπιχειρήσεων. Ο συνθετικός φόρος, που, κατά τους διασπότες της άναλογικότητας στις άναλυτικές φορολογίες της καθαρής προσόδου όρεγεται με την προθεωτική να διοσθώσι εις όδικίες των άναλονικών, μένει με τα ίδια μέλοια ποσοστά μέχρι το ποσό εισοδήματος 1.500.000 δοχ. Μόνο που το άφορολόγητο όριο άρβάσ ης έσθ από 75.000 σε 300.000 δοχ. Σημανικό όόως από 20% με το όποιο ποσολογείται το κλιμακίο εισοδημάτων άπό 1.425.000—1.500.000 δοχ. το ποσοστό γίνεται 75% για το πάνω άπό το 1.500.000 δοχ. εισοδήματα. Το άλμα αυτό ά, αντίθετο σε κάθε έννοια προσθετικότητας της φορολογίας, άποτελεί ένν φορολογικό πυροτέχνημα δημοκρατικού χαρακτήρα που σκοπεύει να τορπιλίσει έντεχνα το αίτημα των λαϊκών μαζών για βρεία φορολογία των μεγάλων εισοδημάτων, γιατί αν η Κυβέρνηση είχε πραγματικά σκοπό ν' άνακουφίσι εις φτωχές και να φορολογήσι σημαντικά τις εύπορες τάξεις, θα έλεπε να έφαρμόσει την προσθετικότητα και στις άναλυτικές φορολογίες, να πάρει μέτρα να μη έξεφυγούν απ' αύτές κι' άπό το συνθετικό φόρο τα εισοδήματα άπό κινητές άξίες κι' άκόμα ν' αύξήσει τα σημερινά κοινά ποσοστά των πρώτων κλιμακίων του συνθετικού φόρου (1%, 2%, 3% κλπ. όστε η φορολόγηση των μεγάλων εισοδημάτων με 75% να έσθαι σά φηολογική συνέπεια της όλης κλιμάκωσης της φορολογίας. Τα βασικά αυτά μειονεκτήματα της επαναφερθείσης ποπολεμικής άμεσης φορολογίας δέ μπορεί να διαφύγουν της

παρατηρητικότητας ενός οικονομολόγου σαν του κ. Βαρβαρέσσου, που αν ήθελε να είναι συνεπής προς τις δηλώσεις του πως θα επιρρίψει το φορολογικό βάρος στους ώμους εκείνων που μπορούν να το βαρύνουν, θα έπρεπε να κάνει βασικές μεταρρυθμίσεις με το πνεύμα αυτό στην άμεση φορολογία, αντί να προσθέτει καινούρια βάρη στους μικροεπαγγελματίες και μικροβιοτέχνες με την εισφορά.

Ποιά θα είναι τα αποτελέσματα των φορολογικών μέτρων του κ. Βαρβαρέσσου.

Το σύνολο των φορολογικών μέτρων, που υιοθέτησε ο κ. Βαρβαρέσσος, αν εφαρμοστεί χωρίς σοβαρές τροποποιήσεις θα έχει τα πιο κάτω αποτελέσματα:

- α) από οικονομικοκοινωνική άποψη.
1) Δε θα αφαιρεθεί η αγοραστική δύναμη από εκεί που πραγματικά υπάρχει συγκεντρωμένη με κίνδυνο να μη προληφθεί καινούρια αύξηση των τιμών.
2) Τις φορολογίες θα τις πληρώσουν και πάλι οι επαγγελματίες, βιοτέχνες, αγρότες κι οι άλλες εργαζόμενες τάξεις με συνέπειες επιζήμιες για την οικονομία τους που μόλις αρχίζει να ανορθώνεται.
3) Ειδικότερα την έκτακτη εισφορά λίγοι απ' τους μικροεπιχειρηματίες και καταστηματάρχες θα μπορέσουν να την πληρώσουν, οι άλλοι θα κλείσουν και θα μεταβληθούν σε προλετάριους δημιουργώντας ταινιόχρονα σωφραν άνεργων υπαλλήλων και εργατών των επιχειρήσεων και καταστημάτων τους.

- β) από άποψη δικαιοσύνης φορολογικής.
1) Θα εξακολουθήσει η επιβάρυνση των λαϊκών τάξεων με τους έμμεσους φόρους και με τις τιμές των τροφίμων της Ούνρα κατά τρόπο δυσανάλογο σε σχέση με τους εσόδους.
2) Και οι παλιές άμεσες φορολογίες με την αναλογικότητα τους θα βαρύνουν άμεσα τα μεγάλα και μικρά εισοδήματα.

- 3) Ειδικότερα ο συνθετικός φόρος με την ελάχιστη επιβάρυνσή του δε θίγει ουσιαστικά τα μεγάλα εισοδήματα, ανεξάρτητα απ' τις διαφυγές απ' αυτών των εισοδημάτων από κινητές αξίες κλπ.

- 4) Η καινούρια φορολογία θα βαρύνει εξαιρετικά τις εργαζόμενες τάξεις, λιγότερο τις μεγάλες βιομηχανίες και τις τραπεζικές επιχειρήσεις και καθόλου τα μεγάλα κέρδη που πραγματοποιούνται από χρηματιστικές ή εμποροεμπορικές εργασίες που γίνονται έξω από γραφείο ή σε γραφεία που δεν υπάγονται στην εισφορά (δικηγορικά, συμβολαιογραφικά γραφεία κλπ.).

- γ) από ταμειευτική άποψη.
1) Η φορολογία των πλουτησάντων δε θα αποδόσει ούτε ποσοστιαίο ποσό απ' το ποσό που προϋπολογίστηκε, αφού το Κράτος κανένα ενδιαφέρον δε δείχνει για την επιτυχία της, αντίθετα δε κάθε μέρα εξαρθρώνονται και περισσότερο με καινούρια μέτρα οι φοροτεχνικές υπηρεσίες, αντί ν' αναδιοργανωθούν και να ενισχυθούν.

- 2) Το ίδιο μπορεί να πει κανείς και για τις άμεσες φορολογίες, που όσο κι αν πληρώσει ο λαός δε μπορούν να είναι αποδοτικές εφόσον μένουν ουσιαστικά ασύδοτα τα μεγάλα εισοδήματα.

- 3) Όσον αφορά την καινούρια εισφορά κι απ' αυτήν δε μπορεί να περιμένει κανείς πως θα πραγματοποιήσει τις προσδοκίες του εισηγητή της γιατί οι μόν βιομήχανοι και οι Τραπεζίτες απλά θα την πληρώσουν και οι μεγαλέμποροι κι οι μεγαλοεπαγγελματίες για τους οποίους δεν είναι και τόσο δυσβάστακτη, ο μεγάλος όμως όγκος των επαγγελματιών και βιοτεχνών δε θα μπορέσει να την πληρώσει.

- 4) Έπειτα απ' όλα αυτά βρισκόμαστε στην ανάγκη να διαπιστώσουμε πως τα φορολογικά μέτρα του κ. Βαρβαρέσσου δεν ανταποκρίνονται στις δυο βασικές προϋποθέσεις που βάλαμε στην αρχή του άρθρου αυτού. Είναι ταυτόχρονα άσπαστα και ανεπαρκή και σαν τέτοια δεν παρέχουν καμιά εγγύηση πως θα εκπέσουν τους σκοπούς για τους οποίους λέει πως τα προορίζει ο κ. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης.

Λαϊκή φορολογική πολιτική.

Δεν πρέπει να παραθούν λοιπόν τα μέτρα εκείνα, που θα εξασφαλίσουν την ισοκλίση του προϋπολογισμού και θα προφυλάξουν από νέους κινδύνους το εθνικό μας νόμισμα. Και υπάρχει άλλος βασικός τρόπος εκτός απ' τη φορολογία για να

εξασφαλιστεί σήμερα το ισοζύγιο του προϋπολογισμού χωρίς να καταφύγουμε σε περιεκτικές δαπανών που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του Κράτους:

Κανείς δεν αρνείται πως η ισοκλίση του προϋπολογισμού πρέπει να γίνει σύντομα και πως βασικά αυτό θα γίνει με τη φορολογία. Πρέπει όμως να πληρώσουν εκείνοι που μπορούν και όσο μπορούν. Πρέπει να εγκαταλειφθούν απατητές μέθοδοι όπως αυτή της επίρριψης των φορολογικών βαρών πάντοτε στο λαό. Πρέπει να εγκαταλειφθεί μια λαϊκή φορολογική πολιτική. Ο κ. Βαρβαρέσσος, φημισμένος θεωρητικός και πρακτικός οικονομολόγος, την ξέρει. Δεν έχει παρά να θέλησει να την εφαρμόσει.

- 1) Δήμευση των περιουσιών εκείνων που συνεργάστηκαν με τον έχθρο.

- 2) Πραγματοποίηση στο συντομότερο χρονικό διάστημα της φορολογίας των πλουτησάντων.

- 3) Επιβολή και πραγματοποίηση της φορολογίας των δωρεληθέντων απ' τον πληθυσμό.

- 4) Τροποποίηση της φορολογίας των καθαρών προσόδων, τόσο της αναλυτικής όσο και της συνθετικής σε τρόπο που να υποβληθούν σε ουσιαστικότερες θυσίες τα μεγάλα εισοδήματα.

- 5) Προοδευτική έφ' άπαξ φορολογία του κεφαλαίου που να πληρωθεί σε περισσότερες ετήσιες δόσεις. Σε καμιά άλλη περίπτωση δε θα ήταν τόσο δικαιολογημένη φορολογία του κεφαλαίου όσο σήμερα που πρέπει να στηριχθεί το νόμισμα και να διευκολυνθεί η ανόρθωση της οικονομίας της Χώρας.

- 6) Έπειτα πολλά απ' τα μέτρα αυτά μπορεί ν' αφοηθούν ν' αποδόσουν θα επιτρεπόταν η επιβολή μιας εισφοράς ανάλογη με κείνην που επιβάλλει ο κ. Βαρβαρέσσος με τον άναγν. ν. 431 δλωοδιόλου προσωρινά και με διαίρεση των ύρχσεων σε πολλές κατηγορίες με συντελεστές από 2 μέχρι 20 π. χ. ώστε οι αναπόφευκτες απ' την προχειρότητα του μέτρου αδικίες να λιγοστέψουν και η πληρωμή του φόρου να είναι δυνατή χωρίς οικονομική συντριβή των φορολογουμένων.

Η άκαμψία που εμφανίζει ο κ. Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης στις από παντού συστάσεις για τροποποίηση της εισφοράς, άκαμψία που την έδειξε και απέναντι σ' άλλες όχι άργότερο δικαιολογημένες υποδείξεις για τροποποίηση άλλων αντιλαϊκών μέτρων του, δε μας παρέχει ελπίδες πως θ' αναθεωρήσει την όλη φορολογική πολιτική του προς την κατεύθυνση που σημειώνουμε πιο πάνω.

Ενεργώντας έτσι αναλαμβάνει απέναντι του Έλληνικού Λαού, ένας Λαού που τόσα πρόσφερε στον αγώνα της ελευθερίας και της δημοκρατίας κι που έγινε ολοκαύτωμα για την επικράτηση, ύστερα απ' την τρομερή λαίλαπα του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, το ίδιο δικαίωμα της κοινωνικής δικαιοσύνης σ' όλο τον κόσμο, ιστορικές ευθύνες. Και για την αντιλαϊκότητα και για τη μη αποτελεσματικότητα των φορολογικών μέτρων του.

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΑΣ

Μία από τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανοικοδόμηση της χώρας μας, είναι κι η ενίσχυση των Συμμάχων μας. Ίσαμε το τέλος Ιουλίου θα έχουν σταλεί στην Ελλάδα 786.138 τόννοι, και στο διάστημα Αυγούστου-Δεκεμβρίου άλλοι 1.034.000 τόννοι. Έτσι θα έχουμε λάβει από την ημέρα της απελευθέρωσης έως τις 31/12/1945, στο σύνολο 1.820.138 τόννους τροφίμων, πρώτων υλών μηχανημάτων κ.τ.λ.

Βέβαια η πρώτη αυτή ενίσχυση των Συμμάχων μας, που όλο ότι είναι μεγάλη, δεν μπορεί να θεωρηθεί κι αρκετή, αν συλλογιστούμε πως το 1939 η Ελλάδα εισήγαγε εμπορεύματα 2.741.249 τόννων εκτός από άλλα 545.548 κεφάλια (ζώα), και 82.066.664 τεμάχια. Και τότε η οικονομία μας δεν ήταν καταβαρυνόμενη από τον πόλεμο και την κατοχή. Για να γίνει αποτελεσματική η βοήθεια πρέπει να εισαχθούν σε μεγάλο βαθμό μηχανήματα και πρώτες ύλες για να κινήσουμε τη δική μας οικονομία, για να πάψουμε να εξαρτόμαστε ατινώς από τις εισαγωγές του εξωτερικού.

Πάντως, από τελευταία ανακοίνωση του κ. Roy F. Hendrichson της U.N.R.R.A. για τις αποστολές στις απελευθερωμένες χώρες της Ευρώπης, αν τις υπολογίσουμε αναλογικά με

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΛΑΪΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

(Συνέχεια από τη σελίδα 103)

τικαθιστώντας το μπετόν και το σίδερο με το ξύλο στους ύδατοφραχτες. (Βλ. στο Περιοδ. «Commune» No 2, Οκτωβρης 1933: Ο Μαξιμ Γκόρκυ σάς παρουσιάζει μερικούς εγκληματίες του Μπιελμοστρόϊ).

Παραλληλα το λαϊκό μας σωφρονιστικό σύστημα πρέπει να συμπληρωθεί με μια σειρά νέα μέτρα:

1. Όσοι εγκληματίες είναι άρρωστοι να απομονώνονται σε ειδικά θεραπευτικά ιδρύματα αφροδισίων νοσημάτων, αλκοολικών, ψυχιατρικές κλινικές, σανατόρια κ.λ.π.

2. Οι ανήλικοι εγκληματίες ως 18 χρονών να υποβάλλονται σε ειδική παιδαγωγική επίμελεια και να μαθαίνουν γράμματα και τέχνη, όπως γίνεται ήδη στις σύμμαχες χώρες: Αγγλία, Αμερική και Σοβιετική Ένωση. (Βλ. V.O.K.S. 1933: The School in the U.S.R.K. του J. Danylsievsky Healy: The Individual Delinquent 1915 Healy-Bromer: Delinquents and Criminals 1926).

3. Η προστασία των αποφυλακισμένων πρέπει να πάψει να είναι αποκλειστικό έργο των «φιλανθρωπικών εταιρειών». Πρέπει να γίνει δημόσια λειτούργεια σε τρόπο που ο πρώην εγκληματίας να συνεχίζει απλώς την εργασία του χωρίς πια τον έλεγχο των σωφρονιστών και τους κανονισμούς του στρατοπέδου εργασίας.

Αυτή πρέπει να είναι σε γενικές γραμμές η λαϊκή Σωφρονιστική. Φυσικά η λαϊκή Σωφρονιστική προϋποθέτει γενικά τη λαϊκή ανοικοδόμηση—χωρίς την δεύτερη η πρώτη είναι απλώς μια χίμαιρα. Έδώ βλέπουμε καθαρά πόσο στενά είναι δεμένο το πρόβλημα της μεταπολεμικής εγκληματικότητας με την πρακτική ανάγκη της λαϊκής ανοικοδόμησης του τόπου μας. Τίποτε άλλο.

τόν πληθυσμό της κάθε μιάς, καταλήγουμε στην εξής κατάταξη:

Χώρα	Αποστολή μέχρι τέλος Ιουλίου 1945	Αναλογία κατά κάτοικο (σε Kg. *)	Αποστολές στο διάστημα Αυγούστου-Δεκεμβρίου 1945	Αναλογία κατά κάτοικο (σε Kg. *)
Ελλάς	786.138	112,3	1.034.000	144,9
Γιουγκοσλαβία	199.000	14,2	868.000	61,3
Πολωνία	88.938	4,4	929.000	46,8
Τσεχοσλοβακία	76.743	5,12	384.000	58,9
Ιταλία	76.630	1,9	99.000	2,5
Αλβανία	—	—	99.000	91,0

Από τον πάρα πάνω πίνακα βλέπουμε πως η χώρα μας έχει απόλυτη πρωτεριότητα απέναντι σ' όλες τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες στην ενίσχυση των Συμμάχων. Όμως, ενώ σ' εμάς πρέπει να έχουν σταλεί έως τώρα ό κ τ ω φορές περισσότερα εμπορεύματα απ' ότι στην Γιουγκοσλαβία, που αναμφισβήτητα θα έχει πάθει τουλάχιστον ίσες καταστροφές όσο κι εμείς, ο στρατός μας Τίτο μόρρεσε κι' αγγείλε πριν δυο μήνες σχεδόν πως τα 70 % της βιομηχανίας του λειτουργούν και πάλι, ενώ σε εμάς είναι ζήτημα αν φθάνει τα 10 %. Από την Πολωνία έχουμε πάρει το ρ ι α ν τ α φορές μεγαλύτερη ενίσχυση, κι' όμως η Πολωνία—εκτός από την άλλη ανοικοδόμηση—ξαναέβαλε μπροστά την παραγωγή κάρβουνου και κατόνισε να εξαγάγει (1/6/45) μόνο στη Σουηδία 1 εκατ. τόννους λιθάνθρακες και 200 χιλιάδες τόννους κόκ, ενώ σ' εμάς η λιγνιτοπαραγωγή που θα μπορούσε να είναι σημαντική, αδρανει.

Απ' όσα είπαμε, είναι ολοφάνερο πως το αποφασιστικό ζήτημα στην ανασυγκρότηση μιάς χώρας, δεν είναι η βοήθεια από το εξωτερικό—που είναι μόνο η αναγκαία προϋπόθεση—αλλά η βάση πάνω στην οποία γίνεται η ανοικοδόμηση. Άμα γίνεται πρὸς το συμφέρον των δολίων, χωρίς τη λαϊκή συμμετοχή, έχουμε τ' αποτελέσματα που παρουσιάζει η χώρα μας. Κι' άμα γίνεται πρὸς όφελος του λαού, με τη συμμετοχή του λαού, τότε έχουμε και γρήγορη και γερή αποκατάσταση της οικονομίας της χώρας.

N.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΥ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

(Συνέχεια από τη σελίδα 108)

από το 1941 (Έθνικό Πανεπιστημιακό Μέτωπο, Έλευθερο Πανεπιστήμιο, κ.λ.π.) κι αποδίνει φόρο τιμής στις απομονωμένες παλικαριές που φανερώθηκαν παντού. Οι δασκαλοι προμήθευσαν σε μεγάλο αριθμό στελέχη στην αντίσταση. Από τον Οκτώβρη του 1940 είναι ξεκάθαρο πως το Πανεπιστήμιο αριθμούσε μόνο συνενοχούς.

Τέλος ο κ. Guehenno μνημονεύει με συγκίνηση τους μάργυρες του γαλλικού Πανεπιστημίου, που πέθαναν για την ύποθεση της λευθερίας: Politzen, Solomon, Jacques Decour, Jacques Monot, Thérèse Pierre και τσους άλλους.

Είναι ύποχρέωση για μās η Γαλλία να είναι αυτό που οι ήρωες αυτοί περίμεναν να γίνει. Κι ο κ. Guehenno, αντιμετωπίζοντας τώρα το μέλλον, σχεδιαγραφεί μιαν εικόνα των μεγάλων προσπαθειών που παρουσιάζονται στο γαλλικό Πανεπιστήμιο. Πρέπει το Πανεπιστήμιο να ξαναβιώσει. Μπορεί όλα να πάνε τόσο άσχημα στον κόσμο από ύπαιτιότητα του διαζύγιου ανάμεσα στην επιστήμη και το λαό. Είναι καιρός η Γαλλία ν' ασφαλίζει την καλλιέργεια όλoκληρου του έθνους, είναι καιρός το σχολιό της Δημοκρατίας να το αποφασίσει τέλος να διδάσκει τη Δημοκρατία. Η διδασκαλία να είναι διαβροχητή σε κάθε πρόοδο και ν' αφίνει «την πόρτα ανοιχτή σ' όλες τις προσδοκίες όλων των πολιτών».

Ο κ. Guehenno εύχεται η δημόσια Παιδεία να γίνει πραγματικά Έθνική Αγωγή. Ο δάσκαλος να καταγίνεται, ενώ διαφωτίζει το λογικό του παιδιού, να ρυθμίζει την καρδιά του, «να δπλίζει το θάρρος του» και να μορφώνει επίσης ένα χαρακτήρα.

Είναι ουσιαστικό ανάμεσα από το έθνος να κυκλοφορεί αληθινό ρεύμα από διάνοηση. Αν η μεταρρύθμιση της παιδείας είναι απαραίτητη, η μεταρρύθμιση της πνευματικής κατάστασης των μελών του δεν είναι λιγότερο. Το Πανεπιστήμιο είναι φραγμένο από κενοδοξίες, από ειδικότητες, ο δημοδασκαλος είναι απομονωμένος τερατώδεια και το πνεύμα, επειδή δεν πηγαίνει ως σ' εκείνο, δεν πάει ως το λαό.

Ο κ. Guehenno θνείρεται να ιδεί απ' εδώ και πέρα στο κόρφο κάθε νομού να υψώνεται ένα Σπίτι της Παιδείας, τόπος ανταλλαγής, όπου να συναντιούνται καλλιτέχνες, σοφοί, πανεπιστημιακοί. Εκεί ο δημοδασκαλος θάρχεται και να κρατεί έπαφή με τις τελευταίες κινήσεις της γαλλικής διανόησης και τέχνης.

Στο χωριό, ένα σχολιό μεταμορφωμένο, μεγαλωμένο, αληθινό «Έθνική Έστία» θα δέχεται το παιδί ως τα 16 του χρόνια, με τη διδασκαλία, τα παιχνίδια, τις θεατρικές του παραστάσεις κλπ. καθώς και τους μεγάλους με τα εργαστήρια, τ' αναγνώσττήρια, τις αίθουσες για μουσική και θεατρική διασκέδαση.

Άμα συμφιλιωθούν έτσι παιδεία και λαός, η χώρα θα ξαναρχίσει να τραγουδεί ευδύα. Κ' έτσι η Γαλλία, στερη η ελευθερία, θα μπορεί να προσφέρει την υπηρεσία που απαιτούν απ' αυτή και να ναι έαυνη «ν' αντιμετωπίσει θάρατα το μέλλον».

117

● ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟΝ "ΑΧΕΛΩΟ"

Πριν μερικές μέρες ή καθημερινή πρωινή εφημερίς «Βήμα» δημοσίευσε περιλήψη δύο επιστολών και δύο συναφών υπομνημάτων που έκοινοποίησαν προς αυτήν, οι κ. κ. μηχανικός ηλεκτρολόγος Σπ. Μαρκέτος και μηχανολόγος Παν. Καπετανάκης. Αναδημοσιεύουμε την περίληψη αυτή:

Ο κ. Σπ. Μαρκέτος, μηχανικός—ηλεκτρολόγος, Δαίδαλου 18, εις επίσημην του μās εκθέτει το περιεχόμενον υπομνήματός του προς την Κυβέρνησιν επί των όων της συμβάσεως διά την παραχώρησιν ύδραυλικής δυνάμως 'Αχελώου, της οποίας ή εφαρμογή επίκειται. Η σχετική σύμβασις υπογράφεισά προ του πολέμου ύπο συνθήκας διαφορετικές, έπρεπε ν' αναθεωρηθίη και νά συγχρονισθίη προς τα σημερινά δεδομένα, ώστε νά μη κατασθίη τό έργον έπαχθές διά τόν λαόν και τό δημόσιον. Και ένδεικτικώς σημειώνει, ότι με την σημερινήν άξίαν του χρυσού ή τιμή της παροχής ρεύματος, βάσει του τιμολογίου της συμβάσεως, υπερβαίνει και αυτό τό τιμολόγιον της Πάουερ.

Ο μηχανολόγος κ. Παν. Καπετανάκης, Εύαλκιδου 16, δι' υπομνήματός του προς τό 'Υπουργείον Συγκοινωνίας, του όποιου μās απέστειλεν αντίγραφον επί του ός άνω ζητήματος, παρέχει την διαβεβαίωσιν ότι ή κατασκευή μηχανημάτων διά την ένμετάλλεισιν οιασδήποτε δυνάμεως, ιδίως ύδατοπτώσεων, είναι δυνατή εις την 'Ελλάδα ύπό την προϋπόθεσιν, ότι ή ιδιωτική πρωτοβουλία θά ένισχυθίη καταλήλως από τό κράτος. Προβαίνει εις την δήλωσιν κατόπιν της κηρώσεως της παλαιάς συμβάσεως μετ' Αμερικανικής 'Εταιρείας διά την ένμετάλλεισιν των ύδατοπτώσεων του 'Αχελώου.

Στό 2ο τεύχος είχαμε μιλήσει από τις στήλες αυτές σε κάποια έκταση για τό Ιστορικό και τους όρους αυτής της σύμβαςης. Σήμερα ξαναρχόμαστε στο ίδιο θέμα—και ρά ξαναρχόμαστε όσο μπορούμε συγνωτερα—γιατί τά άρμόδια 'Υπουργεία σιωπώνουν και δέ δίνουν καμιά εξήγηση, καμιά πληροφορία γύρω από τό ζωτικό αυτό ζήτημα για την εθνική μας οικονομία.

Αντίθετα βλέπουμε ότι τό άρμόδιο 'Υπουργείο και ή Κυβέρνηση βομβαρδίζονται με υπομνήματα έκτενής και αναλυτικής από τεχνικούς, έμπειρογνώμονες κ. ά. και έχουν την υποχρέωση και από αυτό τό γεγονός νά μιλήσουν ειλικρινά προτού συμβούν τά «τετελεσμένα» γεγονότα από μια Κυβέρνηση που σαν υπηρεσιακή δέν έχει τό δικαίωμα νά διαχειρίζεται αόθαιρτα και πρόχειρα, ζητήματα τέτοιας σημασίας για τόν τόπο.

Αλλώς τε όπως σημειώνεται και εις τό παραπάνω υπομνήμα του κ. Σπ. Μαρκέτου «ή σχετική

ΣΤΙΓΜΕΣ

σύμβασις του 'Αχελώου», κατέστη «έργον έπαχθές διά τό δημόσιον και τόν λαόν». Πρόκειται λοιπόν για μια ληστρική σύμβαση κι' όχι απλώς για μια «μη συμφέρουσα» τόσο, έμπορική πράξη.

● ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Τό ψηφισμα αυτό χρειάζεται επεξεργασία και ανάπτυξη γιατί πραγματικά δίνει έντονα χαρακτηριστικά και της όλης σημερινής τραγικής κατάστασης της άγροτικής μας οικονομίας και της δίωξης του συνεταιριστικού κινήματος.

Ελπίζουμε ή συνάδελφος «ΓΕΩΡΓΙΚΗ» νά μιλήσει στο προσεχές της τεύχος έν έκτάσει για τό ψηφισμα.

Εδώ παραθέτουμε μερικές χαρακτηριστικές διαπιστώσεις του ψηφίσματος και όρισμένα αιτήματα βασικής σημασίας:

Ι) Οτι ή γεωργική οικονομία, άφου και προπολεμικώς έχωλαινε, ως άποτελόνσα τόν κυριώτερον στόχον καθ' όδ έβαλλεν ή κεφαλαιοκρατική έκμεταλλεύσις, τη άνοχη και όποστηρίζει των έκάστοτε Κι βερνώντων την χώραν, άφου κατά την δ άρκειαν του πόλλεμου και της ξενικής Κατοχής, έθυσίασε τό αίθος της νεότητός της εις τόν βωμόν του άγώνος ύπέρ της έλευθερίας της χώρας, ύπέρ της άνυπολογίστους καταστροφάς, δηώσεις, έμμηρημούς και λεηλασίας, αλλά και πλήρη καταλήστευσιν της παραγωγής ύπό τε των Κατακτητών και των 'Αξονοδούλων Κυβερνήσεων από της άπελευθερώσεως της Πατρίδος και έντεούθεν δέν έτυχεν ούδεμιάς πτυχματικής προστασίας έκτός απασμωδικών τινων μέτρων λαμβανομένων έπιπολάως και άμελετήτως και κατ' ούδέν προαγόντων αυτήν.

II) Οτι όλόκληρος ή ύπαιθρος χώρα διατελεί ύπό τό πέλμα της τρομοκρατικής δράσεως ένοπλων συμμοριών, αίτινες εκτός των φόνων, ξυλοδαρμών, δηώσεων και άρπαγών, έγείναν αίτια νά παραλύση πάσα παραγωγική εργασία, νά στερηθίη ή γεωργική οικονομία χιλιάδων εργατικών χειρών και δι' των καλυτέρων.

III) Οτι ούδεμία βελτίωσις της καταστάσεως δέν είναι δυνατόν νά άναμένεται, οιαδήποτε σποργικά ύπέρ της γεωργικής οικονομίας μέτρα και άν ληφθώσιν, άν δέν έμπροσθεν ή άσφάλεια και ή τάξις.

Ίνα καταστή δέ άποτελεσματική και άμεσος ή συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων εις τό όλον έργον της άνασυγκροτήσεως και άνοικοδόμησεως της χώρας μας, προκειμένου νά επιτύχη αυτή επιβάλλεται:

α) Νά ακυρωθίη ό έσχάτως ψηφισθείς άντισυνεταιριστικός Νόμος.

β) Νά άνατεθίη ή συγκρότησις, επεξεργασία και διευθεσις των γεωργικών προϊόντων εις τάς Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

γ) Νά διευκολυνθίη ή στενή έπαφή και συνεργασία των παραγωγών με τους καταναλωτάς με την ίδρυσιν Συνεταιριστικών Πρατηρίων. Διά του τρόπου τούτου θά παραμεριωθίη ό μαυραγοριτισμός, και θά προκληθίη αυτόματος πρόϊόντων των διαφόρων προϊόντων, τά όποια ούτω θά προσφέρωνται εις λογικάς τιμάς εις τό καταναλωτικόν κοινόν.

δ) Νά ένισχυθώσιν οι άλλευτικοί συνεταιρισμοί μετ' άπαραίτητα μέσα διά την παραγωγήν του τών λειτουργιών.

ε) Δείον νά έξασφαλισθίη ή έλευθερία κυκλοφορίας των γεωργικών προϊόντων και νά διευκολυνθίη ή ανταλλαγή τούτων με βιομηχανικά μέσα των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Εμείς από τις στήλες αυτές δέν έχουμε παρά νά τόνίσουμε τη σημασία του συνεταιρισμού σαν βασικού κωταρού, τόσο για την άνασυγκρότηση όσο και για την παραπέρα ανάπτυξη της άγροτικής οικονομίας (τεχνική—κοινωνικοοικονομική) στην περίοδο της όριστικής άνοικοδόμησεως.

● Η ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΥΠΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΟΥ Ε. Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Δημοσιεύουμε μ' ευχαρίστηση την παρακάτω επιστολή του Συλλόγου 'Υπομηχανικών Πτυχιούχων Ε. Μ. Π.

Νομίζουμε πως ή επιστολή αυτή που γράφηκε απ' άφορμή του άρθρου του συνεργάτη μας κ. Ν. Κιτσιώη: «Η Τεχνική Παιδεία στο πλαίσιο της Άνοικοδόμησεως», δείχνει πόσο γόνιμη συζήτηση μπορεί νά γίνει γύρω από τό σοβαρότατο αυτό θέμα.

Κυρίε Διευθυντά, Στο 2ο τεύχος του «ΑΝΤΑΙΟΥ» ό Πρόεδρος κ. Ν. Κιτσιώης στο δεύτερο μέρος του άρθρου του «Η Τεχνική Παιδεία στο πλαίσιο της Άνοικοδόμησεως» άναφεριται και εις Σχολές 'Υπομηχανικών του Ε. Μ. Π. (ΣΥΠ). Συμφωνούμε μαζί του πως τά ΣΥΠ από έγκατάλειψη του Κράτους λειτουργούν άτελώς, όπως συμβαίνει σε άνάλογη σχεδόν κλίμακα και με τίς Ανώτατες Σχολές του Ε. Μ. Π. όπως από τό ίδιο άρθρο προκύπτει. Έκείνο που θέλουμε νά ξεχωρίσουμε είναι ότι παρ' όλα αυτά τά ΣΥΠ άποδόσανε στην κοινωνία τεχνικούς πολύ καλά καταρτισμένους με αξιόλογη δράση στην τεχνική κίνη-

ση του τόπου. Τό άγαθό αυτό άποτελεσματικό κατά κύριο λόγο όφείλεται στο καλό πρόγραμμα των θεμάτων με τά όποία καταπιάνονται οι Σχολές και στην Ικανότητα, στο ζήλο, που διακρίνεται την πιδ μεγάλη πραγματικά πλειονότητα των καθηγητών που διδάσκουν σ' αυτές. Ίσως έμεις, που περάσαμε από τά θρόνια των Σχολών αυτών και παρακολουθήσαμε τους καθηγητάς αυτούς και είδαμε τις προσπάθειές των για άναπλήρωση των έλλείψεων και έχουμε σήμερα πολλά χρόνιαν τεχνική πείρα και έπαφή με όλον τόν τεχνικό κόσμο, είμαστε σε θέση νά κρίνουμε και τους καθηγητάς και την καλή άπόδοση των Σχολών.

Συμφωνούμε επίσης με τόν κ. Κιτσιώη στο ότι οι τεχνικοί της μέσης εκπαίδεσεως πρέπει νά είναι περισσότεροι απ' τους διπλωματούχους μηχανικούς. Δέν συμφωνούμε όμως στο ότι άποχεί άσση άνάγκη αύξήσεως του άριθμού των 'Υπομηχανικών μαζί με τη δημιουργία καινούργιων Σχολών και πιστεύουμε πως:

1) Άν δέν συμπληρωθώσιν και όλόκληρωθώσιν τά ΣΥΠ για νά χρησιμεύουν για πρότυπο, δέν πρέπει νά γίνη καμμία άλλη Σχολή.

2) Άν δέν βρεθίη προηγουμένως τό Ικανό διδακτικό προσωπικό και ό άρτιος έξοπλισμός και τό κατάλληλο όργανο κάθε Σχολής δέν πρέπει νά ιδρύεται ή Σχολή.

3) Η πολιτεία πρέπει νά φροντίση προηγουμένως για την άπορρόφηση των νέων 'Υπομηχανικών και νά τους κατοχυρώση τό έπάγγελμα που σύμφωνα καταστρατηγείται από διαφόρους έμπειροτεχνες και κατώτερης μορφώσεως τεχνικούς. Είναι γνωστό πως στην 'Ελλάδα υπάρχουν σήμερα χιλιάδες τεχνικών βοηθών και έμπειροτεχνών, χωρίς πτυχίο σπουδών, που χρησιμοποιούνται παρ' τό Νόμο και από αυτές άκούη τις Δημόσιες και τίς από τό Δημόσιο έλεγγόμενες 'Υπηρεσίες, σε θέσεις και έργα 'Υπομηχανικών, χωρίς βέβαια άνάλογη άπόδοση, ενώ αντίθετα από τό 1933 και έπειτα όλησαν πάντοτε άνεργοι 'Υπομηχανικοί του Ε. Μ. Π.

Άν δέν φροντίση λοιπόν ή Νέα Πολιτεία νά μη δ. κάθε τεχνικός (με πτυχίο σπουδών ή έμπειροτέχνη) στο πόστο του, ή αύξηση του άριθμού των 'Υπομηχανικών θά είναι άδικαιολόγητη και δέν θά έχη άλλη συνέπεια παρ' την αύξηση των άνέργων που έχη ή τάξη αυτή από τό 1933.

Σαν συνέχεια με τά παραπάνω και άναφορικά με τό ζήτημα της άνιμετώπισεως του προβλήματος της τεχνικής παιδείας, θά θέλαμε νά πούμε τά ακόλουθα:

Από τη διδασκόμενη στα ΣΥΠ ύλη τόσο των θεωρητικών όσο και των ειδικών τεχνικών μαθημάτων, άποδεικνύεται ότι ή παρεχόμενη σε τέσσερα χρόνια έντατικής διδασκαλίας εκπαίδευση είναι άνωτέρου κύκλου, πράγμα που ξεχωρίζει τά ΣΥΠ από τις άλλες μέσες τεχνικές ήμικρατικές Σχολές. Γι' αυτό προς τό σκοπό νά ξεχωρίσουμε καθαρώτερα τις διάφορες τάξεις των

τεχνικών, είναι προτιμώτερο, όπως συμβαίνει και σε άλλα Κράτη, νά κατατάξουμε την τεχνική εκπαίδευση σε Ανώτερη, Μέση και Κατώτερη. Είναι δέ άλήθεια πως στην έκτέλεση των έργων βλέπουμε καθαρά νά ύπάρχη μια τέτοια Ιεραρχία στο άπασχολούμενο τεχνικό προσωπικό.

Μία τέτοια σκέψη ό κ. Κιτσιώης σε σχετική συζήτησή μας μαζί του τόν περασμένο Σεπτέμβριο, δέν την βοήθη κακή γιατί γνωρίζει την τεράστια διαφορά που ύπάρχει άπλ άποψη εκπαιδεύσεως άνάμεσα στα ΣΥΠ και τις άλλες μέσες τεχνικές Σχολές.

Η διαφορά αυτή είναι ζήτημα ήθικης τάξεως νά άποκρυσταλλωθίη σε διαφορά του τίτλου σπουδών. Έτσι θά ξεχωρίσουν καθαρώτερα οι άρμοδιότητες των διαφόρων κατηγοριών των τεχνικών, πράγμα που είναι άπαραίτητο σε μια συγχρονισμένη οργάνωση εκτελέσεως έργων.

Με τιμή
Ο Πρόεδρος
Γ. Σακελλαρίδης
Ο Γεν. Γραμματέας
Π. Κοντορούπης

● "ΑΦΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΛΘΕΙΝ..."

Η πείνα και οι στερήσεις της κατοχής έπνέεσαν πιδ πολύ άπ' όλους τους νέους και τά παιδιά. Τ' άποτελέσματα των έρευνών που έγιναν στα παιδικά συστήματα για τό ποσοστό των άδενoπαθών παιδιών, καθώς και τά στατιστικά στοιχεία για τη φοιτητική φυματίωση δίνουν μια ιδέα για την κατάσταση της υγείας στη νέα γενιά.

Υστερα άπ' αυτά θά περίμενε κανείς, κοίτος κι' άρμόδιοι νάχουν κινηθεί, για ν' άνιμετωπίσουν τό σοβαρό αυτό έθνικό πρόβλημα. Όσο φτωχός κι άν είναι ό ποσόλογισμός μας, όσο κι άν είναι άστείλο τό ποσό των 13.750 έκατομμυρίων που καθορίζεται για όλες τις άνάγκες του κράτους και της άνοικοδόμησε (έκτός από τους μισθούς και συντάξεις στρατιωτικών, ναυτικών, άεροπορικών και δημοσίων γενικά ύπηρεσιών, για τις όποιες διατίθενται τά ύπόλοιπα 41.250 έκατομμ. του προϋπολογισμού) ώστόσο οι δαπάνες για την υγεία των παιδιών δέν είναι από εκείνες που μπορούν ν' άγνοηθούν χωρίς βαρύτατες συνέπειες. Κι όμως όχι μόνο δέν έγινε τίποτα σοβαρό στην κατεύθυνση αυτή μα υπάρχουν γεγονότα που δείχνουν τοούτο τό άπίστευτο και καταπληκτικό: Τά έργα της παιδικής πρόνοιας, που λειτουργήσαν στην περίοδο της κατοχής με την Ιδιωτική πρωτοβουλία και τη βοήθεια του Διεθνούς Έρυθρού Σταυρού, άντι νά ένισχυθούν και νά έκτεταθούν άκόμη πιδ πολύ φέτος, άφίνονται στην τύχη τους ή άκόμη γυμνούνται από κεινούς που έπρεπε νά είναι οι καλύτεροι όποστηρηχτές

τους. Θά περιορισθώμε ν' αναφέρουμε δυό χτυπητά παραδείγματα: Στην Κηφισιά λειτουργήσε στην περίοδο της κατοχής ένα Πρεβαντόριο όπου άρκετά άρρωστα και καχεκτικά πιδ ά βρήκαν λίγο καθαρό ήέρα, τροφή και φάρμακα. Τό Πρεβαντόριο αυτό, που συτηρήθηκε ως τότε με τη βοήθεια του Διεθνούς Έρυθρού Σταυρού στέγαζε 150 παιδιά και έπρόκειτο νά περιλάβει 400 για τό καλοναίρι.

Μά τό 'Υπουργείο Προνοίας θυμήθηκε τό ίδρυμα αυτό μόνο και μόνο για νά τό χτυπήσει: Έπέτρεψε νά λυθεί από την έπίταξη τό όικημα όπου στενάζεται για νά ένταγίη. Ιδιωτική Νευρολογική Κλινική, όπως ήταν και πριν!

Άλλο παόδειγμα «φροντίδας» για τό παιδί άποτελεί τό περιστατικό που άνέφερε μια καθημερινή έφημερίδα στις 9/6/45. Τό αντίγράφουε χωρίς σχόλια.

«Η Ίεοά Μονή Πεντέλης εδήλωσεν ότι δέν θά έπιτόψη έφέτος την έκπατάσιν παιδικών έξοχών εις τους γειτνιάζοντας προς την Μονήν χώρους, Ισχυρίζομένη ότι ή ύπαρξις εκεί παιδιών θά ήμκόδιζε τους Ιεούς, οι όποιοι θά προσέφευγαν εις την 'Ι. Μονήν, νά επιδοθώσιν εις την προσπάθειαν του χειμερινού πνευματικού έργου των.

Επί της τοιαύτης αποφάσεως της Ίεας Μονής έστερηθήσαν του προσυνού των γόρουν: τό Κέντρον Νεότητος του Δήμου 'Αθηναίων και ή Τάδεα της 'Ελλάδος έκ του γενονότος δέ τούτου διαταράχθη ή δλη Ιστοροπία των έν Πεντέλη παιδικών έξοχών, άπομεινώντων άνευ χώρου και άλλων όργανώσεων».

Νομίζουμε πως ή εδκαίρια των παιδικών έξοχών στον εδνοημένο τουλάχιστο από την άποψη αυτή τόπο μας πρέπει ν' άποτελέσει τό σύνθημα μιας άληθινής σταυροφορίας για την υγεία του παιδιού Γονείς, δάσκαλοι, υγειονόμοι και παιδίατροι, οι όργανώσεις και τά σωματεία πρέπει νά κινηθούν για νά ξυπνήσουν τους άρμόδιους που βρίσκονται σε νάρκη. Τό 'Υπουργείο Προνοίας, ό Δήμος, οι μεγάλες Τράπεζες και έπιχειρήσεις, τό Πατριωτικό 'Ιδρυμα, οι έταιρείες των παιδίατρων, των γιατρών και των υγειονολόγων, οι όργανώσεις των δασκάλων και των καθηγητών, ό τύπος όλοι πρέπει νά συνεργασθούν και νά δράνώσουν, στο είναι καιρός άκόμα, παιδικές κατασκηνώσεις για δεκάδες χιλιάδες παιδιά. Σκηνές και άλλο όλικό πρέπει νά μάς δοθούν από την Ούβρα και τους Συμμάχους. Είναι κάτι που μπορεί νά γίνει, Είναι κάτι που πρέπει νά γίνει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Ο «Ανταρτος» στο δελτίο αυτό θα ενημερώνει τους αναγνώστες του για τις εκδόσεις που αναφέρονται στα προβλήματα της ανασυγκρότησης και ανοικοδόμησης της χώρας μας. Για τα βιβλία που μας στέλνονται σε 2 αντίτυπα, καθώς και για όσα κρίνει ή σύνταξη ενδιαφέροντα, θα δημοσιεύουμε εκτενή βιβλιοκρισία.

Γενικά

- **Α. Άγγελου:** «Το οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδος». Σελ. 204. Έκδοτης Παπαζήσης, 1945.
- **Γ. Π. Τρακάκης:** «Πρός την οικονομική ανασυγκρότησιν». Σελ. 78. Έκδ. Ζ. Χαρόπουλος, 1945. Ανασύνταξη των Οικονομικών. Αναστήλωση του νομίσματος. Αναπροσαρμογή των απαιτήσεων.
- **Α. Σώλου:** «Η Ιστορία μιās προσπάθειας». Σελ. 48. Έκδ. Π. Ράνος.
- **Α. Δελιδάνη:** «Η Μεταπολεμική Νομισματική Πολιτική». Σελ. 118. Έκδ. Α. Παπαζήσης, 1945. Κατευθύνσεις της Νομισματικής πολιτικής. Τα σχέδια Ζολότα, White, Keynes και κριτική αυτών.
- **Γ. Νικολαΐδη - Βούρδαχη:** «Η θεωρία του Κεύνης και η ανασυγκρότηση της Ελληνικής οικονομίας». Σελ. 16. Χωρίς έκδοτη 1945. Το σχέδιο Κεύνης και τα μέτρα για την εφαρμογή του στην Ελλάδα.
- **Α. Σφάελου:** «Ελληνική μεταπολεμική ανασυγκρότησις». Σελ. 295. Έκδ. Παπαζήσης 1944. Οικονομική ανασυγκρότηση, κρατικοδιοικητική ανασυγκρότηση, κοινωνικοοικονομική ανασυγκρότηση, ήθικοαξιολογική ανασυγκρότηση.
- **Β. Γεωργίου:** «Η εξασθλίωση του λαού και ο πλούτος της Χώρας». Σελ. 136. Έκδοτης Μάρης-Κοροντζής, 1945. Ο χαρακτήρας της Ελληνικής Οικονομίας. Η εξάρτηση από το ξένο κεφάλαιο. Οι πλουτοπαραγωγικές δυνατότητες. Το χαμηλό βιοτικό και υιοφαντικό επίπεδο του ελληνικού λαού. Κριτική της πολιτικής της «Μεγάλης Ίδεας—Μεγάλης Ελλάδος».

Ένεργειακό — Βιομηχανία

- **Γ. Τσιγκάρης:** «Έρευνα επί του ενεργειακού προβλήματος της Λίμνης Στυμφαλίας». Σελ. 152. Έκδ. Παπαζήσης 1945. Ιστορικό. Δυνατότητες άδρευσης και παραγωγής ενέργειας. Μελλοντική ανάπτυξη Βιομηχανικής Ζώνης μεταξύ Κορινθίου-Πατρών. Προβλεπόμενες δαπάνες. Χρηματοδότηση, εκτέλεση και εκμετάλλευση των έργων.
- **Π. Κουβέλης:** «Ο τόπος εγκαταστάσεως των βιομηχανιών». Σελ. 80. Έκδ. Ζ. Χαρόπουλος, 1945. Θεωρία και ιστορική εξέλιξη του προβλήματος.
- **Π. Γ. Κερασώτη:** «Ήταν, είναι ή μπορεί να είναι η Ελλάδα βιομηχανική χώρα;». Σελ. 72. Χωρίς έκδοτη 1945. Διάλεξη δημοσιευμένη στην «Κλωστοϋφαντουργική Βιβλιοθήκη».

Συγκοινωνία

- **Ν. Νατσούλη:** «Συγκοινωνιακά θέματα». Σελ. 168. Έκδ. «Φιλολογικά Χρονικά» 1944. Η μεταπολεμική συγκοινωνία και η ανάγκη προνομιματισμού. Οι μεταφορές σαν δημοσία υπηρεσία. Προβλέψεις για το μέλλον.
- **Α. Ποταμιάνου:** «Συμβολή εις την μελέτην του Ναυτιλιακού προβλήματος». Σελ. 92. Χωρίς έκδοτη 1945. Σύγκριση των διαφόρων μεταφορικών μέσων. Το παρελθόν και το έργο του επιβατηγού στόλου. Σκέψεις για το μέλλον.

Κοινωνική Ασφάλιση—Οργάνωση Έργασίας

- **Κ. Καλατζόπουλου:** «Κατηγορώ τη διοίκηση του Ι.Κ.Α.». Σελ. 80. Χωρίς έκδοτη 1944. Κριτική του Ίδρυματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η ευθύνη της διοίκησης του Ι.Κ.Α.
- **Α. Ι. Χρυσόχοι:** «Ελληνική Κοινωνική Ασφάλιση». Σελ. 108. Χωρίς έκδοτη 1944. Κατάσταση των Κοιν. Ασφαλ. Μέτρα για τη βελτίωσή τους.
- **Μ. Πανταλούκα:** «Ψυχοτεχνική και Οικονομία». Σελ. 112. Έκδ. Α. Παπαζήσης 1943. Εφαρμογές της ψυχοτεχνικής στην Οικονομία: Έργασία, κόπωση, ατυχήματα, πώληση των αγαθών, διαφήμιση, κ.λπ.
- **Β. Σολομωνίδης:** «Η Ψυχοτεχνική». Σελ. 124. Χωρίς έκδοτη 1943. Πώς εργάζεται. Η χρησιμοποίηση των ψυχοτεχνικών μεθόδων στην επαγγελματικό προσανατολισμό και στην επαγγελματική επιλογή. Στατιστικά δεδομένα για την επαγγελματική ζωή στην Ελλάδα.

Παιδεία

- **Ε. Σταμάτη:** «Το εκπαιδευτικό πρόβλημα της Ελλάδος». Σελ. 64. Έκδοτης Ν. Σακκουλάς 1945. Στατιστικές πληροφορίες για την εκπαίδευση και ιδιαίτερα την επαγγελματική.
- **Ε. Σαββοπούλου:** «Εκπαίδευση και Κοινωνία». Σελ. 56. Έκδ. Α. Παπαζήσης 1943. Το ιδανικό της Ελληνικής Εκπαίδευσης. Η σημερινή κατάσταση. Η μελλοντική σχολική και εξωσχολική εκπαίδευση.
- **Κ. Μπίρη:** «Νηπιαγωγεία». Σελ. 74. Έκδοτης «Γλάρος» 1945. Το πρόβλημα της αγωγής του νηπίου από παιδαγωγική και ψυχολογική άποψη. Εξαιρετικά επιμελημένη έκδοση.

Αλληλογραφία

Κους Φλαμπουριάρη και Β. Βαλαώρα. Έλαβαμε τα βιβλία σας και ευχαριστούμε. Επιτροπήν άδιορίστων Γεωπόνων Μακεδονίας—Θράκης. Έλαβαμε το υπόμνημά σας και θα γράψουμε σχετικά στο ερχόμενο φύλλο. Κον Γ. Β. Χαλκιάπουλον. Έλαβαμε το βιβλίο σας και ευχαριστούμε. Κους Σ. Αγαπητίδην και Ν. Πιζάνια. Έλαβαμε το βιβλίο σας και το αναγγέλλουμε σε άλλη σελίδα. Κον Α. Βαμβαρίδην μηχανικό Τ.Τ. Στην επιστολή μας θ' απαντήσουμε σε προσεχές τεύχος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΡΥΔΑΛΟΥ

ΛΟΦΟΡΗΣΕ:

ΗΛΙΑ ΕΡΕΜΠΟΥΡΓΚ

ΓΑΛΛΙΑ 1943

ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Η

“ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ”

Από τη Δευτέρα 9 Ιουλίου 1945

Εκδίδεται ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

για να αποκτήσει ο λαός μια πραγματική ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ απογευματινή έφημερίδα

Η

“ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ”

Με ενδιαφέρουσα ύλη για όλα τα θέματα της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΝΔΙΑΜΕΣΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ

...α. Προβλέψεις για

...εις την

...τος.

100

